

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU INTERNATIONAL SOCIAL SCIENCES GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM

30-31 EKİM 2025
Siirt/TÜRKİYE
OCT. 30-31, 2025
Siirt/TÜRKİYE

ÖZET KİTABI
ABSTRACT BOOK

Olgunlaşma
Enstitüleri
Siirt

 Siirt
ÜNİVERSİTESİ
• SOSYAL BİLİMLER
MESLEK YÜKSEKOKULU

**Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu:
“Bilimin Işığında Aile”**

30-31 Ekim 2025

**International Social Sciences Graduate Student Symposium: “Family
in the Light of Science”**

October 30-31, 2025

Siirt Üniversitesi /Siirt University, Siirt/Türkiye

30-31 Ekim 2025 / October 30-31

Web Sayfası / Web Page: <https://sbekongre.siirt.edu.tr/>

SEMPOZYUM BİLGİLERİ / SYMPOSIUM INFORMATION

e-ISBN: 978-625-93492-0-6

Yayın Editörleri/ Publishing Editors

Doç. Dr. Ahmet SAYLIK

Dr. Öğr. Üyesi Can UYANIK

Dr. Öğr. Üyesi Yunus ÖZDURĞUN

Erişim Tarihi / Date of Access

22.12.2025

Siirt Üniversitesi Yayınları /Siirt University Press

**Not: Yayımlanan özet metinlerinden yazarları sorumludur. / Authors are responsible for the
published abstracts.**

SEMPOZYUM KÜNYESİ
(SYMPOSIUM INTRODUCTION)

SEMPOZYUM ADI / NAME OF SYMPOSIUM
ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU:
“BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”

SEMPOZYUM ONUR KURULU / SYMPOSIUM HONORARY BOARD

Prof. Dr. Nihat ŞINDAK, Siirt Üniversitesi Rektörü
Dr. Kemal KIZILKAYA, Siirt Valisi / Belediye Başkan V.

DÜZENLEME KURULU BAŞKANI / CHAIRMAN OF THE ORGANIZING COMMITTEE

Doç. Dr. Ahmet SAYLIK, Siirt Üniversitesi

DÜZENLEME KURULU / REGULATORY COMMITTEE

Dr. Öğr. Üyesi Serpil PEKDOĞAN GÖZTOK, Siirt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yunus ÖZDURĞUN, Siirt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Can UYANIK, Siirt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mine GÜNDOĞDU, Siirt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nur Selcen KARAASLAN, Siirt Üniversitesi
Öğr. Gör. Kübranur AKGÜN, Siirt Üniversitesi
Öğr. Gör. Merve BALABAN, Siirt Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Kübra GEÇMEZ CAHAN, Siirt Üniversitesi
Arş. Gör. Zahide Yüsrâ YILDIZ, Siirt Üniversitesi
Arş. Gör. Dilan TAPAR, Siirt Üniversitesi

SEKRETERYA / SECRETARIAT

Arş. Gör. Yavuz USTA, Siirt Üniversitesi
Arş. Gör. İlknur PAÇALI, Siirt Üniversitesi
Arş. Gör. Hasibe OTAL, Siirt Üniversitesi
Arş. Gör. Begüm Beliz CENİK AVŞAROĞLU, Siirt Üniversitesi
Yakup İskender ÇEÇEN

- Prof. Dr. Fabio L. GRASSI - Sapienza Università di Roma
- Prof. Dr. Oktay AHMED - Üsküp Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi
- Prof. Dr. Adem PALABIYIK – Bitlis Eren Üniversitesi
- Prof. Dr. Turgay ŞİRİN – İstanbul Medeniyet Üniversitesi
- Prof. Dr. Metin UÇAR – Hitit Üniversitesi
- Prof. Dr. Hasan Yücel BAŞDEMİR – Ankara Üniversitesi
- Prof. Dr. Abdullah ÜNALAN – Siirt Üniversitesi
- Prof. Dr. Emine UZUNALI – Siirt Üniversitesi
- Prof. Dr. Cevdet EPÇAÇAN – Siirt Üniversitesi
- Prof. Dr. Hüseyin YAŞAR – Siirt Üniversitesi
- Prof. Dr. Necati SÜMER – Siirt Üniversitesi
- Prof. Dr. Rezan KARAKAŞ – Siirt Üniversitesi
- Prof. Dr. Yasin COŞKUN – Siirt Üniversitesi
- Prof. Dr. Bekir KOÇLAR – Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
- Prof. Dr. Şerif DEMİR – Kastamonu Üniversitesi
- Prof. Dr. Arda ARIKAN – Akdeniz Üniversitesi
- Prof. Dr. Yavuz TOPKAYA – Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
- Doç. Dr. Ilirjana KACELI - Shkodra University
- Doç. Dr. Sema Çelem – Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
- Doç. Dr. Zeynep TURHAN – Bartın Üniversitesi
- Doç. Dr. Cüneyt DEMİR – Siirt Üniversitesi
- Doç. Dr. Gülşen İSTEK – Siirt Üniversitesi
- Doç. Dr. İrfan ERTEKİN – Siirt Üniversitesi
- Doç. Dr. Semih Serkant AKTUĞ – Siirt Üniversitesi
- Doç. Dr. Semra YILMAZ ÇILDAM – Siirt Üniversitesi
- Doç. Dr. Özgür BABAYİĞİT – Yozgat Bozok Üniversitesi
- Doç. Dr. Uğur GEZER – Yozgat Bozok Üniversitesi
- Doç. Dr. Hacer ARSLAN KALAY – Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Keisuke WAKİZAKA - İstanbul Gelişim Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Emel GENÇ – Bartın Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Elif Kaldırımoglu TÜRKOĞLU – Bayburt Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Abdullah MANAP – Batman Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Gaffar DERİN – Siirt Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Zehra Sevim ADIGÜZEL – Siirt Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Betül DURMAZ YURT – Siirt Üniversitesi
- Arş. Gör. Dr. Şeyda Buşra ATALAN – Bayburt Üniversitesi

HAKEM KOMİSYONU / REFEREE COMMISSION

Prof. Dr. Adem PALABIYIK – Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Turgay ŞİRİN – İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Metin UÇAR – Hitit Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan Yücel BAŞDEMİR – Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Abdullah ÜNALAN – Siirt Üniversitesi
Prof. Dr. Emine UZUNALI – Siirt Üniversitesi
Prof. Dr. Cevdet EPÇAÇAN – Siirt Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin YAŞAR – Siirt Üniversitesi
Prof. Dr. Necati SÜMER – Siirt Üniversitesi
Prof. Dr. Rezan KARAKAŞ – Siirt Üniversitesi
Prof. Dr. Bekir KOÇLAR – Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Şerif DEMİR – Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Arda ARIKAN – Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Yavuz TOPKAYA – Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Doç. Dr. Sema ÇELEM – Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Zeynep TURHAN – Bartın Üniversitesi
Doç. Dr. Cüneyt DEMİR – Siirt Üniversitesi
Doç. Dr. Gülşen İSTEK – Siirt Üniversitesi
Doç. Dr. İrfan ERTEKİN – Siirt Üniversitesi
Doç. Dr. Semih Serkant AKTUĞ – Siirt Üniversitesi
Doç. Dr. Semra YILMAZ ÇİLDAM – Siirt Üniversitesi
Doç. Dr. Özgür BABAYİĞİT – Yozgat Bozok Üniversitesi
Doç. Dr. Uğur GEZER – Yozgat Bozok Üniversitesi
Doç. Dr. Hacer ARSLAN KALAY – Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emel GENÇ – Bartın Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Elif KALDIRIMOĞLU TÜRKOĞLU – Bayburt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah MANAP – Batman Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gaffar DERİN – Siirt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zehra Sevim ADIGÜZEL – Siirt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Betül DURMAZ YURT – Siirt Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Şeyda Buşra ATALAN – Bayburt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ömer KUCAK – Siirt Üniversitesi

DİL KOMİSYONU / LANGUAGE COMMISSION

İngilizce

Doç. Dr. Emrah ERİŞ, Siirt Üniversitesi

Arapça

Prof. Dr. Mehmet Nafi ARSLAN, Siirt Üniversitesi

Fransızca

Dr. Öğr. Üyesi Uğur YÖNTEN, Dicle Üniversitesi

ÖN SÖZ

Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü olarak 30–31 Ekim 2025 tarihlerinde düzenlediğimiz Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: “Bilimin Işığında Aile”, genç araştırmacıları bir araya getirerek bilimsel düşüncenin paylaşımına imkân tanıyan nitelikli bir akademik buluşma olmuştur. 2025 yılının ülkemizde “Aile Yılı” ilan edilmesi dolayısıyla bu yılki ana teması, toplumsal yapının temelini oluşturan aile kurumunu bilimin ışığında çok boyutlu bir perspektifle ele almak olmuştur.

Sempozyumumuz, yalnızca aile temalı bildirilerle sınırlı kalmayıp, sosyal bilimlerin tüm alt disiplinlerinde üretilen özgün araştırmaları da kapsayan geniş bir akademik yelpazeye sahiptir. Bu yönüyle etkinliğimiz, sosyal bilimlerin farklı alanlarında çalışan lisansüstü öğrencilerin disiplinlerarası bir diyalog içinde buluşmasına olanak sağlamıştır. İki gün süren sempozyum boyunca, Türkiye’nin ve dünyanın çeşitli üniversitelerinden katılan genç bilim insanları, araştırmalarını paylaşmış, tartışmış ve birbirlerinden öğrenme fırsatı bulmuşlardır.

Etkinliğimizin açılış oturumunda davetli konuşmacı olarak yer alan Dr. Ömer Demirbağ, “Dijital Çağda Aile İlişkileri ve Değerlerin Korunması” başlıklı sunumuyla çağımızın en güncel meselelerinden birine ışık tutmuştur. Dijitalleşmenin aile ilişkileri üzerindeki etkilerini ve kültürel değerlerin korunmasına yönelik önerilerini paylaşan bu konuşma, sempozyumun ana temasını derinleştiren bir çerçeve sunmuştur.

Bu sempozyum, sadece akademik bir etkinlik olmanın ötesinde, bilimsel üretimin toplumsal faydaya dönüştüğü bir paylaşım ortamı oluşturmıştır. Genç araştırmacıların özgün fikirleri, akademik etik ilkeleri çerçevesinde tartışılmış; farklı alanlardan gelen katkılar, sosyal bilimlerin dinamik yapısını ve toplumla olan bağına güçlendirmiştir.

Sempozyumun gerçekleşmesinde emeği geçen tüm akademik ve idari personele, bilim kuruluna, oturum başkanlarına ve organizasyon ekibine teşekkür ederiz. Katılım ve katkılarıyla sempozyumumuzu zenginleştiren tüm araştırmacılara, öğrencilerimize ve değerli dinleyicilerimize minnettarlığımızı sunarız. Bu vesileyle, sempozyumun her aşamasında özveriyle görev alan ve büyük bir emekle sürecin başarıyla tamamlanmasına katkı sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Can Uyanık ve Dr. Öğr. Üyesi Yunus Özduygün’a da en içten teşekkürlerimizi sunarız. Onların titiz çalışmaları, özverili koordinasyonu ve akademik rehberliği, bu sempozyumun bilimsel niteliğine ve kurumsal başarısına önemli ölçüde katkı sağlamıştır.

Bu özet kitabında yer alan bildiriler, katılımcıların kendi alanlarında yürüttükleri özgün araştırmaların kısa bir yansıması niteliğindedir. Bu çalışmaların gelecekte daha kapsamlı akademik eserlere dönüşmesini ve sosyal bilimler alanına kalıcı katkılar sağlamasını temenni ederiz.

Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sempozyum Düzenleme Kurulu Adına

Doç. Dr. Ahmet SAYLIK

PREFACE

As Siirt University Institute of Social Sciences, we are honored to have organized the International Graduate Student Symposium on Social Sciences: “Family in the Light of Science”, held on 30–31 October 2025. This symposium has brought together young researchers, providing a qualified academic platform that enables the exchange of scientific ideas. In line with the declaration of 2025 as the “Year of the Family” in our country, this year’s main theme focused on examining the institution of family, which forms the foundation of social structure, from a multidimensional perspective guided by science.

Our symposium was not limited to family-oriented studies but encompassed a wide range of original research conducted across all sub-disciplines of the social sciences. In this respect, the event offered graduate students from various fields the opportunity to engage in interdisciplinary dialogue. Throughout the two-day program, young scholars from different universities in Turkey and abroad presented, discussed, and exchanged ideas, thereby enhancing both academic and intellectual collaboration.

During the opening session, our distinguished invited speaker Dr. Ömer Demirbağ delivered a presentation titled “Family Relations and the Preservation of Values in the Digital Age.” In his talk, he addressed one of the most pressing issues of our time—the impact of digitalization on family relationships—and offered valuable insights into preserving cultural values within this rapidly changing context. His contribution provided a profound conceptual framework that enriched the main theme of the symposium.

This symposium has gone beyond being a purely academic event; it has created a meaningful platform where scientific production transforms into social benefit. The original ideas of young researchers were discussed within the framework of academic ethics, while contributions from different disciplines strengthened both the dynamic nature of the social sciences and their connection with society.

We extend our sincere gratitude to all academic and administrative staff, members of the scientific committee, session chairs, and the organizing team who contributed to the realization of the symposium. We also express our appreciation to all researchers, students, and distinguished participants whose contributions enriched our event. In this regard, we would like to convey our heartfelt thanks to Asst. Prof. Dr. Can UYANIK and Asst. Prof. Dr. Yunus ÖZDURĞUN, whose dedicated efforts and meticulous work played a vital role in the successful completion of the symposium. Their careful coordination, tireless commitment, and academic guidance have made a significant contribution to both the scholarly quality and institutional success of this event.

The papers included in this Book of Abstracts represent a concise reflection of the participants’ original research within their respective fields. We sincerely hope that these studies will evolve into more comprehensive academic works in the future and will make lasting contributions to the field of social sciences.

Siirt University Institute of Social Sciences
On behalf of the Symposium Organizing Committee

Assoc. Prof. Dr. Ahmet SAYLIK

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Yerel Tanıkların Anlatımlarıyla Siirt'te Matbaa Kültürünün Oluşumu ve Gelişimi (1937-2000)...	1
Alev Alatlının Romanlarında Aile Tasvirleri Üzerinden Birey–Toplum İlişkisini Okumak	2
Eğitim, İstihdam ve Aile Dinamikleri Işığında Kadın Yatırımcıların Yükselişi (2007–2024)	3
Türkiye'nin NATO'ya Kabulünün Cumhuriyet Gazetesindeki Yansımaları	5
Gelişen Yardımcı Üreme Teknolojilerinin Aile Yapısına Etkisi; İvg Özelinde Etik ve Fıkıh Bir Değerlendirme	7
Arap Dilinde İrab ve Anlam İlişkisi.....	9
Ceza Muhakemesinde Gizli Soruşturma Yöntemlerinin Nemo Tenetur İlkesi Bakımından Değerlendirilmesi.....	11
Meşrutiyetten Çok Partili Hayata: Türkiye’de Seçimler (1908-1950).....	12
Hisbe Kurumunun Mahiyetine Dair Tartışmalar Üzerine İnceleme.....	14
Sivil Toplum Kuruluşları ve Kamu Kurumlarından Yararlanarak Sosyal Bilgiler Öğretimine İlişkin Bir Eylem Araştırması.....	15
Değerler Eğitiminin Bilimsel Meraka Etkisi: Ailenin Rolü.....	17
Molla Osman el-Hasankeyfi'nin Hayatı ve el-Müstetâb Adlı Eserinin Kırâat ve Tecvîd İlimleri Açısından Analizi	19
Toplumsal Düzenin Çekirdeği ve Bireysel Sınanma Alanı.....	21
Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Darıdereli Devlet Adamları.....	22
Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Sultanyerili Devlet Adamları.....	23
Hüsrev Ü Şîrîn ve Can U Cânân Mesnevilerinde Kadın Kavramı ve Kadınlar	24
Aile İçi İletişimde Farkındalık: Kadınlara Yönelik Grup Terapisi Çalışması	25
Türkiye’de İkinci Dil ile İlgili Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi	27
Eleştirel Düşünme Tabanlı Etkinliklerin Fen Bilgisi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Sorgulama Becerilerine Etkisi.....	29
Algodoo Temelli Simülasyonlarla Desteklenen 5E Öğrenme Modelinin Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersine Yönelik Tutum ve Akademik Başarıları Üzerine Etkilerinin İncelenmesi	31
Eğitsel Amaçlı Chatbot Tasarlama Etkinlikleriyle Bütünleştirilmiş Uygulamaların Öğretmen Adaylarının Chatbot Kullanma ve Öğrenmeye Yönelik Davranışsal Niyetleri İle Yapay Zeka Okuryazarlığı ve Yapay Zeka Kaygısına Etkisinin İncelenmesi	32
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Kapsamında Yeni Beden Eğitimi Öğretim Programının Sahadaki Uygulanabilirliği: Öğretmen Görüşlerine Dayalı Nitel Bir İnceleme.....	34
Divan Edebiyatında Hz. Yusuf Kıssasına Dair İsraili Rivayetler.....	36
Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Eğitim Bilimleri Ekseninde Yönetim, Liderlik ve Örgüt Kültürü: OECD Ülkeleri Bibliyometrik Analizi.....	37
Müfritlerin Arasında Mutedil Bir Başvekil: Ali Fethi Bey.....	39

Okul Öncesi Eğitim Yaklaşımlarının Karşılaştırmalı Analizi: Montessori, Reggio Emilia, High Scope, Waldorf ve Bank Street Modelleri Üzerine Kuramsal Bir Değerlendirme Yaklaşımı	40
06 Mil Yz A 3056 Numaralı “Mecmû‘a-i Eş‘âr ve Ed‘iye ve Fevâ'id”ın Tanıtımı.....	41
Kültür Kümelerinde Kadın Liderliği: Eğitim Yönetimi Perspektifinden Kültürlerarası Karşılaştırmalı Bir Analiz	42
Pedagojik Liderlik: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması	43
2024 Matematik Öğretim Programının Uygulanabilirliği ve İçeriğine İlişkin Ortaokul 5. Sınıf Matematik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi	45
Değer Bilgisinin Toplumsal Yaşamda Önemi.....	47
Doğu Medreselerinde Manevi Dindarlık ve Tasavvuf: Din Psikolojisi Perspektifinde Fenomenolojik Bir İnceleme.....	48
Van Atasözlerinde Halk İnanışları Üzerine Bir Değerlendirme.....	50
Van Deyimlerinde Renkler Üzerine Bir Araştırma.....	51
Ev Temelli Özel Amaçlı Dil Öğretimi: Özel Gereksinimli Çocuklar ve Aile Katılımına Yönelik Bir İnceleme	52
Eğitim Sürecinde Okul-Aile İşbirliğinin Rolü.....	54
Kurum Bakımı Öncesi Son Adım: 5395 Sayılı Kanun Kapsamındaki Danışmanlık Tedbirinin Etkinliğini Güçlendirme ve Sosyal Adalet Perspektifinden Değerlendirme	56
“Birlikte Ama Yalnız”: İletişim Teknolojileri Ekseninde Ailenin Atomize Olması ve Duygusal Bağların Dönüşümü	57
İbn Hacer el-Heytemî ve el-Menhecû'l-ı-kavîm Adlı Eserinde İzlediği Yöntem	58
Aile Yılı Söylemi ve Toplumsal Gerçeklik: Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Bir Değerlendirme	59
Aile Etkinlik Saati: Uygulama Örneği.....	61
Masallar ve Aileler.....	62
Karşı Ütopya Romanlarda Aile Algısı ve Kadın.....	64
İslâm Hukukunda Ailenin Korunması ve Modern Hukukla Mukayesesi	66
Sosyal Medyada "Aile İmajı"nın Ticarileşmesi: Aile Influencer'ları Üzerinden Bir İnceleme ..	68
Bir Kadın Şair Olarak Leyla Hanım'ın Gözünden Aile.....	70
Değişen Dünyada Dönüşen Aileyi Ayakta Tutan Değerler	71
Yenilikçi Kültür Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması	72
İyi Öğretmen Yeterlikleri Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması	73
Liderlerin Yapay Zekâ Sembolleştirme Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanma.....	74
Aile Birliğini Tehdit Eden Unsurlara Karşı Mütevazı Bazı Öneriler	75
Türkiye’de Zorunlu Eğitim Süresi: Dünya Bankası Verileri Çerçevesinde Bir Değerlendirme .	76
Adad-guppi: Babil Otokrasisinde Bir Annenin Rolü	77
Şehabeddin Sühreverdî Felsefesinde Mutluluk ve Aile	79
Kişisel Statü Terimi, Tarihsel Kökeni, Kullanımı ve Eşanlamlıları.....	80

An Educational Activity and Lesson Proposal: BIZAH	81
Phraseology in Published Research Articles of Turkish ELT Writers and Native-English Writers.....	82
Global Governance and the Political Function of the Family: A Micro Actor in State Society Relations	83
Families: A Baggage of Emotional Traumas.....	84
Evolving Parent-Child Attachments in Contemporary Egyptian Families	86
Family Engagement and Educational Support in Egyptian Schools	87
Sustainable Agriculture From an Islamic Perspective	88
Enhancing Doctoral Success Through Emotional Intelligence: Evidence from Ugandan Universities.....	90
The Integrative Philosophical Approach in the Islamic Educational Renaissance "An Analytical Philosophical Study"	91
The Relationship Between Digital Education Within the Family and the Development of Children's Self-Directed Learning Skills	92
The Role of the Family in Strengthening the Educational Inclusion Values of Children With Disabilities in Public Schools.....	95
The Effect of Work–Family Life Balance on Employees' Job Satisfaction	97
The Family As a Strategic Actor in the Development of Social Security: Between Digital Transformations and the Challenges of Artificial Intelligence.....	100

BİLDİRİ ÖZETLERİ (PAPER ABSTRACTS)

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Yerel Tanıkların Anlatımlarıyla Siirt’te Matbaa Kültürünün Oluşumu ve Gelişimi (1937-2000)

Yakup İskender ÇEÇEN

yakupiskendercecen@hotmail.com

Konu Alanı: Tarih

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Cumhuriyet’in ilanından sonra Türkiye’nin birçok vilayetinde olduğu gibi Siirt’te de basın faaliyetleri, matbaa teknolojisinin yerleşmesiyle mümkün hale gelmiştir. İlk olarak 1936 yılında Ahmet Zeki Şalış ve Mehmet Emin Kılıççoğlu’nun girişimiyle Siirt basımevi kurulmuş ve burada matbaacıların usta-çırak ilişkisi içerisinde yetiştiği bir okul işlevi görmüştür. Daha sonraki dönemlerde ise yerel matbaalarda ayak ve el pedallı baskı makineleri görülmüştür. Ancak vilayeteki teknik imkânsızlıklar ve ekonomik sınırlılıklar bu sürecin gelişimini yavaşlatmıştır. Çalışma, bu süreci deneyimleyen matbaacı ve gazetecilerin anlatımıyla Siirt’te basın ve yayın kültürünün oluşumunu, matbaa altyapısı ve sosyo-kültürel işlevleriyle birlikte değerlendirmeyi amaçlamıştır.

Araştırma Yöntemi

Bu bildiride, 1937–2000 yılları arasında Siirt’te kullanılan baskı makinelerinin genel işleyişi; müretteplik ve baş müretteplik gibi mesleklerin üretim sürecindeki önemi ele alınmıştır. Aynı zamanda yerel matbaalarda kullanılan kâğıt ve mürekkep gibi temel malzemelerin tedarik süreci ile bu malzemelerin geri dönüşüm süreci incelenmiştir. Ayrıca, mezkûr tarihlerde yerel gazetelerin beslendiği haber kaynakları gazetecilerin sözlü anlatımları temelinde ele alınmıştır. Böylelikle tarihsel süreçte Siirt’te matbaa kültürünün oluşumu ve gelişimi yerel tanıkların anlatıları ışığında değerlendirilmiştir. Bu bağlamda sözlü tarih tekniği, çalışmanın yöntemsel çerçevesini belirleyen temel unsur olmuştur.

Beklenen/Geçici Sonuç

Yerel basının tarihini anlamak, yayımlanan süreli yayınların içeriklerini incelemenin yanı sıra gazete ve dergilerin ortaya çıkışını sağlayan teknik altyapıyı, üretim süreçlerini ve bu süreçlerde rol oynayan aktörlerin yaşamışlıklarını incelemeyi de gerektirmektedir. Matbaa emekçilerinin, zaman içerisindeki birikim ve deneyimleri, o şehirde kendine özgü bir matbaa kültürü oluşturmuş, bu alanda gerçekleşen teknolojik dönüşümlere tanıklık etmişlerdir. Bu tür tanıklıklar, yazılı kaynaklarla desteklenmesi güç ayrıntıların gün yüzüne çıkarılmasına imkân tanımaktadır. Bu bağlamda matbaa emekçilerinin deneyimleri yerel basın tarihinin daha kapsamlı ve bütüncül anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda yerel tarih araştırmalarına ve matbaa tarihine ilişkin literatüre özgün bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Matbaa Kültürü, Siirt, Yerel Tanıklar.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Alev Alatlı’nın Romanlarında Aile Tasvirleri Üzerinden Birey–Toplum İlişkisini Okumak

Fatıma Feyza BAYER

feyza8484@hotmail.com

Konu Alanı: Edebiyat – Sosyal ve Kültürel Çalışmalar

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Bu bildiride, Türk edebiyatının önemli isimlerinden Alev Alatlı’nın eserlerinde aile kurumunun birey–toplum ilişkisini anlamada üstlendiği işlev ele alınacaktır. Alatlı, romanlarında modernleşme süreciyle gelen toplumsal dönüşümleri bireyin özel yaşamına, özellikle de aile bağlarına yansıtarak işler. Alatlı’nın metinlerinde aile, bireyin duygusal ve sosyal aidiyetinin merkezi olmasının yanı sıra, toplumun değerler sistemi, kültürel bellek ve ahlaki gerilimlerin yoğunlaştığı bir mikrokozmos olarak konumlanır.

Çalışmada özellikle Schrödinger’in Kedisi dörtleme ve İşkenceci romanı merkeze alınacaktır. Bu metinlerde aile figürleri, bireyin özgürlük arayışı ile toplumsal sorumlulukları arasındaki çelişkilerin görünür kılındığı sahneler olarak değerlendirilir. Kadın karakterlerin aile içindeki konumları, modernleşme ve gelenek arasındaki sıkışmayı açığa çıkarırken; kuşaklar arası ilişkiler ise toplumsal belleğin aktarımını ve bireysel kimliğin şekillenişini gösterir.

Bu bağlamda Alatlı’nın romanları, aile kurumunu bireysel kimlik inşasının ve toplumsal dönüşümün kesişim noktasında ele alır. Böylece aile, birey–toplum gerilimini anlamak ve modernleşmenin bireysel sonuçlarını tartışmak için güçlü bir edebî imkân sunar.

Araştırma Yöntemi

Metin çözümlemesi ve karşılaştırmalı edebiyat yaklaşımı kullanılacaktır. Alev Alatlı’nın Schrödinger’in Kedisi romanları ve İşkenceci romanı örneklem olarak seçilecek, aile figürlerinin birey–toplum ilişkisini kurmadaki işlevi tematik çözümleme yöntemiyle incelenecektir.

Beklenen/Geçici Sonuç

Çalışmanın, edebiyatın toplumsal dönüşümleri aile üzerinden nasıl yansıttığını göstermesi; ayrıca modernleşme, kimlik ve ahlak tartışmalarını aile kurumu çerçevesinde yeniden düşünmeye imkân sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Alev Alatlı, Aile, Birey–toplum ilişkisi, Modernleşme, Türk edebiyatı.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Eğitim, İstihdam ve Aile Dinamikleri Işığında Kadın Yatırımcıların Yükselişi (2007–2024)

Nuri BULDAN

nuri.buldan@usr.aku.edu.tr

Konu Alanı: İktisat

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Günümüz dünyasında finansal piyasalar ülke ekonomilerinin gelişmişliğinin ve refahının göstergelerinden biridir. Bu piyasaların asli aktörleri yatırımcılardır ve yatırımcı profili hem gerçek kişilerden hem de tüzel kişilerden oluşmaktadır. Özellikle kadınların finansal piyasalara katılmaları yalnızca bireysel ekonomik tercihleri değil aynı zamanda aile refahını, cinsiyet eşitliğini ve ekonomik özgürlüğü yansıtmaktadır. Türkiye’de kadın yatırımcı sayısı yıllar içindeki değişimi incelendiğinde, toplumsal ve ekonomik değişimlere paralel dikkat çekici bir dönüşüm ortaya çıkmaktadır.

2007 yılında 252 bin olan kadın yatırımcı sayısı uzun bir zaman boyunca durağan ve yatay seyretmiş ancak 2019’a kadar yalnızca 272 bin düzeyine yükselebilmektedir. Bu döneme kadar kadınların finansal piyasalara katılımı kısıtlı kalmış hatta bazı dönemlerde gerilemeler gözlemlenmiştir. 2020 sonrası dönemde bu seyir ciddi şekilde değişmiş kadınların finansal piyasalara olan ilgisi artmıştır. 2020 yılında 452 bin olan kadın yatırımcı sayısı 2024 yılında 4 milyon seviyesini geçerek ciddi bir artış göstermiştir.

Bu olağandışı artış kadınların finansal piyasalara ilgisinin arttığı yeni bir dönemin başlangıcına işaret etmektedir. Buradaki kırılmayı açıklamak için sadece piyasa dinamiklerine bakmak tek başına yeterli değildir. Bu yüzden yatırımcıların kararlarını etkileyen sosyo-kültürel dinamikleri de incelemek gerekmektedir. Kadın yatırımcı sayısını etkileyen sosyo-kültürel dinamikler; eğitim düzeyi, istihdam oranı, evlenme-boşanma oranları, çocuk bağimlilik oranı vb. dikkate alınmak bu değişimi açıklayan diğer toplumsal faktörler arasındadır.

Bu çalışma Türkiye’de 2007- 2024 dönemlerindeki kadın yatırım sayısındaki değişimleri betimsel olarak incelemek, bu değişimleri aile yapısı ve toplumsal faktörlerle nasıl ilişkili olabileceğini irdelemek ve kadınların finansal piyasalara katılımını görünür kılmaktır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma betimsel analiz yaklaşımını temel almaktadır. Çalışmada 2007-2024 dönemine ilişkin kadın yatırımcı sayıları kullanılmıştır. İlgili veriler Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) tarafından alınmıştır. Kadın yatırımcı sayısındaki yıllık değişim zaman serisiyle incelenmiş ve grafikler aracılığıyla gösterilmiştir.

Kadın yatırımcı sayısındaki artış veya azalışın tek başına piyasa dinamikleriyle açıklanamayacağı düşüncesiyle toplumsal göstergelerde analize dahil edilmiştir. Bu hususta kaba evlenme ve boşanma oranı, lise ve yükseköğrenim mezunu kadın oranı gibi göstergeler göz önüne alınmıştır. Bu göstergelerin göz önüne alınmasıyla aile yapısındaki dönüşümlerin kadınların ekonomik ve finansal kararları üzerindeki olası etkilerini gösterme kapasiteleri belirleyici olmuştur. Elde edilen veriler sayısal ve grafiksel olarak karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş, yorumlamalarda değişkenler arasındaki muhtemel ilişkiler tartışılmıştır. Çalışmanın yöntemi, herhangi istatistikî yöntemden ziyade verileri açıklayıcı ve betimleyici bakış açısıyla irdelemeyi amaçlamaktadır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Çalışma kadın yatırımcı sayısının 2007-2024 dönemlerini incelediğinde dikkat çekici bir artış eğilimi gözlenmektedir. 2007 yılında 252 bin olan kadın yatırımcı sayısı 2024 yılında 4 milyonu geçmiştir. Bu olağandışı artış finansal piyasaların derinleşmesi, bireysel yatırımcıların alternatif yatırım araçlarına yönelmesi ve kadınların ekonomik hayatta güçlenmesi ile yakından ilişkilidir.

Araştırmanın geçici bulguları kadın yatırımcı sayısındaki artışın yalnızca piyasa dinamikleriyle değil aynı zamanda toplumsal göstergelerden (kadın istihdam oranı, eğitim düzeyi, evlilik ve boşanma oranları, bağımlılık oranları) etkilendiğini ortaya koymaktadır. Özellikle 2020 sonrası dönemde sayılardaki yapısal kırılmalar, dijitalleşme ve pandemi koşullarıyla birlikte hızlandığı görülmektedir. Bu hususta çalışmanın nihai sonuçlarının kadınların sermaye piyasalarındaki varlığının güçlendiğini ve toplumsal göstergelerle anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu desteklemesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Kadın Yatırımcı Sayısı, Finansal Piyasalar, Finansal Katılım, Toplumsal Göstergeler, Yatırımcı Davranışı.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Türkiye'nin NATO'ya Kabulünün Cumhuriyet Gazetesindeki Yansımaları

Ramazan KANAT

ramazankanat@hotmail.com

Konu Alanı: Tarih

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı sonrası dış politika anlayışı, 1949 yılında NATO'nun kuruluşu ve 1952 yılında Türkiye'nin bu ittifaka üyeliğiyle birlikte, Batı ittifakına yönelik net bir eğilim sergilemiştir. Bu resmi süreç doğal olarak dönemin medya organlarında önemle ele alınmış ve yoğun bir şekilde tartışılmıştır. Bu bilgiler kapsamında Türkiye'de NATO'nun temel görevleri, üyeliğin kamuoyuna yansımaları ve resmi politikaların basın aracılığıyla aktarılma yöntemleri, özellikle Cumhuriyet gazetesi gibi köklü ve yüksek tirajlı bir yayın organının NATO'ya dair tutumu, dönemin siyasi iklimi ve kamuoyunun bilgilendirilme biçimleri önemli bir araştırma konusu olarak öne çıkmaktadır.

Bu bağlamda, planlanan çalışmamız şu temel sorular etrafında şekillenmektedir:

- 1949-1960 yılları arasında Cumhuriyet gazetesinde NATO nasıl haberleştirilmiş ve değerlendirilmiştir?
- Gazetenin NATO konusundaki yayın politikası dönemin dış politika yönelimleriyle uyumlu mudur yoksa eleştirel bir bakış açısı mı benimsenmiştir?
- Türkiye'nin Batı ittifakına yönelimi, medya aracılığıyla kamuoyuna nasıl yansıtılmıştır?

Bu bildirinin amacı, Türkiye'nin NATO'ya katılım sürecinin Cumhuriyet gazetesindeki yansımalarını incelemektir. Çalışmada gazetenin NATO'ya ilişkin haber üslubu, manşet tercihleri ve köşe yazılarındaki yaklaşımlar analiz edilerek, Türkiye'nin uluslararası yönelimlerinin basın aracılığıyla nasıl temsil edildiği ortaya konulacaktır. Böylece, tarih bilimi alanında yapılacak gelecek araştırmalar için özgün bir kaynak oluşturulması hedeflenmektedir.

Bu bağlamda, Türkiye'nin NATO'ya giriş sürecinin meşruiyet kazanma biçimi, Cumhuriyet gazetesinde yer alan manşetler, günlük haberler ve köşe yazıları üzerinden genel bir değerlendirmeye ele alınacaktır. Böylelikle Cumhuriyet gazetesi özelinde Türk medyasının dış politika oluşumundaki dolaylı etkisi ve kamuoyunu bilgilendirme tarzı daha açık şekilde ortaya konulacaktır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada ana araştırma kaynağı Cumhuriyet gazetesi olacaktır. Aynı zamanda 1949-1960 yıllarında Cumhuriyet gazetesinde NATO ile ilgili süreci değerlendiren yazarların, aynı süreçte ortaya koydukları farklı eserleri de değerlendirme amacıyla analiz edilecektir. Cumhuriyet gazetesinin 1949-1960 yıllarındaki sayıları taranarak NATO'ya dair haberler, manşetler, köşe yazıları ve yorumlar tek tek incelenerek özet şeklinde çalışmamızın temelini oluşturacaktır. Dönemin dış politika anlayışının yanı sıra hükümet programları, arşiv belgeleri ve diğer basın organlarından karşılaştırmalı örnekler yardımcı kaynaklar olarak değerlendirme bölümünde kullanılacaktır.

Beklenen/Geçici Sonuç

1949-1960 yılları arasında Cumhuriyet gazetesinin NATO'ya ilişkin söylemlerinin, Türkiye'nin Batı ittifakına yönelik politik yönelimleriyle genellikle örtüştüğü öngörülmektedir. Gazetenin özellikle Türkiye'nin NATO'ya katılım sürecinde, devlet politikalarını destekleyici bir dil benimseyerek kamuoyunda haklılık oluşturmaya katkıda bulunduğu

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”
OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

tahmin edilmektedir. Bununla birlikte, belirli uluslararası olayların (örneğin Kore Savaşı, Soğuk Savaş’taki kutuplaşmalar) gazetenin sayfalarında farklı tonlarla belirtildiği ve bazı durumlarda sorgulayıcı veya ihtiyatlı yaklaşımların sergilendiği düşünülmektedir. Araştırmada ortaya konulması beklenen bulgulardan bir diğeri ise Cumhuriyet gazetesinde haber dilinin Türkiye’nin Batı’ya uyum sürecini toplum nezdinde meşrulaştıran bir araç olarak kullanılmasıdır. NATO üyeliğinin, gazetenin manşet ve köşe yazılarında ulusal güvenlik ve batılılaşma temaları üzerinden kamuoyuna sunulduğu görülmektedir. Özellikle 1950’lerin ikinci yarısında, NATO’nun Türkiye’ye getirdiği askeri ve ekonomik yüklerin zaman zaman sorgulandığı gözlemlenebilir. Gazetenin haberlerinde, dönemin küresel bölünmüşlüğü ağırlıklı olarak Batı merkezli bir çerçevede olumlu bir üslupla servis edilmiştir. Cumhuriyet gazetesinin NATO’ya dair söylemleri, genel olarak dönemin dış politika anlayışıyla uyumlu olsa da bazı önemli gelişmelerde daha ihtiyatlı veya eleştirel bir tutumu yansıdığı da anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Cumhuriyet Gazetesi, NATO, Batı Bloğu, Soğuk Savaş, Kuzey Atlantik Paktı.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Gelişen Yardımcı Üreme Teknolojilerinin Aile Yapısına Etkisi; Ivg Özelinde Etik ve Fıkhi Bir Değerlendirme

Arş. Gör. SümeYYe AYDIN

ucarsumeyye1@ogr.iu.edu.tr

Konu Alanı: İlahiyat-Fıkıh

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Yardımcı üreme teknolojileri, doğal yollarla gebelik elde edemeyen bireylerin sağlıklı çocuk sahibi olmalarına imkân tanıyan yöntemlerdir. Bu teknolojilerinin gelişimi, özellikle tüp bebek olarak bilinen In Vitro Fertilizasyon (IVF) uygulamasının hayata geçirilmesiyle önemli bir ivme kazanmıştır. Son yıllarda bu alanda öne çıkan dikkat çekici yeniliklerden biri ise In Vitro Gametogenez (IVG) teknolojisidir. Söz konusu teknoloji, somatik hücrelerden gamet üretimini mümkün kılmaktadır. Bu sayede üreme hücrelerine ilişkin bir sorunla infertilite problemi yaşayan bireylerin kendi genetik soyundan çocuk sahibi olmaları beklenmektedir. İnsan üzerindeki deneylerde ciddi ilerlemeler kaydedilse de bahsi geçen teknolojinin tam anlamıyla hayata geçtiği söylenemez. Klinik anlamda uygulamaya geçmemiş olmasına rağmen IVG uygulaması, son yıllarda İngilizce literatürde hakkında pek çok etik tartışmanın yürütüldüğü bir konu olarak öne çıkmaktadır.

Söz konusu uygulamayla, basit bir deri hücresinden dahi üreme hücresi elde edilmesi, beraberinde pek çok etik ve fıkhi problemi de gündeme getirmektedir. İlk olarak üreme hücrelerinin yapay olarak elde edilmesi ve döllenme sürecinin laboratuvar ortamına taşınması, IVG'nin doğal üremeden uzaklaşma olup olmadığı sorusunu doğurmaktadır. Çünkü diğer yardımcı üreme teknolojilerine getirilen eleştirilerde cinsel birliktelik gerçekleşmeden elde edilen gebeliklerin, üremenin doğasına aykırı olduğu öne sürülmektedir. Bu bağlamda IVG'nin üreme biçimini değiştirme ve aile ilişkilerini dönüştürme potansiyeli, öne çıkan problemlerden birini teşkil etmektedir. İkinci olarak IVG teknolojisinin gündeme getirdiği problemlerden bir diğeri ise yeni ebeveynlik türleri hakkındadır. Çünkü ilgili teknoloji başarılı olduğu durumda yalnızca infertilite sorunu yaşayan bireylere kendi geninden çocuk sahibi olma imkânı sunmakla kalmamakta; aynı zamanda eşcinsel ebeveynler, bireysel veya çoklu ebeveynler gibi yeni ebeveynlik türlerine de kapı aralamaktadır. Nitekim söz konusu teknolojiyle bir kadının deri hücresinden sperm hücresi elde edebiliyor olması, iki kadın çiftin genetik olarak kendilerinden çocuk sahibi olmaları anlamına gelmektedir. Aynı şekilde bu teknolojiyle beraber, bir kişinin ihtiyaç duyduğu karşı cins üreme hücresini, kendi somatik hücresinden elde ederek bir çocuğun hem annesi hem babası olması söz konusudur. Öte yandan ikiden fazla kişinin genetik olarak dahil olduğu çoklu ebeveynlik türü de yine IVG teknolojisiyle muhtemel ebeveynlikler arasındadır. Tüm bu senaryolar, ebeveynlik biçimlerinde ve dolayısıyla aile yapısında yol açacağı değişimler açısından, IVG'nin fıkhi meşruiyeti sorgulanmasını gerekli kılmaktadır. Özellikle fıkıhta aile yapısının temel unsurları olan evlilik akdi ve soy bağının muhafazası, bu sorgulamanın analiz eksenlerini oluşturmaktadır. Zira yeni ebeveynlik türleri, somatik hücrelerin izinsiz kullanımı ile boşanmadan veya ölümden sonra üreme gibi durumlar, IVG uygulaması kapsamında hem evlilik ve aile kurumu hem de soy bağı açısından potansiyel riskler taşımaktadır.

IVG'nin aile yapısına muhtemel etkilerini merkeze alan bu çalışma ilk olarak ilgili teknolojiyi ve kullanım alanlarını tanımlamaktadır. İkinci olarak yardımcı üreme teknolojisi olarak IVG'yi doğal üremeden uzaklaşma eleştirisi kapsamında değerlendirmektedir. Üçüncü olarak muhtemel kullanım alanlarından olan yeni ebeveynlik türlerinin etik ve fıkhi değerlendirmesini sunmayı hedeflemektedir. Ayrıca bu aşamada, yeni ebeveynlik türlerinin aile yapısına etkisinin sosyal ve psikolojik açıdan da değerlendirmelerine yer verilmektedir. Araştırma, bu adımlar üzerinden IVG'nin aile yapısına etkilerinin neler olabileceğini ve olumsuz etkilerin önüne geçilmesi için öngörülen şartların neler olması gerektiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. İnfertilite sorununun yaygınlığı ve Müslüman nüfusun yoğunluğu göz önüne alınırsa ilgili teknoloji hayata geçmeden bu açılardan etik ve fıkhi değerlendirmelerin önem arz ettiği

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”
OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

düşünülmektedir. Bu sebeple çalışmanın bu alandaki eksikliği gidermesi ve konu hakkındaki diğer çalışmalara öncü olması amaçlanmaktadır.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma karşılaştırmalı ve analitik değerlendirme yöntemlerini benimsemektedir. İlk olarak, IVG hakkındaki etik tartışmalar fikhî çerçeveye uyarlanmaktadır. Örneğin İngilizce literatürde yer alan IVG ve doğal üremeden uzaklaşma veya IVG ve çoklu ebeveynlik gibi tartışma konuları fikhî perspektiften sunulmaktadır. İkinci olarak IVG hakkında yeteri kadar fikhî çalışma bulunmadığından, ilgili konularda benzer yardımcı üreme teknolojileri hakkındaki fikhî görüşlerden yararlanılmaktadır. Konunun güncel ve çok yönlü yapısı sebebiyle klasik fıkıh kaynaklarından doğrudan bir aktarım yapmak mümkün olmamakla birlikte ilgili külli kaideler ile ayet ve hadisler çalışmanın temel kaynaklarıdır. Son olarak mevcut görüş ve etik tartışmalar sunulurken yalnızca nakledilmekle yetinilmemekte, analitik bir yaklaşım ile değerlendirmelere yer verilmektedir.

Beklenen/Geçici Sonuç

IVG teknolojisi, unsurları ve süreci itibarıyla çok yönlü bir yapıdadır. Bu araştırma ise teknolojiyi, yalnızca aile yapısına etkisi açısından değerlendirmektedir. Dolayısıyla kesin ve bütüncül sonuçlara ulaşmayı beklemek yanlış olsa da ilgili konular hakkında bazı sonuçlar zikretmek mümkündür. İlk olarak, doğal üremeden uzaklaşma eleştirisine karşı, doğallık kavramının etik olarak değerlendirmelerde ölçüt olması sorgulanır gözükmektedir. Bununla birlikte IVG’nin zaruret hali dışında kullanımının ve yaygınlaşmasının doğal üremeden bilinçli uzaklaşma olduğu düşünülmektedir. Yeni ebeveynlik türleri açısından bakıldığında gerek eşcinsel ebeveynliğin gerekse bireysel ve çoklu ebeveynliğin fikhî açıdan bir geçerliliği olmadığı açıktır. Nitekim bu tür ebeveynliklerin evlilik kurumuna aykırılığı, nesebin muhafazasına karşı barındırdığı tehlikeler olduğu fark edilmektedir. Ancak İslam aileyi toplumun asli yapı taşı kabul etmekte, nesebin korunmasını makâsdü’ş-şerîa olarak tanımlanmakta ve korunması zaûriyyât derecesinde görmektedir. Aynı zamanda bu tür ebeveynliklerin, dünyaya gelecek çocuk için sosyal ve psikolojik riskleri olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla IVG hayat geçtiğinde, yararları ağır bastığında ve kullanımına dair olumlu görüşler öne sürüldüğünde tüm bu risklerin önüne geçmek için bazı ön şartların konulması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Fıkıh, Biyofıkıh, Yardımcı Üreme Teknolojileri, IVG (In Vitro Gametogenez), Yapay Gamet Üretimi, Doğal Üremeden Uzaklaşma, Yeni Ebeveynlik Türleri.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Arap Dilinde İrâb ve Anlam İlişkisi

Aslı ALTUNTAŞ

aslialtuntas10.09.25@gmail.com

Konu Alanı: Arap Dili ve Beleşatı

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Arap dilinde irâb, kelimelerin sonlarında meydana gelen değışimleri ifade eden temel bir dil olgusu olup, nahiv ilminin omurgasını oluşturmıştır. İrâbın en önemli işlevlerinden biri, cümlelerin anlamını belirlemek ve muhtemel anlam karmaşalarını önlemektir. Ancak, irâbın sadece fonetik bir değışim mi yoksa anlam üzerinde doğrudan belirleyici bir unsur mu olduğu konusunda dilbilimciler arasında farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bazı dilciler irâbı yalnızca lafzî bir işaret olarak değerlendirirken, diğerleri onun cümlelerin semantik yorumunu doğrudan şekillendiren işlevsel bir unsur olduğunu savunmuştur. Bu durum, Arap dilinde irâb-anlam ilişkisi meselesinin henüz tam anlamıyla uzlaşmaya kavuşmamış bir problem olduğunu göstermektedir.

Özellikle Kur'an'ın doğru anlaşılması, kıraat farklılıklarının değerlendirilmesi, belagat unsurlarının ortaya çıkarılması ve nahiv-sarf ilişkilerinin açıklığa kavuşturulması açısından irâbın işlevinin tespiti kritik bir öneme sahiptir. İrâbın anlamla ilişkisi konusundaki belirsizlik, Arap dilinin gramer yapısını kavramada, dini metinlerin yorumlanmasında ve dil öğretiminde önemli bir boşluk oluşturmaktadır. Bu bağlamda, irâbın sadece bir gramer unsuru değil, aynı zamanda anlamı ortaya çıkaran temel bir belirleyici olarak ele alınması gerekmektedir.

Bu çalışmanın problemi, irâbın Arap dilinde anlam üzerindeki rolünü, lafzî işaret olmanın ötesinde semantik bir unsur olarak nasıl işlediğini ortaya koymak ve bu yolla literatürdeki farklı yaklaşımlar arasındaki boşluğu doldurmaktır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, nitel ve betimleyici bir araştırma yöntemi üzerine kurulmuştur. Araştırmada, irâb–anlam ilişkisi hem klasik hem de modern Arap dilbilimi kaynaklarına dayalı olarak incelenmiştir. Bu bağlamda Sîbeveyh, İbn Mâlik, gibi erken dönem dil âlimlerinin eserleri, çağdaş dilbilimsel yaklaşımlarla karşılaştırmalı biçimde ele alınmıştır.

Çalışmanın temel yöntemi, metin analizi ve karşılaştırmalı değerlendirmedir. Klasik gramer kaynaklarında yer alan irâb tanımları, teorik tartışmalar ve örnekler modern dilbilim perspektifleriyle birlikte analiz edilmiştir. Ayrıca, Kur'an ayetlerinden ve Arap edebî metinlerinden alınan örnekler üzerinden irâb farklılıklarının anlam üzerindeki etkisi ortaya konmuştur.

Bu yöntemle, irâbın yalnızca fonetik bir işaret olup olmadığı, yoksa cümlelerin semantik yorumunu doğrudan belirleyen bir unsur mu olduğu sorusuna cevap aranmıştır. Literatürdeki farklı bakış açıları karşılaştırılarak irâbın işlevsel boyutu tartışılmış ve anlam üzerindeki rolü açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın yöntemi, hem betimleyici bir inceleme hem de eleştirel bir analiz içerdiği için, irâbın Arap dil yapısındaki yeri bütüncül bir bakışla değerlendirilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuç

Bu araştırmanın ön bulguları, irâbın Arap dilinde yalnızca fonetik bir unsur olmadığı, aynı zamanda anlamın doğru bir şekilde ortaya çıkmasında belirleyici bir rol oynadığı yönündedir. Klasik kaynaklarda irâbın “kelime sonundaki hareke değışimi” olarak görülmesi, onun daha çok şekilsel bir işaret olduğuna işaret etse de; yapılan metin incelemeleri, irâbın semantik farklılıkları açığa çıkarmada işlevsel bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır.

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”
OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

Özellikle Kur’an ayetleri ve Arap edebiyatındaki örnekler, i’râb işaretlerinin küçük değişikliklerle dahi anlamda ciddi farklılıklar doğurabildiğini göstermektedir. Bu durum, i’râbın sadece gramerin teknik bir parçası değil, aynı zamanda anlamın anahtarı olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, i’râbın göz ardı edilmesi, hem dil öğretiminde hem de metinlerin doğru anlaşılmasında büyük hatalara yol açabilmektedir.

Araştırmanın bir diğer beklentisi, i’râbın Arap dilinde gramer, sarf, nahiv ve belagat ilimleriyle yakından ilişkili olduğunu ve bu disiplinlerin tamamlayıcı bir unsuru olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktır. Çalışmada ulaşılan ön bulgular, i’râbın, kelimeler arası ilişkileri düzenleyen, cümledeki öğelerin görevlerini belirleyen ve dolayısıyla doğru anlamı açığa çıkaran en önemli dilbilgisel mekanizmalardan biri olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, araştırmanın beklenen çıktısı; i’râbın, Arap dilinde yalnızca biçimsel bir unsur değil, anlamın anlaşılması ve doğru yorumlanması için vazgeçilmez bir semantik belirleyici olduğudur. Bu bulgular, hem Arap dilbilimi çalışmalarına hem de Kur’an’ın doğru okunması ve anlaşılması gibi dinî disiplinlere katkı sağlayacak niteliktedir. Ayrıca, dil öğretiminde i’râbın rolünü öne çıkararak Arapça öğrenim sürecine de yeni bir bakış açısı kazandırması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler:

İ’râb, Anlam, Nahiv, Sarf, Belâgat, Kur’an, Arap Dili, Dilbilim, Gramer, Semantik.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Ceza Muhakemesinde Gizli Soruşturma Yöntemlerinin Nemo Tenetur İlkesi Bakımından Değerlendirilmesi

Burak KÜPELİOĞLU

burakkupelioglu@gmail.com

Konu Alanı: Hukuk

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Nemo tenetur ilkesi kişinin kendisi ve yakınlarını suçlamaya zorlanamayacağı anlamına gelmektedir. İlke anayasa m. 38/5’de “Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.” ifadesiyle ilke anayasal güvence altına da alınmıştır. İlkenin getirdiği bu güvencelerin bazıları susma hakkı, şüpheli veya sanığın aile üyelerinin tanıklıktan çekinme hakkına sahip olması, delil elde ederken işkence aldatma gibi sorgu usullerinin yasaklanmasıdır. Delil elde etme yöntemlerinden birisi de gizli soruşturmacı görevlendirilmesi, güvenilir kişiden yararlanılması gibi gizli soruşturma yöntemleridir. Bu yollarla delil elde edilmesi gibi durumlarda aldatmanın mevcut olup olmadığı, nemo tenetur ilkesine aykırılık bulunup bulunmadığı gibi hususlar tartışma oluşturmaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki nemo tenetur ilkesi bazı delil elde etme yöntemlerini engelleyerek ceza muhakemesinin maddi gerçeğe ulaşma amacını kısıtlamaktadır. Dolayısıyla burada nemo tenetur ilkesinin sınırının nasıl çizileceği de önemli bir tartışma konusu oluşturmaktadır. Çalışmayla kavramların açıklanarak konuya ilişkin görüşleri ortaya konulması ve değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma Yöntemi

Araştırma yöntemi çalışmanın sosyal bilimlere ilişkin olması nedeniyle literatür taraması üzerinden yürütülecektir. Bu konuda özellikle Türkçe ve Almanca kaynaklar kullanılacaktır. Çalışmanın amacı doğrultusunda konuya ilişkin kaynaklar taranarak gerekli veriler toplanacaktır. Bunun yanında konu bakımından mahkeme kararları da büyük önem taşımaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Yargıtay, Alman hukukunda önemli mahkeme kararları incelenecektir.

Beklenen/Geçici Sonuç

Araştırma hukuk alanına ilişkin olması nedeniyle önemli olan husus fikirlerin ortaya konulması ve değerlendirilmesidir. Özellikle gizli soruşturma yöntemleri konusunda ciddi tartışmalar bulunmakta olup, bu konuya odaklanılacaktır. Yapılan araştırma neticesinde konuya ilişkin ortaya konulan farklı görüşler değerlendirilecektir. Bu değerlendirmede görüşlerin olumlu ve olumsuz yönleri ön plana çıkarılacaktır. Çalışmanın uygulama bakımından da önem taşıması nedeniyle mahkeme kararlarının dikkate alınması da gerekmektedir. Mahkemelerin bu konuda belirlemiş olduğu sınırlar sorunun tespiti ve çözümüne katkı sağlayacaktır. Alman hukukunda özellikle aldatma kapsamında değerlendirilebilecek gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve bunun nemo tenetur ilkesine uygunluğu konusunda önemli kararları bulunmaktadır. Çalışma sonucunda nemo tenetur ilkesinin sınırlandırılması ve özellikle gizli soruşturma yöntemleri de dikkate alınarak aldatmanın sınırlarının çizilmesi konusunda uygun bir görüş ortaya konulması yahut tespit edilen görüşlerden uygun bulunanın benimsenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Nemo Tenetur, Gizli Soruşturmacı, Aldatma, Susma Hakkı, Sorgu.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Meşrutiyetten Çok Partili Hayata: Türkiye’de Seçimler (1908-1950)

Elif DURMUŞ

elfmrneyl@gmail.com

Konu Alanı: Tarih

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amacı

Seçimler, bir milletin egemenliğini doğrudan kullanabildiği, bireyin hür iradesiyle yönetime katıldığı en temel demokratik süreçtir. Vatandaşın “ben de söz sahibiyim” diyerek iradesini sandığa yansıtması, yalnızca bir siyasi tercih olmanın ötesinde, demokratik bilincin somut göstergesidir. Ancak bu noktaya gelmek tarihsel açıdan kolay olmamıştır. Seçme ve seçilme hakkının kazanılması süreci, özellikle 18. yüzyılın sonlarından itibaren dünyada yaşanan siyasal ve toplumsal dönüşümlerin bir sonucudur. Fransız İhtilali’nin yaydığı özgürlük, eşitlik ve millî egemenlik düşünceleri, bireylerin yönetim biçimlerini sorgulamasına ve yönetime katılma taleplerinin artmasına yol açmıştır. Bu süreç, birçok imparatorluğun yıkılmasına ve ulus-devletlerin doğuşuna zemin hazırlamıştır.

Osmanlı Devleti de bu dönüşümden etkilenmiş; 1876’da I. Meşrutiyet’in ilanı ile birlikte parlamenter sisteme geçişin ilk adımlarını atmıştır. 1908’de II. Meşrutiyet’in ilanı ile birlikte seçimler yeniden gündeme gelmiş ve siyasal temsil düşüncesi kurumsallaşma yoluna girmiştir. 20. yüzyılın ilk yarısında ise 1912, 1914, 1919, 1920, 1923, 1927, 1931, 1935, 1939, 1943, 1946 ve 1950 seçimleriyle Türkiye’nin siyasal yapısında değişimler yaşanmıştır. 1946 yılına kadar süren tek parti dönemi, demokratikleşme süreci açısından çeşitli tartışmaları beraberinde getirmiş; 1950 seçimleriyle birlikte Demokrat Parti’nin iktidara gelişi, Türkiye’de çok partili hayata geçişin ve seçimlerin gerçek anlamda demokratik bir rekabet ortamına kavuşmasının simgesi olmuştur.

Bu bildirinin amacı, 1908-1950 yılları arasındaki seçim süreçlerini tarihsel bir perspektifle ele alarak, Osmanlı’dan Cumhuriyet’e uzanan siyasal dönüşümün seçimler üzerinden nasıl şekillendiğini ortaya koymaktır. Bu kapsamda, her seçim dönemi kendi tarihsel koşulları içinde incelenecek; seçimlerin yapısı, katılım oranları, partiler arası rekabet düzeyi ve sonuçların Türk siyasi hayatına etkileri analiz edilecektir. Böylece, Türkiye’de seçim kültürünün oluşum süreci ve demokratikleşme yolunda atılan adımlar bütüncül bir biçimde değerlendirilecektir.

Araştırma Yöntemi

Bu bildiride, Osmanlı Devleti’nden başlayarak 1950’ye kadar uzanan seçim süreci tarihsel bir bütünlük içinde ele alınacaktır. Yöntem olarak ise doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. İnceleme sırasında dönemin Meclis tutanakları, gazeteler, makaleler, tezler ve kitaplar gibi birincil ve ikincil kaynaklardan yararlanılacaktır. Bu kaynaklar, dönemin seçimlerini objektif biçimde analiz edebilmemiz için temel dayanak noktalarını oluşturacaktır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Bu bildiride, Osmanlı döneminden Cumhuriyet’e uzanan seçim süreci ele alınmıştır. Meşrutiyetle birlikte padişahın yetkilerini sınırlayan bir yönetim anlayışı doğmuş ve ilk kez halkın yönetime katılımı gündeme gelmiştir. Ancak halkın seçim kavramını benimsemesi ve bu sürece aktif olarak dâhil olması kolay olmamıştır. Batı’daki özgürlük ve temsil fikirlerinden etkilenen aydın gençlerin çabalarıyla Osmanlı Devleti, zamanla değişen dünya düzenine ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Bu süreç hem halkın yönetimde söz sahibi olmasını sağlamış hem de imparatorluk düzeninin sona ermesinde etkili olmuştur.

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”
OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

Cumhuriyet’in ilanıyla birlikte seçimler kurumsal bir nitelik kazanmış ve demokratik kültürün yerleşmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bildiride, Cumhuriyet Halk Partisi’nin uzun süreli tek parti iktidarı dönemi incelenmiş; 1950 seçimleriyle birlikte Demokrat Parti’nin halk desteğiyle iktidara gelmesi, Türkiye’de demokrasinin güçlenmesi açısından bir dönüm noktası olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, seçimlerin yalnızca bir siyasi tercih değil, halkın egemenliğini kullanmasının ve demokrasinin yaşamasının temel aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Meşrutiyet, Meclis, Oy, Seçim , Demokrasi , Hak, Özgürlük.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Hisbe Kurumunun Mahiyetine Dair Tartışmalar Üzerine İnceleme

Usame YILMAZ

usame722@gmail.com

Konu Alanı: İlahiyat

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

İslam hukukunda “emr-i bi’l-ma’rûf ve nehy-i ani’l-münker” ilkesinin kurumsal bir yansıması olan hisbe kurumunun mahiyeti, işlevi ve tarihsel gelişimi hem klasik hem de modern literatürde farklı biçimlerde yorumlanmıştır. Bu kurumun; kamu düzeni, toplumsal ahlak, ekonomik adalet, ve idari denetim alanlarındaki konumu üzerinde tam bir görüş birliği bulunmamaktadır. Dolayısıyla araştırmanın problem durumu, hisbe kurumunun İslam hukukundaki gerçek mahiyetinin ve tarihsel işlevinin ne olduğu sorusuna cevap aramaktır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma nitel (kalitatif) bir araştırma olup, yöntem olarak: Klasik fıkıh kaynakları (ör. Mâverdî, Gazâlî, İbn Teymiyye) Modern akademik literatür (Kallek, Tekin, Demirkaya, Akça vd.)üzerinden doküman analizi / literatür taraması yöntemiyle yürütülmüştür.

Beklenen/Geçici Sonuç

Hisbe kurumunun, sadece pazar denetimi yapan bir idarî yapı değil; aynı zamanda İslam toplumunda ahlaki ve dini düzeni koruyan hukuki bir müessese olduğu tespit edilecektir. Kurumun temeli Kur’an ve Sünnet’teki “emr-i bi’l-ma’rûf nehy-i ani’l-münker” ilkesine dayanmakta olup, klasik dönemde farz-ı kifâye niteliğinde toplumsal bir görev olarak görülmüştür. Mezhepler arası farklılıklar (Hanefî, Şâfiî, Mâlikî, Hanbelî) hisbenin uygulama alanlarını ve muhtesibin yetkilerini çeşitlendirmiştir.

Hisbe, tarihsel olarak Hz. Peygamber döneminden Osmanlı’ya kadar toplumsal düzenin ahlaki temellerini koruyan en önemli mekanizmalardan biri olmuştur. Modern dönemde hisbenin bazı yönlerinin, belediye, denetim ve etik kurulları gibi kurumlar aracılığıyla sürdürülebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Hisbe, İslam Hukuku, Ahlaki Denetim, Kamu Düzeni.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Sivil Toplum Kuruluşları ve Kamu Kurumlarından Yararlanarak Sosyal Bilgiler Öğretimine İlişkin Bir Eylem Araştırması

Aslan YETKİN / Yusuf YILDIRIM / Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Kürşat GÖKKAYA

muhammedaslan63@hotmail.com

Konu Alanı: Sosyal Bilgiler Eğitimi

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Eğitim, bireyin bilişsel gelişiminin yanı sıra toplumsal değerleri kazanmasını hedefleyen çok yönlü bir süreçtir. 21. yüzyıl bireylerinden beklenen donanımlar doğrultusunda, eğitim yalnızca bilgi aktaran değil; beceri, tutum ve değer kazandıran bir sistem olarak yeniden şekillenmektedir (Seyhan, 2020; MEB, 2023). Bu bağlamda, okul dışı öğrenme ortamlarının ve sivil toplum kuruluşları (STK) gibi kurumların eğitim sürecine dâhil edilmesi giderek önem kazanmaktadır (Saraç, 2017).

Sosyal bilgiler dersi, bireyin toplumsal kimliğini kazanmasına, aktif vatandaşlık becerileri geliştirmesine ve toplumla uyum içinde yaşamasına katkı sunar (Karademir, 2019). Bu dersin hedefleriyle örtüşen STK'lar, gönüllülük esasına dayalı, demokratik ve katılımcı yapılarıyla, öğrencilere empati, sorumluluk, çevre bilinci ve yardımlaşma gibi değerlerin kazandırılmasında önemli bir araçtır (Özkartal ve Akdoğan, 2022). STK'lar, farklı alanlarda yürüttükleri çalışmalarla toplumun çeşitli kesimlerine ulaşmakta, eğitsel faaliyetleriyle sosyal bilgiler öğretimine doğrudan katkı sunmaktadırlar (Gündüz ve Kaya, 2014). Bu doğrultuda, okullarla iş birliği içinde yürütülen projeler sayesinde öğrenciler hem bilgi düzeylerini artırmakta hem de toplumsal duyarlılık geliştirmektedir. STK'lar bireylerin haklarını ve özgürlüklerini devlet baskısından koruyarak kişilere katkı sağlar (Aygen, 2018). Bu konu bakımında sivil toplum kuruluşlarını; halkın menfaati için çalışan, kar amacı gütmeyen faaliyetlerini gerçekleştiren bölgesel, ulusal ve uluslararası kuruluşlar diye tanımlanmaktadır (Çalışkan, 2024).

Bu çalışmada Sivil toplum kuruluşlarının yaptığı çalışmaların toplumsal faydalarını ne kadar kesime ulaştığını, faaliyetlerin Sosyal Bilgiler dersi alanındaki etkilerini ve işlevinin neler olduğunu öğrenmek için böyle bir araştırma gereksinimi olduğunu göstermek amaçlanmaktadır (Gündüz ve Kaya 2014). Mevcut şartlara bakıldığında ülkemizde birçok kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşlar eğitim, sosyal ve sağlık alanında önemli çalışmalar yürütmektedir (Özkartal ve Akdoğan 2022).

Bu araştırma ile 5 ve 6. sınıf öğrencilerinin sivil toplum kuruluşları çalışmalarından yararlanılarak sosyal bilgiler öğretimine ilişkin şunları amaçlanmaktadır (Demirhan 2018).

- Sivil toplum çalışmalarının akademik başarısına etkisi incelemek,
- Bu araştırma ile öğrencilerin bilgi düzeylerini artmasının sağlamak,
- STK'ların eğitim çalışmalarının sosyal bilgiler çalışmalarına etkisini görmek,
- Uygulamanın sosyal bilgiler dersine etkilerinin neler olduğunu göstermek amacıyla böyle bir çalışma hazırlamıştır.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması yöntemiyle yürütülmüştür. Uygulama sürecinde öğrenci öğretmen ve veli görüşlerinden yararlanılmış, etkinlikler yerinde gözlemlenmiştir. Çalışma grubu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Siirt’te bir devlet okulunda öğrenim gören 17 öğrenci, 5 veli ve 5 sosyal bilgiler öğretmeninden oluşmaktadır. Örneklem, ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Veri toplama, öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formları ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler Sivil Toplum Kurumlarına yapılan ziyaretler sonrasında yapılmıştır. Veri analizi, betimsel ve içerik analizi teknikleriyle yürütülmüş; elde edilen verilerden kod, tema ve frekans tabloları oluşturulmuştur. Görüşmeler sesli kayıt altına alınarak yazıya dökülmüş, analiz sürecinde doğrudan alıntılara yer verilerek verilerin güvenilirliği artırılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Araştırma bulguları, okul dışı öğrenme ortamı olarak sivil toplum kuruluşlarının sosyal bilgiler öğretimine olan etkisini öğrenci, öğretmen ve veli görüşleri doğrultusunda ortaya koymuştur. Veriler, içerik analizi yoluyla tematik olarak sınıflandırılmış ve üç temel katılımcı grubundan elde edilen bulgular ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Öğrenci görüşleri doğrultusunda, STK ziyaretlerinin öğrencilerin bilişsel düzeyde bilgi kazanımlarını artırdığı gözlemlenmiştir. Öğrenciler, sosyal bilgiler dersinde işlenen konuların gerçek yaşamla ilişkilendirilerek sunulmasının öğrenmelerini pekiştirdiğini ve STK’lar hakkında daha fazla bilgi edindiklerini ifade etmişlerdir. Duyuşsal açıdan ise öğrencilerde değer odaklı gelişim, çevre duyarlılığı ve sosyal sorumluluk bilincinde anlamlı düzeyde ilerlemeler olduğu görülmüştür. Bulgular, Kabapınar’ın (2014) yaparak-yaşayarak öğrenme vurgusunu destekler niteliktedir.

Öğretmen görüşlerine göre, STK destekli sosyal bilgiler öğretimi, dersin hedeflediği yurttaşlık bilinci, toplumsal sorumluluk ve temel sosyal değerlerin kazandırılması açısından oldukça etkilidir. Öğretmenler, öğrencilerin sosyal becerilerinde gelişme gözlemlediklerini, yardımseverlik, çevre ve afet bilinci gibi toplumsal değerlere karşı daha duyarlı hâle geldiklerini belirtmişlerdir. Bu durum, sosyal bilgiler dersinin etkin vatandaş yetiştirme işleviyle de örtüşmektedir (Karademir, 2019; Ögdür & Uzunöz, 2023).

Veli görüşleri incelendiğinde, çocuklarının derse karşı ilgilerinin arttığı, öğrenmenin daha kalıcı hâle geldiği ve STK’lara gönüllü katılım konusunda istek geliştirdikleri yönünde ifadeler dikkat çekmektedir. Bu bulgu, eğitimin sadece bilişsel değil aynı zamanda eylemsel ve değer boyutunu da kapsadığını göstermektedir (Seyhan, 2020).

Bu araştırma, STK ve kamu kurumlarıyla gerçekleştirilen okul dışı sosyal bilgiler etkinliklerinin, öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişimine olumlu katkılar sağladığını ortaya koymuştur. Öğrencilerde bilgi düzeyi artmış; empati, çevre bilinci ve gönüllülük gibi değerlerde gelişme gözlemlenmiştir. Öğretmenler bu etkinliklerin derse katkısı yüksek bulurken, veliler çocuklarının motivasyon ve öğrenme düzeyinde artış yaşandığını ifade etmiştir.

Araştırma, sosyal bilgiler dersinin soyut kavramlarını somutlaştırmak, öğrencilere toplumsal rollerini öğretmek ve aktif vatandaşlık bilinci kazandırmak açısından STK temelli uygulamaların işlevsel olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda bakıldığında, öğretim programlarının STK’larla daha fazla iş birliği içinde yapılandırılması gerektiği önerilebilir.

Araştırma, STK temelli uygulamaların soyut kavramları somutlaştırarak aktif vatandaşlık ve toplumsal sorumluluk gibi hedeflerin gerçekleştirilmesinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, Saraç (2017), Selanik-Ay (2016) ve Ögdür & Uzunöz’ün (2023) bulgularını da desteklemektedir.

Sonuç olarak, STK iş birliklerinin sosyal bilgiler öğretiminde hem akademik hem de değer eğitimi açısından önemli bir potansiyel taşıdığı, bu tür uygulamaların öğretim programlarına entegre edilmesinin faydalı olacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler:

Sivil Toplum Kuruluşları, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Okul Dışı, Vakıf.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Değerler Eğitiminin Bilimsel Meraka Etkisi: Ailenin Rolü

Elif ELİK

elikelif2880@gmail.com

Konu Alanı: Eğitim Bilimleri

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Bilimsel merak, çocukların çevresini keşfetme, sorgulama ve öğrenmeye yönelik motivasyonunu şekillendiren temel bir faktördür. Değerler eğitimi ise çocukların etik, sosyal ve duygusal gelişiminde kritik bir rol oynar. Literatürde, bilimsel merak ve değerler eğitimi genellikle okul ortamı ve öğretmen rehberliği bağlamında incelenmiş, ailelerin bu süreçteki etkisi ise sınırlı sayıda çalışmada ele alınmıştır (Jersild, 1979; Gander & Gardiner, 1993).

Araştırmalar, ebeveynlerin eğitim düzeyi, değer aktarım yöntemleri ve ev ortamındaki etkileşim biçimlerinin çocukların merak ve öğrenme motivasyonu üzerinde belirleyici etkisi olduğunu göstermektedir (Pezzuti et al., 2025; Schulze & Lemmer, 2017). Bu araştırmanın amacı, çocukların bilimsel merak ve değerler kazanımında aile rehberliğinin rolünü derinlemesine incelemektir. Literatür taraması yoluyla, ailelerin çocuklarla kurduğu etkileşimler, kitap ve hikâye okuma alışkanlıkları, yaratıcı ve dijital etkinliklerdeki katılımları ile değer aktarım biçimlerinin çocukların merak ve etik gelişimi üzerindeki etkileri değerlendirilecektir (Kaminski, 2009; Šimunović et al., 2018).

Araştırma Yöntemi

Araştırma, nitel doküman analizi yöntemiyle yürütülmüştür. Ulusal ve uluslararası hakemli makaleler, tezler ve raporlar taranmış; çocukların merak ve değer gelişiminde aile katkısını ele alan çalışmalar seçilmiştir (Jersild, 1979; Gander & Gardiner, 1993; Pezzuti et al., 2025).

Seçilen çalışmalar tematik olarak incelenmiş ve kodlanmıştır. Analiz sürecinde, ailelerin çocuklarla gerçekleştirdiği etkileşim biçimleri, hikâye ve kitap okuma alışkanlıkları, yaratıcı veya dijital etkinliklerde katılım düzeyleri ve değer aktarımları temel temalar olarak belirlenmiştir (Hidalgo-Navarrete et al., 2019; Schulze & Lemmer, 2017; Gottfried et al., 2016). Bu yöntem, aile rehberliğinin çocuk gelişimindeki rolüne dair uygulamalı çıkarımlar geliştirilmesine olanak sağlamaktadır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Araştırmanın beklenen sonucu, aile rehberliğinin çocukların bilimsel merak ve değerler gelişiminde pozitif ve belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktır. Literatür incelendiğinde, ailelerin çocuklarla kurduğu düzenli ve nitelikli etkileşimlerin, kitap okuma alışkanlıklarının ve yaratıcı/dijital etkinliklerdeki katılımların çocukların merak ve değer kazanımlarına doğrudan katkı sağladığı görülmektedir (Jersild, 1979; Gander & Gardiner, 1993; Kaminski, 2009).

Geçici olarak öngörülen bulgular:

- Ailelerin çocuklarla aktif etkileşimde bulunması, çocukların merak ve keşfetme davranışlarını artırmaktadır.
- Kitap ve hikâye okuma etkinliklerine ebeveyn katılımı, çocukların etik ve sosyal değerleri içselleştirmesini desteklemektedir (Ataman, t.y.; Akdemir, t.y.; Lukens et al., 2016).
- Dijital ve yaratıcı etkinliklerde rehberlik, çocukların yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmektedir (Šimunović et al., 2018; Schulze & Lemmer, 2017).

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”
OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

- Ailelerin değer aktarımları, çocukların bilişsel ve etik gelişiminde bütüncül bir etki oluşturmaktadır (Pezzuti et al., 2025; Gottfried et al., 2016).

Bu bulgular, aile rehberliğinin çocukların bilimsel merak ve değerler eğitimindeki önemini ortaya koymakta ve eğitim uygulamaları ile politika geliştirme süreçlerine yol gösterici öneriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Bilimsel Merak, Değerler Eğitimi, Aile Rehberliği, Çocuk Gelişimi, Literatür Taraması.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Molla Osman el-Hasankeyfi'nin Hayatı ve el-Müstetâb Adlı Eserinin Kırâat ve Tecvîd İlimleri Açısından Analizi

İbrahim Halil YAKUT

karayolayhanlar@gmail.com.tr

Konu Alanı: İlahiyat

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Bu çalışmanın amacı, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin önemli İslam âlimlerinden, çeşitli ilim dallarında eserler vermiş olan Molla Osman el-Hasankeyfi'yi akademik literatüre kazandırmak ve yüksek lisans tez konum olarak incelediğim, kendisine ait el-müstetâb adlı tefsir ve kıraat eserinin, kıraat ve tecvid ilimlerine olan katkılarını analiz etmektir. Bu kapsamda, konuya ilişkin iki yıla yakın bir süreyi kapsayan saha araştırması, röportaj ve görüşmeler yaptım.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada, Molla Osman el-Hasankeyfi'nin el-Müstetâb adlı eserinin kıraat ve tecvid ilimlerindeki yeri, yazarın ilmi mirası ve eserin bu alanlara yaptığı katkılar derinlemesine incelenmiştir. Eserin kapsamlı anlatımı, hem dönemin ilmi çevrelerine ışık tutmakta hem de kıraat ve tecvid ilminin gelişimine dair bir çerçeve çizmektedir. Araştırma yöntemi olarak kaynak tarama ve veri toplama teknikleri kullanılmış; ayrıca yazarın hayatına dair bilgiler için mülakat ve kişisel görüşmelere başvurulmuştur. Çalışmanın giriş bölümünde kıraat ve tecvid ilminin temel kavramları, tarihçesi ve önemi ele alınmış; ilk bölümde ise Hasankeyfi'nin hayatı, eğitimi, eserleri ve hakkındaki değerlendirmeler detaylandırılmıştır. El-Müstetâb'ın ayrıntılı bir incelemesinin sunulduğu ikinci bölümde, eserin yazılış amacı, yazma nüshaları ve metodu irdelenmiş; ayrıca eser, Ali Celaleddin Karakılıç'ın “Büyük Tecvid İlmî” ve İbnü'l-Cezeri'nin en-Neşr fî'l-Kıraati'l-Aşr adlı çalışmalarıyla mukayeseli olarak analiz edilerek Hasankeyfi'nin özgün katkıları ortaya konulmuştur. Bu süreçte bilimsel dürüstlük ve metodolojik titizlik gözetilmiş; kıraat ilmi, teorik ve pratik boyutlarıyla müstakil bir disiplin olarak ele alınmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Molla Osman el-Hasankeyfi'nin Akademik Profiline Netleşmesi: Yapılan arşiv taramaları ve saha çalışmaları (mülakatlar) neticesinde, Hasankeyfi'nin biyografisine, ilmi silsilesine, hocalarına ve talebelerine dair mevcut bilgilerin sistematize edilerek derinleştirilmesi ve bu kapsamlı portrenin akademik literatüre kazandırılması beklenmektedir.

el-Müstetâb Eserinin Yapısal ve İçerik Analizi: Eserin fiziksel özellikleri, yazma nüshaları, telif usulü ve içerdiği konuların sistematik bir tasnifi yapılarak, eserin kıraat ve tecvid disiplinleri içindeki metodolojik konumu ve özgün yapısı belirgin hale getirilecektir.

Mukayeseli İlmî Konumlandırmanın İlk İşaretleri: Hasankeyfi'nin el-Müstetâb adlı eseri ile İbnü'l-Cezeri'nin en-Neşr'i gibi dönemin otorite eserleri arasında yapılacak ön karşılaştırmaların, Hasankeyfi'nin hem geleneğe bağlılığını hem de söz konusu ilimlere getirdiği kendine has katkıları ve farklılaşan yönlerini ortaya koyacağı düşünülmektedir.

Bölgesel İlmî Geleneğe İlişkin Ön Bulgular: Çalışmanın, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki kıraat ve tecvid geleneğine dair şimdiye kadar az çalışılmış bir kesitini aydınlatması ve bu bölgenin Osmanlı ilim ağı ile entegrasyon sürecine dair ipuçları sunması beklenmektedir.

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”
OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

Literatürdeki Bir Boşluğun Doldurulmaya Başlanması: Bu çalışma ile, hem Molla Osman el-Hasankeyfi gibi önemli bir şahsiyetin hem de el-Müstetâb adlı eserin akademik dünyada tanınırlık kazanması ve ilgili literatürdeki görünürlük eksikliğinin giderilmesine yönelik ilk adımların atılmış olması en temel beklentilerdendir.

Anahtar Kelimeler:

Kırâat, Tecvîd, Molla Osman el-Hasankeyfi, el-Müstetâb.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Toplumsal Düzenin Çekirdeği ve Bireysel Sınanma Alanı

Esmâ ÖZTANIK

elifoztanik8@gmail.com

Konu Alanı: İlahiyat

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Aile, evlilik ve kan bağına dayalı, karı-koca, çocuklar ve kardeşler arasındaki ilişkiler ağıyla kurulan en küçük toplumsal birliktir. Bu birlik bireyden topluma doğru yayılan tüm değer yargılarının, davranış kalıplarının ve sürekliliğinin toplumsal düzenin çekirdeği olmakla birlikte bireysel sınanma alanıdır. Kur'an, ailenin sevgi, merhamet ve dayanışma üzerine inşa edildiğini belirtmekle birlikte, bu yapının zaman zaman imtihanlarla karşılaşacağını da haber verir. Teğabün Suresi'nin 14-15. ayetinde “Ey iman edenler! Eşlerinizden ve evlatlarınızdan size düşman olanlar çıkabilir; onlara karşı dikkatli olun! Bununla beraber eğer affeder, hoş görür ve kusurlarını örterseniz bu sizin için bir fazilettir. Hiç şüphesiz Allah da, çok bağışlayıcıdır, engin merhamet sahibidir.” buyrulurken, aile içinde yaşanabilecek çatışmalara dikkat çekilir. Nuh (A.S.)'un iman etmeyen oğlu ve Lut (A.S.)'ın sapkın topluma uyan eşi, aile içi inanç farklılıklarının oluşturduğu imtihanın çarpıcı örnekleridir. Modern psikoloji, aile içi ilişkilerde affetme, empati ve duygusal dayanıklılık kavramlarının bireysel huzur ve toplumsal barış için belirleyici olduğunu vurgular. Bu çalışma, Kur'an'daki aile imtihanı olgusunu çağdaş bilimsel yaklaşımlar ışığında değerlendirmeyi, özellikle affetme ve dayanıklılık kavramlarının Kur'anî temellerini ve psikolojik karşılıklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Böylece, ayetler ile günümüz aile arasında bütüncül bir bakış açısı geliştirmek hedeflenmektedir.

Araştırma Yöntemi

Çalışma, nitel araştırma yöntemi esas alınarak hazırlanmıştır. Araştırma Kur'an'daki aile temsillerinin tahliline dayalıdır; özellikle Teğabün 64/14-15, Hud 11/43-46 ve Ankebut 29/33 ayetleri bağlamında aile içi imtihan kavramı ele alınmıştır. İlk olarak, konuyla ilgili Kur'an ayetleri ile hadisler toplanacak ve dikkatli bir şekilde incelenecektir. Ardından, tefsir kaynaklarından faydalanarak bu ayetler ve hadislerin anlamları derinlemesine analiz edilecektir. Bu analizler, konunun anlaşılmasına ve araştırmanın amacına ulaşmaya yardımcı olacaktır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Araştırmanın ön bulguları, Kur'an'da aile içi imtihanların sadece ahlâkî bir sınav değil, aynı zamanda kulun ruhsal olgunlaşma ve karakter inşasının bir aracı olduğunu göstermektedir. Teğabün 64/14 ayetinde geçen “sakının” ifadesi, modern psikolojideki “sınır koyma” kavramına benzer biçimde yorumlanabilir. Aynı ayetteki “affetme ve bağışlama” vurgusu, pozitif psikolojide ruhsal iyileşmenin temel unsurlarından biri olarak kabul edilir.

Mezkur ayetler sayesinde, biyolojik bağın değil iman birliğinin aile olmanın temel şartı olduğunu ortaya koyarken, modern bilim bu durumu değer temelli ilişkiler kavramıyla açıklar. Kur'an ayetleri ile çağdaş bilimsel yaklaşımlar arasındaki bu paralellik, din ile bilimin aslında insanı aynı hedefe —ahlaki dengeye ve iç huzura— yönelttiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, çalışma sonucunda aile içi iletişim sorunlarında Kur'anî ilkelerle uyumlu psikolojik stratejiler geliştirilmesinin mümkün olduğu; sabır, merhamet ve affetmenin hem ruhsal hem sosyal iyileşmeyi desteklediği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Aile, Kur'an, Bilim, Psikoloji, Affetme, Dayanıklılık, İmtihan.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Darıdereli Devlet Adamları

Agit ÖZALP

Agitozalp1@gmail.com

Konu Alanı: Tarih

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Günümüzde Bulgaristan sınırları içerisinde yer alan Darıdere hakkında literatürde yer alan bilgiler oldukça sınırlıdır. Yunanistan sınırına 7 km. Mesafede olan bu yer Osmanlı idari teşkilatında edirne Vilayetine bağlı Gümülcine Sancağı bünyesinde yer alan kazalardan bir tanesiydi. Yapılacak bu çalışma ile hem Darıdere'nin tarihsel süreçteki idari geçmişi ortaya konulacak hem de yörenin sosyo-kültürel yapısı arşiv vesikaları ışığında aydınlatılacaktır. Bu çerçevede biyografik çalışma mahiyetinde Darıdere doğumlu 10 memurun hayat hikâyeleri ortaya konulacaktır.

Araştırma Yöntemi

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığına bağlı Devlet Arşivleri Başkanlığına bünyesinde faaliyet gösteren Osmanlı Arşivinden temin edilen belgeler çalışmanın ana omurgasını oluşturmaktadır. Özellikle Dâhiliye Nezareti kataloğunda yer alan Sicill-i Ahvâl Defterleri fonundan temin edilen belgeler çerçevesinde Darıdere doğumlu memurların biyografileri ortaya konulacaktır. Ayrıca Darıdere'nin tarihi hakkında ise ana kaynaklar olan Salnamelerden yararlanılarak yörenin idari geçmişi de ortaya konulacaktır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Bulgaristan coğrafyasının güneyinde Yunanistan sınırına 7 km uzaklıkta bulunan Darıdere 20.599 kişiden oluşan nüfusuyla Gümülcine Sancağının önemli kaza merkezlerinden birisiydi. 1879 yılından başlayıp 1909 yılına kadar tanzim edilen ve dahiliye nezareti Sicill-i Ahval Defterleri fonunda kayıtlı olan defterlerin incelenmesi neticesinde bu defterlerde yer alan memurlardan 10'nunun Darıdere doğumlu olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen bu memurların biyografileri ihtiva eden sicil kayıtlarının transkripsiyonunu yapılacaktır. Daha sonra elde edilen veriler tasnif edilerek memurların baba meslekleri, sülale adları, doğum tarihleri, mesleğe giriş yaşları, çalıştıkları kurumlarda almış oldukları maaşlar, memuriyet hayatında yaşamış oldukları terfii veya aziller, görev yaptıkları yerler ve kurumlar, eğitim öğretim gördükleri okullar, bu okullarda almış oldukları dersler, bildikleri diller ve bu dilleri bilme seviyeleri (Okur-yazar, konuşma, anlama, aşina olma gibi.) ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler:

Bürokrasi, Biyografi, Sicill-i Ahval Defterleri, II. Abdülhamid, Darıdere.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Sultanyerili Devlet Adamları

Erol YAVUZ

sultantorunu@gmail.com

Konu Alanı: Tarih

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

19. Yüzyıldan itibaren Osmanlı Devletinin bürokrasisinde değişim süreci hız kazanmış ve II. Abdülhamid döneminde kurumsallaşma artmıştır. Bu çerçevede hem memurların istihdam edildiği kadroların sayısı hem de bu kadrolarda çalışan memurların sayısı artmıştır. Artan memur sayısına paralel olarak memurların sicil dosyalarının tek bir merkezde toplanması ihtiyacı ortaya çıkınca 5 Şubat 1879 tarihinde Sicill-i Ahvâl Komisyonu kurulmuştur. Bu çalışmada Sultanyeri doğumlu devlet memurlarının hayatı arşiv belgeleri ışığında ortaya konulacaktır.

Araştırma Yöntemi

Araştırma kapsamında ilk olarak Tarih Metodolojisine uygun olarak kaynakların tespit ve tasnifi yapılacaktır. Çalışma Giriş ve iki bölümden oluşacaktır. Giriş bölümünde Sultanyeri Kazasının tarihi, idari, coğrafi ve sosyo-ekonomik durumları ele alınacaktır. II. Abdülhamid dönemi ile birlikte kurulan Sicill-i Ahvâl Komisyonu hakkında bilgi verilecektir. Birinci bölümde Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivinden temin edilen arşiv belgelerinin transkripsiyonu yapıldıktan sonra belgelerdeki bilgiler günümüz Türkçesine aktarılacaktır. İkinci bölümde ise elde edilen veriler tasnif edilerek memurların baba meslekleri, sülale adları, doğum tarihleri, mesleğe giriş yaşları, çalıştıkları kurumlarda almış oldukları maaşlar, memuriyet hayatında yaşamış oldukları terfii veya aziller, görev yaptıkları yerler ve kurumlar, eğitim öğretim gördükleri okullar, bu okullarda almış oldukları dersler, bildikleri diller ve bu dilleri bilme seviyeleri (Okur-yazar, konuşma, anlama, aşına olma gibi.) ortaya konulacaktır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Sicill-i Ahvâl kayıtları son dönem Osmanlı reformlarını anlamak, Osmanlıdaki memur istihdam sistemini analiz edebilmek ve Osmanlı toplum yapısını algılayabilmek için araştırmacılar açısından son derece önemli veriler sunmaktadır. Osmanlı Devletinde memurlarla ilgili kayıtlar II. Abdülhamid dönemine kadar oldukça dağınık bir halde bulunmaktaydı. II. Abdülhamid döneminde oluşturulan Sicill-i Ahvâl Komisyonu ile birlikte devletin en üst makamından en alt makamına kadar olan tüm memurların kayıtları tek bir merkezde toplanmıştır. Yalnızca şer’iye, askeriye ve zaptiye teşkilatlarındaki memurlar Sicill-i Ahvâl Komisyonunun tuttuğu defterlere kaydedilmemiştir. Bu çalışma ile Sultanyeri doğumlu memurların biyografileri, eğitim hayatları ve meslekî kariyerleri hakkında detaylı bilgiler sunulacaktır. Başta biyografi ve şecere (soyağacı) gibi alanlarda çalışma yapanlara önemli bir tarihi kaynak olma hüviyetini taşıyacaktır. Ayrıca dönemin taşra teşkilatı içerisinde yer alan memuriyetler ile ilgili de önemli veriler ortaya koyacaktır.

Anahtar Kelimeler:

Osmanlı Devleti, Bürokrasi, Memur, II. Abdülhamid, Sicill-i Ahvâl Defterleri, Sultanyeri.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Hüsrev Ü Şîrîn ve Can U Cânân Mesnevilerinde Kadın Kavramı ve Kadınlar

Nurşen ARAT

nursenozturk3447@gmail.com

Konu Alanı: Türk Dili ve Edebiyatı

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Çalışmada 16. yüzyıl şairi Celîlî'nin Hüsrev ü Şîrîn ve 18. yüzyıl şairi Refî'i Âmidî-i'nin Can u Cânân (Hüsni ü Aşk'a Nazire) adlı çift kahramanlı aşk mesnevileri ele alınıp bu eserler vasıtasıyla dönemin kadın karakterinin var oluş biçiminin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya Hüsrev ü Şîrîn ve Cân u Cânân mesnevilerinin kaynaklık etmesinin iki sebebi vardır. Birincisi, iki farklı dönemde yaratılan kadın imajına hâkim olabilmek ikincisi ise eski Türk toplumunda var sayılan kadın tanımına ulaşarak bu kadını günümüz kadın tanımıyla mukayese edebilmektir.

Araştırma Yöntemi

Çalışmada inceleme materyali olarak kullanılan Hüsrev ü Şîrîn ve Cân u Cânân, mesnevilerinde var olan kadın kahramanları tespit edilmiştir ve tespit edilen kahramanlar öncelikle içinde yer aldığı eser bağlamında değerlendirilip daha sonra diğer eserlerdeki kadın kahramanlarıyla ortak ve farklılık gösterdikleri özellikler tespit edilmiştir. Tespit edilen özellikleri destekleyen beyitlerle de örneklendirilmiştir. Her iki eserde de yer alan kadın kahramanların fiziksel ve psikolojik özellikleri, kadının kadına davranış biçimi, ahlaki değer yargıları, aile ve sosyal çevre ile iletişimi, kadının aşk hayatındaki rolü gibi hususlar değerlendirilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuç

Çalışmada 16. yüzyıl ve 18. yüzyıl 'da yaşadığı varsayılan kadın ve kadın kahramanların özelliklerini aktarılmaya çalışılmıştır. Çalışmaya kaynaklık eden bu iki eser farklı zaman dilimlerinde yazılmış olsalar dahi ortak kültürün mirası olmaları nedeniyle bize, kadının her dönemde ortak özellikler taşıdığını göstermektedir. Hem eserler arası yapılan mukayese ile hem de bu eserlerdeki kadınların günümüz kadın tanımıyla mukayese edildiği zaman kadının; iffetli, namuslu olması gerektiği, varlığı toplumda kabul görülen egemen güç ile belirlendiği (eş, baba, soy.), güzel kadının cezbedici çirkin kadının ise kötülük temsili olduğu, itaatkar olması gerektiği, aşk için mücadele eden ve imtihan edilen kişi olması öğütlendiği, bazen güçlü bir sultan olsa dahi bu kadın sahip olduğu gücünün karşılığında evli olmaması hatta bilek gücü sahibi olan kadınların ise bu gücü ancak sevgili uğruna kullanması gerektiği, güç kuvvet (devlet sahibi) sahibi olan kadının da bir erkeğin himayesine girdikten sonra bu güçten vazgeçmesi gerektiği kişi veya kişiler olarak anlatıldığı görülmektedir. Sıralanan bu özellikler tarihsel süreçte kadının toplumdaki var oluş biçimine ışık tutmaktadır. Bununla birlikte her iki eserdeki kadın kahramanlarının mekan ile olan ilişkilerinin de sınırlı olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Hüsni ü Aşk, Cân u Cânân, Kadın Kavramı, Mesnevi.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Aile İçi İletişimde Farkındalık: Kadınlara Yönelik Grup Terapisi Çalışması

Deniz ÖZTANIK

pskdenizoztanik@gmail.com

Konu Alanı: Psikoloji

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Aile içi iletişim, bireylerin duygusal, sosyal ve psikolojik gelişiminde temel belirleyici unsurlardan biridir. Ancak birçok ailede iletişim biçimleri genellikle öğrenilmiş yanlış kalıplara dayalıdır. “Sen dili”nin yoğun kullanımı, empati eksikliği ve toplumsal cinsiyet rollerine bağlı beklentiler, aile bireyleri arasında çatışmaları ve yanlış anlaşılmaları artırmaktadır. Bu çalışmanın amacı, aile içi iletişimde yapılan yaygın hataları bilimsel temellerle ele almak ve bireylerin farkındalık düzeylerini artırmaktır. Çalışmada, kadınlara yönelik gerçekleştirilen 4 oturumluk grup terapisi sürecinde katılımcıların kendilerini tanıma, empati kurma, etkili iletişim (ben dili kullanımı) ve stresle baş etme becerilerindeki değişim gözlemlenmiştir. Bu bağlamda amaç, aile ilişkilerinde sağlıklı iletişim kurabilmek için bireylerin önce kendilerini tanımalarının, ardından empati ve ben dili gibi becerileri içselleştirmelerinin önemini bilimsel olarak ortaya koymaktır.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, nitel bir eylem araştırması niteliğindedir. Kamer Derneği iş birliğiyle yürütülen çalışma kapsamında, kadın katılımcılarla 1 yıl boyunca farklı gruplar halinde 4 oturumluk grup terapileri düzenlenmiştir. Oturumlar aşağıdaki şekilde yapılandırılmıştır:

1. Tanışma ve Grup Kuralları: Katılımcılar kendilerini tanıtmış, grup kuralları belirlenmiş, ardından “Sen Dili ve Ben Dili” kavramları işlenmiştir. Katılımcılardan bu dili günlük yaşamlarında uygulamaları ödev olarak istenmiştir.
2. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet: Kadınların toplumsal rollerini fark etmeleri sağlanmış, içselleştirilmiş kalıplar tartışılmıştır.
3. Empati Kurmak: Empati ve sempati kavramları açıklanmış, rol canlandırmaları ve ev ödevleriyle uygulamalar yapılmıştır.
4. Stresle Başa Çıkma: Duygusal farkındalık, stres kaynakları ve baş etme stratejileri işlenmiştir. Her oturumun sonunda geri bildirim alınmış, katılımcıların öz farkındalık ve iletişim becerilerindeki ilerleme nitel gözlem formu ve katılımcı ifadeleriyle değerlendirilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuç

Oturumlar sonucunda katılımcıların iletişim biçimlerinde fark edilir değişiklikler gözlenmiştir. “Ben dili” kullanımına geçişle birlikte, aile içindeki çatışmaların azaldığı, bireylerin duygu ve düşüncelerini daha açık ve yapıcı biçimde ifade etmeye başladıkları belirtilmiştir. Katılımcılar, empati becerilerinin geliştiğini, özellikle eş ve çocuk ilişkilerinde anlayışın arttığını dile getirmişlerdir. Toplumsal cinsiyet oturumları sayesinde, bireylerin kendilerine yüklenen rollerin farkına vardıkları ve “hayır” diyebilme, sınır koyma gibi beceriler kazandıkları görülmüştür.

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”
OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

Stresle baş etme oturumları sonrası, katılımcılar günlük yaşamlarında daha sakin, farkındalıklı ve çözüm odaklı tepkiler verdiğini ifade etmişlerdir. Genel olarak bu çalışmanın bulguları, aile içi iletişimin bilimsel olarak geliştirilebilir olduğunu, bireyin kendini tanıma ve empati kurma becerilerinin etkili iletişimin temel yapı taşları olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler:

Aile İçi İletişim, Empati, Ben Dili, Toplumsal Cinsiyet, Stresle Baş Etme, Grup Terapisi, Farkındalık

Siirt Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Türkiye’de İkinci Dil ile İlgili Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi

Çağlar PALDIR / Dr. Öğr. Üyesi Rıdvan KENANOĞLU

caglarpaldar@gmail.com

Konu Alanı: Eğitim Bilimleri

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Dil bireyin kendisini çevreleyen evrenle olan iletişimidir denebilir (Çağlayan, 2014:46). Türk Dil Kurumu (TDK)’na göre, dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan, uzlaşmaya dayalı olarak oluşturulmuş sesli ve görsel işaretler sistemidir. Verilen tanımlara bakarak dilin bir iletişim aracı olduğunu öngörebiliriz. İletişim kurabilmek için çeşitli yollar, yöntemler ve araçlar vardır. Fakat dil, bunlar içinde en önemli ve etkili olanıdır (Ağarı, 2022: 39).

Dil konusu, geçmişten bugüne pek çok bilim insanını, toplum bilimcileri ve dilbilimcileri düşündüren bir konu olmuştur (Demirel, 2021: 2). Günümüzde bilim ve teknolojiadaki gelişmelerle birlikte küreselleşen dünyamızda insanlar farklı kültürlerdeki insanlarla iletişim kurma zorunluluğunu hissetmektedirler. Bu zorunluluk insanları yabancı dil öğrenme arayışı içerisine sokmaktadır (Türkben, 2018: 2464).

Dil, öğrenme ve gelişme için en önemli yollardan biridir. İnsanlar kendisini yenilemek ve yenilikleri de takip etmek amacıyla yabancı dil öğrenme ihtiyacı duymaktadır (Türkben, 2018: 2465). Günümüz teknolojisini, bilimini anlamak, sahiplenmek ve üretmek zorunda olan Avrupa Birliği üyesi olma hedefinde ve yolundaki Türkiye’de bu durum diğer ülkelerden daha da ciddiylet alması gereken bir konudur (Harun, 2014: 43).

İlk öğrenilen dile anadili veya birinci dil, ondan sonra öğrenilen dillere ise yabancı dil denir. İki ya da çok dilli toplumsal-kültürel bir ortamda yaşayan bir kimse için anadilinden sonra veya onunla birlikte edinilen dile ise ikinci dil denir (Demircan, 1990; Akt. Ateş Özdemir, 2014: 29).

İkinci dil ve yabancı dil kavramları birbirlerinin yerine sıkça kullanılmaktadır. İkinci dil kişinin ana dili dışındaki bir dili o dilin konuşulduğu ortamda öğrenmesidir. Yabancı dil ise kişinin, hedef dili o dilin ana dil olarak konuşulmadığı bir ülkede, genellikle kendi ülkesinde ve sınıf ortamında öğrenmektir (Bekleyen, 2016: 6). İkinci dilin kazanılması yabancı dil öğrenimi araştırmalarından bir bakıma ayrı ele alınmamakla birlikte, ikinci dil mutlaka ders yoluyla öğrenilmez, doğal yoldan, çevre ile iletişim yoluyla da kazanılabilir (Tokdemir, 1999: 22).

İkinci dil edinildiği ve öğrenildiği toplumda günlük iletişim için kullanılır. Yabancı dil günlük iletişimde değil, yabancı ülke insanları ile iletişim kurmak, o ülkelerde eğitim yapmak, gezmek seyahat etmek, ticari ve bilimsel alışverişlerde bulunmak için kullanılır. Fakat “Yabancı dil” ve “ikinci dil” kavramları birbirlerine çok yakın anlamlar barındıran kavramlardır. Aynı zamanda bazen birbirlerinin yerine kullanılan kavramlardır. İkinci dil kavramı tek dilli toplumlarda yabancı dil anlamına geldiğini görülmüştür (Oruç, 2016: 288).

Türkiye’de dil öğretimi konusunda büyük uğraşlar verilmiş, bu konuda hem kamusal hem de bireysel boyutta ciddi zaman ve kaynak harcanmıştır (Işık, 2008: 15). İkinci dil ile ilgili yürütülen çalışmaların, harcanan zaman ve kaynağa karşın ne durumda olduğu merak konusudur. Bu çalışmada Türkiye’de ikinci dil ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin özelliklerini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde ikinci dil ile ilgili tezlerin; türüne (YL, DR), yıllara, üniversitelere, enstitülere, araştırmacıların cinsiyetine, yazıldığı dile, yapıldığı anabilim dalına, konusuna, yöntem türüne, örneklem grubuna ve veri toplama aracına göre dağılımı nasıldır?

Araştırma Yöntemi

İkinci dil ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenlere göre incelendiği bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Doküman incelemesi yaparken izlenecek adımlar vardır. Doküman incelemesi beş aşamada yapılabilir: dokümanlara ulaşma, orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 189,194).

Bu çalışmada tez verilerine Yüksek Öğretim Kurulu Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanından ulaşılmıştır. Tezlere ulaşılırken “ikinci dil” anahtar kelimesi ile tarama yapılmıştır. 1991-2023 yılları arasında ikinci dil ile ilgili erişime açık bulunan 224 teze ulaşılmıştır. Belirli değişkenlere göre incelenen bu tezler Excel programına işlenmiş daha sonra ilgili alanlarda tablolar oluşturulmuştur.

İkinci dil ile ilgili tezlerin incelendiği bu çalışmada, elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılır. Araştırmacılar bu kelime ve kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesaja ilişkin çıkarımlarda bulunur. İçerik analizi sonucunda elde edilen verilerin yorumlanmasında genellikle frekans ve yüzde kullanılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2020: 259,263).

Beklenen/Geçici Sonuç

Bu çalışma, 1991-2023 yılları arasında ikinci dil ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda bu bölümde çalışmada elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilmiştir. İkinci dil ile ilgili yüksek lisans düzeyinde yapılmış tezlerin sayısının doktora düzeyinde yapılanlardan daha fazla olduğu görülmüştür. Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre ikinci dil ile ilgili tez çalışmalarında yıllara göre homojen bir dağılım görülmemiştir fakat son yıllarda artış vardır. 2019 ve 2020 yıllarında tez çalışmalarının daha fazla olduğu görülmüştür. İkinci dil çalışmalarının ülke genelinde birçok farklı üniversite araştırmacılarının ilgilendiği bir konu olduğu görülmüştür. Üniversitelere göre homojen bir dağılım yoktur. En fazla çalışmanın yapıldığı üniversitenin Boğaziçi Üniversitesi olduğu görülmüştür. İkinci dil konulu tezlerin en fazla Sosyal Bilimler Enstitülerinde yapıldığı belirlenmiştir. İkinci dil ile ilgili tez yapanlardan kadın araştırmacıların sayısının erkek araştırmacılara göre daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. İkinci dil ile ilgili yapılmış tezlerin büyük çoğunluğunun İngilizce yazıldığı görülmüştür. İkinci dil ilgili tezlerin en fazla İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalında yapıldığı görülmüştür. İkinci dil ile ilgili yapılmış tezlerden konusu dil bilgisi olanların sayısının daha fazla olduğu görülmüştür. İkinci dil ile ilgili yapılmış tezlerden nicel yöntem kullanılanların sayısı diğer kullanılan yöntemler olan nitel ve karma yöntemden oldukça fazladır. İkinci dil ile ilgili yapılmış tezlerde örneklem olarak en fazla üniversite öğrencileri seçilmiştir. İkinci dil ile ilgili yapılmış tezlerde veri toplama aracı olarak en fazla test kullanılmıştır. Çalışmaların birçoğunda birden fazla veri toplama aracı kullanılmıştır.

Araştırmanın bu sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunmak mümkündür: İkinci dil konulu yüksek lisans ve doktora çalışmalarının sayısı teşviklerle artırılabilir. Son yıllardaki göç hareketleri düşünüldüğünde örneklem grubu çeşitliliğine gidilebilir ve dezavantajlı gruplara yönelik çalışmalar artırılabilir. Gerçekleştirilecek olan çalışmalarda örneklem grubu farklı eğitim kademelerine yönelebilir. İkinci dil ile ilgili yapılmış makalelerin içerik analizi yapılabilir.

Anahtar Kelimeler:

İkinci Dil, Yabancı Dil, Eğitim-Öğretim, Doküman İncelemesi, Lisansüstü Tez.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Eleştirel Düşünme Tabanlı Etkinliklerin Fen Bilgisi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Sorgulama Becerilerine Etkisi

İrem KIRIKTAŞ / Prof. Dr. Mustafa KAHYAOĞLU

kiriktasirem@gmail.com / mustafa.kahyaoglu56@gmail.com

Konu Alanı: Fen Eğitimi

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Bilişsel becerilerde işe koşulan en temel becerilerin başında sorgulama becerileri gelmektedir. Sorgulama becerileri, düşünme, anlama, öğrenme ve değerlendirme gibi süreçlerin daha kolay yürütülmesini sağlamaktadır. Öğrencilerin aktif öğrenme, öğrenmeyi öğrenme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesine önemli katkılar sunmaktadır. Bu nedenle günlük yaşamda büyük bir öneme sahip olan bu becerinin öğrencilere kazandırılması oldukça önem arz etmektedir. Bu kapsamda Türkiye Yüzyılı Maarif modeli Fen bilimleri öğretim programında öğrencilere kazandırılması beklenen temel beceriler arasında yer almaktadır (MEB, 2024). Sorgulama becerisi, bilgi edinmenin bir yolu olup bilişsel becerilerin kalbini oluşturmaktadır (Güneş, 2016). Derinlemesine sorular sorarak, sorunun farkına varma, sorunu çözme adına yapılması gereken eylemleri planlama, sonuçlara yönelik tahminlerde bulunma, olabilecek problemlerin farkına varma, sonucu sınavabilme ve yeni farklı düşünceler geliştirmeyi kapsayan bir dizi karmaşık zihinsel süreçleri içermektedir. Bu nedenle öğretmenler eğitim ortamlarında sorgulama becerisini öğrencilere kazandırılmada zorluklar yaşamaktadır. Orhan Göksun ve Asım Kurt (2017) sorgulama becerinin 21. yüzyıl öğrenci ve öğretmenlerde olması gereken yedi temel becerinin temelini oluşturduğunu belirtmişlerdir. Dolayısıyla sorgulama becerisinin yeterince kazandırılmadığı durumlarda sosyal ve duygusal beceriler, dil ve iletişim becerileri, üst düzey düşünme becerileri, benlik becerileri, öğrenme becerileri ve okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesinde zorluklar ortaya çıkabilir. Ayrıca bilgi edinme ve bilgiyi değerlendirme, problem çözme, eleştirel düşünme, sözlü ve yazılı iletişim kurma gibi beceriler olumsuz yönde etkilenir (Orhan Göksun, 2016). Bu nedenle erken yaşlardan itibaren öğrencilere sorgulama becerilerinin kazandırılmasına önemlidir. Fakat bundan daha önce öğretmen yetiştirme kurumlarında öğrenim gören ve gelecekte öğretmen olacak öğretmen adaylarında sorgulama becerilerinin kazandırılması veya geliştirilmesi gelecekte eğitim verecekleri öğrenciler açısından daha önemlidir. Sorgulama becerileri yeterli olmayan öğretmenlerin öğrencilere bu becerileri kazandırması pek mümkün görülmemektedir. Bu kapsamda öğretmen yetiştirme kurumlarında öğrenim gören öğretmen adaylarında sorgulama becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin araştırmasına yönelik çalışmalar alanyazın açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada, eleştirilen düşünme tabanlı etkinliklerin fen bilimleri eğitimi öğretmen adaylarının sorgulama becerilerine etkisi incelenmiştir.

Araştırma Yöntemi

Araştırma karma yöntem araştırma desenlerinden biri olan yakınsayan paralel araştırma deseni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel boyutu “tek grüplü ön test- son test deneysel desen”, nitel boyutu ise “durum çalışması” yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma çalışma grubunu, Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim dalında öğrenim gören 24 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Araştırmanın deney grubu öğretmen adaylarına eleştirel düşünme tabanlı etkinlikler uygulanmıştır. Araştırmanın deneysel çalışmaları için nicel veri toplama aracı olarak “sorgulama becerileri ölçeği” kullanılmıştır. Nitel veri toplama aracı olarak ise çalışma yapıları ve çalışma yapılarını değerlendirmek için değerlendirme rubriği kullanılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Araştırma sonucunda, eleştirel düşünme tabanlı etkinliklerin deney grubu öğretmen adaylarının sorgulama becerileri ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca uygulanan eleştirel düşünme tabanlı etkinliklerin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme alt boyut aşamalarını uygulama süreci boyunca değerlendirme rubriğinden aldıkları ortalama puanlarının önemli derece arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Eleştirel Düşünme, Sorgulama Becerisi, Fen Öğretimi.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Algodoo Temelli Simülasyonlarla Desteklenen 5E Öğrenme Modelinin Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersine Yönelik Tutum ve Akademik Başarıları Üzerine Etkilerinin İncelenmesi

Göknur ARIK / Mustafa CENGİZ / Prof. Dr. Mustafa KAHYAOĞLU

arikgoknur@gmail.com / mustafacengizogu@gmail.com / mustafa.kahyaoglu56@gmail.com

Konu Alanı: Fen Eğitimi

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Birçok ülke eğitim sistemlerini daha ileri seviyelere götürmek için farklı öğrenme yaklaşımlarını eğitim ortamlarına entegre etmeye çalışmaktadır. Bu doğrultuda yürütülen çalışmalardan biri de simülasyon temelli yaklaşımlardır. Simülasyon temelli yaklaşımların öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirdiği, öğrenme motivasyonunu artırdığı, problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiği belirtilmektedir. Bu nedenle son zamanlarda eğitim ortamlarına simülasyon temelli yaklaşımların entegre edilmesi üzerine yapılan çalışmalar dikkatleri üzerine geçmektedir. Bu araştırmanın amacı, Algodoo temelli simülasyonlarla desteklenen 5E öğrenme modelinin ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersine yönelik tutum ve akademik başarılarına etkisini incelemektir. Araştırmanın amacına bağlı olarak aşağıda sorulara cevap aranmıştır.

- Algodoo temelli simülasyonlarla desteklenen 5E öğrenme modelinin ortaokul 5. sınıf öğrencilerin

a) Fen bilimleri dersine yönelik tutumlarına

b) Akademik başarılarına anlamlı etkisi var mıdır?

- Algodoo temelli simülasyonlarla desteklenen 5E öğrenme modeline yönelik ortaokul 5. sınıf öğrencileri görüşleri nasıldır?

Araştırma Yöntemi

Araştırma karma araştırma yöntemi desenlerinden biri olan Açıklayıcı sıralı araştırma deseni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu uygun örnekleme yöntemine göre belirlenmiş toplam 48 ortaokul 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Fen Bilimleri Dersine Yönelik Tutum Ölçeği, "Akademik Başarı Testi" ve "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" uygulanmıştır. Araştırma verilerinin analizi için SPSS 27.0 istatistiksel paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma gibi betimsel istatistikler, t-testi ve içerik analizi yöntemleriyle gerçekleştirilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuç

Araştırma sonucunda, Algodoo temelli simülasyonlarla desteklenen 5E öğrenme modelinin ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersine yönelik tutumlarına anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın öğrencilerin akademik başarılarında bir artış olmasına rağmen bu artışın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmada öğrenciler Algodoo temelli simülasyonlarla desteklenen 5E modeli etkinliklerini öğretici, yararlı, bilgilendirici ve eğlenceli olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca soyut kavramları somutlaştırdığını ve yaparak yaşayarak öğrenme süreçlerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Buna karşın kullanım zorluğu, teknoloji bağımlılığı ve dil problemi gibi bazı zorluklarında olduğunu ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler:

Algodoo, Akademik Başarı, Fen Tutum, Simülasyon Temelli Öğrenme.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

**Eğitsel Amaçlı Chatbot Tasarlama Etkinlikleriyle Bütünleştirilmiş Uygulamaların
Öğretmen Adaylarının Chatbot Kullanma ve Öğrenmeye Yönelik Davranışsal Niyetleri
İle Yapay Zeka Okuryazarlığı ve Yapay Zeka Kaygısına Etkisinin İncelenmesi**

Prof. Dr. Mustafa KAHYAOĞLU / Rıdvan KENANOĞLU

mustafa.kahyaoglu56@gmail.com / rkenanoglu@gmail.com

Konu Alanı: Eğitim Teknolojileri

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Bilgi ve bilgi işleme sistemlerinde meydana gelen hızlı gelişmeler, eğitim kurumlarını derinden etkilemekte, öğrenci ve eğitimcilerin öğretme öğrenme süreçlerinde köklü değişimlere yol açmaktadır. Bu değişimlerin en dikkat çekici yansımalarından biri de yapay zeka tabanlı uygulamaların eğitsel bağlamda entegrasyonudur. Bunlar arasında en dikkat çekenlerden biri de chatbotlardır. Makine öğrenmesi ve doğal dil işleme algoritmalarını temel alarak geliştirilen chatbotlar, kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimi sunma potansiyeli ile eğitim bağlamında son zamanlarda dikkatleri üzerine çekmektedir. Öğrenmeyi destekleme, anında geri dönüt verme, kavramsal öğrenmeyi pekiştirme ve öğrencilere rehberlik etme gibi işlevleri nedeniyle pedagojik açıdan önemli fırsatlar sunmaktadır. Literatürde chatbotların öğrencilerin bilişsel yükünü azaltarak, öğrenme çıktıları ve öğrenmeye yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştirdiği (Edwards, Olugbade & Ojo., 2024), öğrencilerin öz düzenleme becerilerini destekleyerek öğrenme sürecini daha özerk bir hale getirdiği sürekli erişilebilir olması, formal eğitim sınırlarının dışına çıkması ve yaşam boyu öğrenmeyi desteklediği belirtilmektedir. Tüm bu avantajlarına rağmen chatbotların eğitim bağlamında etkin kullanımı sadece avantajlarına ve teknik beceriye bağlı olmayıp bireylerin bu tür uygulamaları kullanmaya yönelik davranışsal niyetlere de bağlıdır. Bireylerin kullanmaya yönelik davranışsal niyetlerinin düşük olması en avantajlı uygulamaların bile kullanımını olumsuz yönde etkileyerek beklenen çıktıların elde edilmesini zorlaştırmaktadır. Bu durum öğretmen adayları içinde geçerlidir. Öğretmen adaylarının eğitsel amaçlı chatbot uygulamaları benimsemesi ve kullanması ileride öğrencilerine oluşturacakları öğrenme ortamlarını ve öğretim yaklaşımlarını doğrudan etkileyebilir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının eğitsel amaçlı chatbotları olumlu bir öğrenme aracı olarak benimsemeleri mesleki yaşamlarında bu araçları derslerine entegre etmelerini kolaylaştıracaktır. Aksi durumda, öğretmen adaylarının kaygıları veya yetersizlikleri, gelecekte öğrencilerin bu tür yenilikçi uygulamalardan faydalanma imkanlarını sınırlandıracaktır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının chatbot kullanma ve öğrenmeye yönelik davranışsal niyetlerini geliştirecek uygulamaların incelenmesi, hem ilerideki mesleki yaşamlarının gelişimi hem de öğrenme ortamlarında dijital dönüşümün gerçekleşmesini sağlama açısından stratejik bir araştırma problemidir. Bu araştırmanın amacı, eğitsel amaçlı chatbot tasarlama etkinlikleriyle bütünleştirilmiş uygulamaların öğretmen adaylarının chatbot kullanma ve öğrenmeye yönelik davranışsal niyetleri ile yapay zeka okuryazarlığı ve yapay zeka kaygısına etkisini incelemektir.

Araştırma Yöntemi

Araştırma karma yöntem araştırma desenlerinden biri olan Açıklayıcı sıralı araştırma desen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’de yer alan bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi programında öğrenim gören 14 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın deneysel sürecinde, eğitsel amaçlı chatbot tasarım, uygulama ve değerlendirmeye yönelik etkinlikler yer almaktadır. Uygulama toplam yedi hafta sürmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak yapay zeka okuryazarlığı ölçeği, yapay zeka kaygı ölçeği ve Chatbot kullanma ve öğrenmeye yönelik davranışsal niyet ölçeği ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, t-testi ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuç

Araştırma sonucunda, eğitsel amaçlı chatbot tasarlama ve uygulama etkinliklerinin fen bilgisi eğitimi öğretmen adaylarının yapay zeka okuryazarlığı düzeyleri anlamlı bir şekilde artırarak olumlu yönde etkilediği, yapay zeka kaygı düzeylerini ise anlamlı bir şekilde azaltarak olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Yine araştırmada chatbot tasarlama etkinliklerinin öğretmen adaylarının genelde chatbot kullanma ve öğrenmeye yönelik davranışsal niyetlerine, özelde ise performans beklentisi, çaba beklentisi, öğrenmeyi geliştirmeye yönelik tutum, sosyal etki, kolaylaştırıcı koşullar ve endişe alt boyutlarında anlamlı bir etkisinin olduğu fakat öz yeterlilik alt boyutunda ise anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar, chatbot tasarlama ve uygulama etkinliklerinin fen bilgisi eğitimi öğretmen adaylarının yapay zeka okuryazarlığı ve yapay zeka kaygısı ile chatbot kullanma ve öğrenmeye yönelik davranışsal niyetleri üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonucunun bir taraftan öğretmen yetiştirme kurumlarında öğrenim gören fen bilgisi eğitimi öğretmen adaylarında yapay zeka okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi diğer taraftan da chatbotlar gibi kişiselleştirilmiş öğrenmeye katkı sağlayabilecek yaklaşımların fen eğitimi ortamlarına entegrasyonu açısından önemli sonuçları olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Anahtar Kelimeler:

Chatbot, Davranışsal Niyet, Yapay Zeka Okuryazarlığı, Yapay Zeka Kaygısı.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Kapsamında Yeni Beden Eğitimi Öğretim Programının Sahadaki Uygulanabilirliği: Öğretmen Görüşlerine Dayalı Nitel Bir İnceleme

Numan SAYLIK

nsaylik@beu.edu.tr

Konu Alanı: Eğitim Bilimleri

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında yenilenen Beden Eğitimi ve Spor Öğretim Programı, değer temelli ve bütüncül öğrenme yaklaşımını esas alarak öğrenci merkezli bir yapı sunmayı hedeflemiştir. Ancak bu dönüşümün sahadaki uygulanabilirliği, öğretmenlerin fiziksel, kurumsal ve pedagojik koşullarıyla yakından ilişkilidir. Bu araştırmanın temel problemi, yeni programın uygulama sürecinde beden eğitimi öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlükleri, uyarlama stratejilerini ve geliştirilmesine yönelik önerilerini belirlemektir.

Çalışmanın amacı, yeni beden eğitimi müfredatının sahadaki yansımalarını öğretmen görüşleri doğrultusunda derinlemesine incelemek; fiziki altyapı, öğretmen yeterlikleri, yönetim desteği ve program esnekliği bağlamında mevcut durumu ortaya koymaktır. Araştırma, ayrıca öğretmenlerin yeni programa ilişkin algılarını, müfredatın pedagojik etkisini ve sürdürülebilirliğine yönelik önerilerini bütüncül bir tema yapısı içinde ele almayı hedeflemektedir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması (case study) yöntemiyle yürütülmüştür. Durum çalışması; belirli bir olgunun, olayın veya sürecin kendi doğal bağlamı içerisinde çok boyutlu biçimde incelenmesini amaçlayan bir desendir (Yıldırım & Şimşek, 2022). Durum çalışması, belirli bir olgu ya da olayın kendi doğal bağlamı içinde derinlemesine ve uzunlamasına biçimde incelendiği, verilerin sistematik biçimde toplandığı bir araştırma desendir. Bu yöntem, mevcut durumun nasıl ve neden ortaya çıktığını anlamaya, süreci bütüncül olarak analiz etmeye ve gelecekteki araştırmalar için odaklanılması gereken noktaları belirlemeye olanak tanır (Davey, 1991).

Bu araştırmada incelenen olgu, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında yenilenen beden eğitimi öğretim programının sahadaki uygulanma durumudur. Dolayısıyla araştırmanın amacı, öğretmenlerin kişisel deneyimlerinin ötesine geçerek, programın uygulanma sürecine ilişkin fiziksel, pedagojik, yönetsel ve sistemsel boyutları bütüncül biçimde ortaya koymaktır. Fenomenoloji deseni, bireylerin yaşantılarının özünü ve ortak anlamlarını keşfetmeye odaklanırken; bu araştırma, katılımcıların deneyimlerini belirli bir bağlam (yeni müfredatın uygulandığı okul ortamları) içinde değerlendirmektedir. Bu nedenle çalışma, fenomenolojik derinlikten ziyade bağlamsal genişliği hedeflemektedir. Bu yönüyle araştırma, “olgunun çok yönlü, çok katılımcı ve bağlam temelli incelendiği bir bütüncül durum çalışması” niteliği taşımaktadır.

Çalışma grubunu, 2025–2026 eğitim öğretim yılında görev yapan 29 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş olup Bitlis, Van ve Siirt illerinde görev yapmaktadır. Katılımcı çeşitliliği, öğretmenlerin görev yeri, kıdem yılı, okul türü ve hizmet içi eğitim deneyimi açısından farklılık göstermektedir.

Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formu, sekiz açık uçlu sorudan oluşmakta ve yeni programın sahadaki uygulanabilirliği, öğretmen uyarlamaları, yönetim desteği ve iyileştirme önerilerine yönelik alanları kapsamaktadır. Veri analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Kodlama süreci, MAXQDA 2022 yazılımı aracılığıyla desteklenmiş; veriler beş ana tema altında yapılandırılmıştır: Saha Koşulları

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”
OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

ve Destek Boyutu, Uygulama Süreci ve Öğretmen Uyarlamaları, Müfredat Değişimi ve Pedagojik Etki, Okul Yönetimi Desteği ve Kurumsal Uygulama, İyileştirme ve Geleceğe Yönelik Öneriler. Her bir tema için açık kodlama, alt tema–kod ağı, ikili matris ve kod bulutu analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu çok katmanlı analiz yaklaşımı, araştırmanın yalnızca öğretmen algılarını değil, aynı zamanda yeni programın uygulama dinamiklerini yapısal olarak ortaya koymasını sağlamıştır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Araştırma bulguları, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun yeni beden eğitimi öğretim programını fiziksel ve kurumsal koşullar açısından yetersiz bulduklarını göstermiştir. Katılımcıların yaklaşık üçte ikisi, programın sahadaki uygulamasını engelleyen temel faktörün malzeme eksikliği, spor salonu yetersizliği ve kalabalık sınıf mevcutları olduğunu belirtmiştir.

T1 teması (Saha Koşulları) bulgularına göre, özellikle Doğu illerinde kış şartlarının ve okul altyapısının yetersizliği, müfredat hedeflerinin gerçekleştirilmesini zorlaştırmaktadır.

T2 teması (Uygulama Süreci) öğretmenlerin büyük bölümünün program hedeflerine ulaşmak için “etkinlik sadeleştirme, alternatif araç kullanımı ve sınıf içi uyarlamalar” yaptıklarını göstermektedir.

T3 teması (Müfredat Değişimi ve Pedagojik Etki) altında, öğretmenler yeni programın değerler eğitimi ve oyun temelli yapısını olumlu bulmakla birlikte, uygulamada esneklik eksikliğinin öğretim sürecini kısıtladığını belirtmiştir.

T4 teması (Okul Yönetimi Desteği) bulgularında, yöneticilerin tutumunun okullar arasında büyük farklılık gösterdiği, idari destek eksikliğinin sahadaki uygulamaları sınırladığı görülmüştür.

T5 teması (İyileştirme ve Öneriler) kapsamında öğretmenler, öncelikli olarak fiziksel iyileştirmeler (spor salonu, malzeme desteği, spor bütçesi), öğretmen niteliğinin artırılması (liyakat, hizmet içi eğitim) ve bölgesel esneklik çağrısında bulunmuşlardır.

Sonuç olarak, araştırma yeni beden eğitimi programının sahada uygulanabilirliğinin altyapı, insan kaynağı ve yönetim boyutlarında güçlendirilmesine bağlı olduğunu göstermektedir. Bulgular, politik düzeyde MEB–Gençlik ve Spor Bakanlığı koordinasyonu, öğretmen yetiştirme sisteminde liyakat esaslı dönüşüm ve program düzeyinde yerel uyarlama modellerinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Beden Eğitimi, Nitel Araştırma, Öğretmen Görüşü, İçerik Analizi, Program Değerlendirme, Fiziki Koşullar, Öğretmen Yeterliliği.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Divan Edebiyatında Hz. Yusuf Kıssasına Dair İsraili Rivayetler

Melek Misal CEYLAN

melekmisalceylan@gmail.com

Konu Alanı: Türk Dili ve Edebiyatı

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Hız. Yûsuf kıssası, yüzyıllar boyunca Divan edebiyatının en çok işlenen konularından biri olmuş; kıssa üzerine yüzlerce mesnevi kaleme alınmıştır. Kur’ân-ı Kerîm’de “ahsenü’l-kasas” (kıssaların en güzeli) olarak nitelendirilen bu hayat hikâyesi, hem Tevrat’ta hem de İslâmî kaynaklar ve tefsirlerde ayrıntılı biçimde yer almaktadır. Divan şairleri, Kur’ân’daki anlatıdan ve kısmen İsrâiliyat kaynaklı rivayetlerden beslenerek Hız. Yûsuf’un hayatına dair zengin bir imge dünyası oluşturmuşlardır. Bu çalışma, Hız. Yûsuf kıssasının Divan şiirinde nasıl işlendiğini ve özellikle İsrâiliyat kaynaklı unsurların bu şiirlere nasıl yansıdığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda Hız. Yûsuf kıssası hem Kur’ân’daki anlatım hem de Tevrat ve İslâmî rivayetlerdeki ayrıntılar dikkate alınarak incelenmiş; tespit edilen rivayetler ilgili mesnevilerden alınan beyitlerle örneklendirilmiştir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmanın temel amacı, Hız. Yûsuf kıssasının Divan şiirine yansıyan İsrâili unsurlarını tespit etmektir. Hız. Yûsuf kıssası, İslâmî geleneğin yanı sıra Yahudi ve Hristiyan kutsal metinlerinde de yer alan bir anlatı olması bakımından çok katmanlı bir kültürel miras oluşturur. Bu nedenle kıssanın Divan şiirindeki yansımaları yalnızca Kur’ânî bir çerçeveye sınırlı kalmaz; zaman zaman İsrâiliyat kaynaklı rivayetler, tefsirlerdeki teferruatlar ve tasavvufî yorumlar aracılığıyla zenginleşir. Çalışmanın amacı, bu çok yönlü anlatı ağını çözümleyerek, İsrâili unsurların Divan şiirindeki yansımalarını belirlemektir.

Araştırmada, öncelikle Kur’ân-ı Kerîm’deki ayetler esas alınarak kıssanın ana hatları ortaya konulmuştur. Ardından tefsir kaynakları ve İsrâiliyat literatüründe yer alan anlatı farklılıkları incelenmiş, bu bağlamda seçilen “Yûsuf ile Züleyha” mesnevilerinde -Şeyyad Hamza, Çâkerî, Diyarbakırlı Ahmedî ve Erzurumlu Mustafa Darîr’in mesnevileri- İsrâili malzemeler tespit edilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuç

Bu araştırmanın beklenen temel sonuç, Hız. Yûsuf kıssasının Divan şiirine yansımalarının, yalnızca Kur’ânî çerçeveye sınırlı kalmadığını; aynı zamanda İsrâiliyat kaynaklı anlatı unsurlarının da bu edebî geleneğin biçimlenmesinde etkili olduğunu ortaya koymaktır. Yapılacak incelemeler sonucunda, Divan şairlerinin Hız. Yûsuf kıssasını işlerken, kimi zaman İslâmî kaynakların dışındaki rivayetleri de estetik, sembolik ve ahlâkî birer unsur olarak benimsedikleri tespit edilmesi beklenmektedir.

Sonuç olarak, Hız. Yûsuf kıssasının Divan şiirindeki yansımaları, yalnızca kutsal bir hikâyenin edebî biçimlerde tekrarı değil; aynı zamanda dinî, kültürel ve estetik unsurların birleştiği bir anlam üretim sürecidir. Bu çalışma, İsrâiliyat’ın Divan edebiyatında kimi zaman fark edilmeden, kimi zaman bilinçli bir şekilde kullanılan fakat her durumda metnin derin yapısına katkı sağlayan bir unsur olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler:

Divan şiiri, Hız. Yûsuf, İsrâiliyat, Mesnevi.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Eğitim Bilimleri Ekseninde Yönetim, Liderlik ve Örgüt Kültürü: OECD Ülkeleri Bibliyometrik Analizi

Numan SAYLIK

nsaylik@beu.edu.tr

Konu Alanı: Eğitim Bilimleri

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Eğitim bilimleri alanında öğretmen niteliği, liderlik ve okul yönetimi arasındaki etkileşim, son yıllarda öğretmenlik mesleğinin profesyonel gelişimi ve okul başarısı açısından önemli bir araştırma eksenine hâline gelmiştir. Bu bağlamda, beden eğitimi öğretmenliği yalnızca bir ders alanı değil, aynı zamanda öğretim liderliği, örgüt kültürü ve okul yönetimi pratiklerinin gözlemlenebildiği dinamik bir mesleki ekosistem olarak değerlendirilmektedir. 2016–2025 yılları arasında Web of Science veri tabanında hızla artan yayın sayısı, beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim yönetimi süreçlerindeki konumuna yönelik akademik ilgiyi göstermektedir.

Bu araştırmanın temel amacı, beden eğitimi öğretmenliği ile eğitim yönetimi arasındaki ilişkileri OECD ülkeleri bağlamında bibliyometrik bir perspektifle incelemektir. Çalışmada, öğretmen liderliği, dağıtılmış liderlik, okul iklimi, yönetsel destek, örgütsel öğrenme ve profesyonel gelişim gibi alt kavramların literatürde nasıl konumlandığı ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca, yazarlar, ülkeler, kurumlar ve anahtar kelimeler arasındaki ilişkiler analiz edilerek araştırma alanının entelektüel yapısı haritalanmıştır. Böylece, eğitim bilimleri literatüründe beden eğitimi öğretmenliği ile yönetim temalarının kesiştiği noktalar belirlenmiş ve bu alandaki eğilimler bütüncül bir biçimde değerlendirilmiştir.

Araştırma Yöntemi

Araştırmada bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Veri seti, 2016–2025 yılları arasında Web of Science (WoS) veri tabanında yayımlanmış, yalnızca “article” türündeki İngilizce çalışmalarla sınırlandırılmıştır. PRISMA akış şeması izlenerek 5042 kayıttan 489 makale nihai örnekleme dâhil edilmiştir. İnceleme sürecinde “physical education teachers”, “educational leadership”, “school management”, “organizational climate” ve “policy implementation” anahtar sözcükleri kullanılmıştır.

Elde edilen veriler Biblioshiny (R tabanlı) ve VOS viewer yazılımlarıyla analiz edilmiştir. Yazar üretkenliği, ülke katkısı, atıf ağı, anahtar kelime eşleşmeleri ve tematik kümelenmeler değerlendirilmiştir. Ayrıca yıllara göre yayın eğilimleri, en çok atıf alan makaleler, uluslararası iş birliği oranları (%26) ve doküman başına ortalama atıf sayısı (5,9) hesaplanmıştır. Analiz süreci, eğitim bilimleri alanındaki eğilimleri sistematik biçimde görünür kılmak amacıyla metodolojik şeffaflık ilkelerine uygun olarak yürütülmüştür.

Beklenen/Geçici Sonuç

Elde edilen bulgular, beden eğitimi öğretmenliği ve eğitim yönetimi literatürünün 2016–2025 döneminde belirgin biçimde büyüdüğünü göstermektedir (yıllık artış oranı %25,9). Araştırmaların çoğunun Norveç, İrlanda, Hollanda ve Türkiye merkezli olduğu; Türkiye’nin 18 makale ile ortalama 9 atıf oranına ulaşarak dikkate değer bir görünürlük kazandığı tespit edilmiştir.

En çok atıf alan çalışmalar (ör. Schipper, 2020; Larsson, 2023; Baumgartner, 2022) öğretmen profesyonelliği, liderlik yeterlikleri ve okul temelli gelişim konularına odaklanmaktadır. Anahtar kelime analizleri, “distributed leadership”,

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”
OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

“teacher agency”, “school improvement”, “policy reform” ve “physical education pedagogy” kavramlarının öne çıktığını göstermiştir. Bu durum, eğitim yönetimi ile öğretmenlik uygulamaları arasındaki sınırların giderek bütünleştiğine işaret etmektedir.

Yazar iş birliği analizine göre ortalama 3,2 ortak yazar oranı, disiplinler arası çalışmalara eğilimin arttığını göstermektedir. Ülke bazında Norveç, Hollanda ve İrlanda’nın yüksek atıf yoğunluklarına sahip olduğu, Türkiye’nin ise gelişmekte olan bir üretim odağı olarak yükseldiği görülmüştür. Çalışma ayrıca, literatürde beden eğitimi öğretmenlerinin yönetsel rollerinin genellikle liderlik ve profesyonel öğrenme toplulukları üzerinden ele alındığını ortaya koymuştur.

Sonuç olarak, araştırma alanının giderek ağ temelli ve iş birliğine dayalı bir yön kazandığı; beden eğitimi öğretmenlerinin yalnızca uygulayıcı değil, aynı zamanda eğitim sisteminin lider aktörleri olarak konumlandığı söylenebilir. Bu bulgular, eğitim bilimlerinde yönetsel liderlik ve öğretmen profesyonelliği etkileşiminin gelecekteki araştırmalar için stratejik bir alan olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler:

Beden Eğitimi Öğretmenleri, Eğitim Yönetimi, Liderlik, Bibliyometrik Analiz, OECD Ülkeleri, Öğretmen Profesyonelliği, Eğitim Bilimleri.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Müfritlerin Arasında Mutedil Bir Başvekil: Ali Fethi Bey

Tolgahan ÖZEK

tolgahanozek@gmail.com

Konu Alanı: Tarih

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Tek Parti dönemindeki baskın zihniyetin gücüne ve uygulamalarına dair lehte ve aleyhte yazılanlar bugün dahi güncelliğini sürdürmektedir. Ülkeyi idare edenlerin kişilere, olaylara ve konulara ne surette yaklaşması gerektiği ezelden beri süregelen bir mevzu olmuştur. Tek Parti iktidarının temsilcisi olan Cumhuriyet Halk Fırkası’nda dahi idarenin tavır ve icraat biçimi fırka içerisinde tartışma ve ayrışma konusu olmuştur.

Bu çalışmada, Cumhuriyet döneminin önemli isimlerinden Ali Fethi Okyar’ın başbakanlığı döneminde CHF içerisinde yaşanan anlayış ve yaklaşım farklarının sebeplerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Ali Fethi Bey’in mutedil idare tercihinin CHF içerisindeki aksulameli neticesinde mutedil yaklaşımın muhalifi olarak müfrit bir yaklaşımın temsilcileri galebe gelmiştir. CHF içerisinde mutedillerin nasıl azaldığı müfritlerin ne şekilde güçlendiği ve bunun icraatlara nasıl yansıdığı konusu Ali Fethi Bey’in başbakanlığı döneminde yaşanan olaylar üzerinden örneklerle anlatılacaktır.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmanın temel amacı, Tek parti döneminin partisi olan CHF içerisinde mutedil yaklaşımı temsil edenlerin müfritler karşısında nasıl azınlıkta kaldıkları konusudur.

Araştırmada, öncelikle dönemin şahidi olan kişilerin hatıratları derlendikten sonra değerlendirilecektir. Ayrıca Meclis ve CHF grup toplantılarında cereyan eden konuşmalar ve tartışmalar incelenecektir. Ek olarak tartışma konusu olayların basına yansıyan tarafları değerlendirilecektir.

Beklenen/Geçici Sonuç

Bu araştırmadan beklenen temel sonuç, CHF içerisinde cereyan eden tartışmaların beraberinde getirdiği ayrışmalarla Tek parti iktidarının hüviyetinin oluşmasının zemininin tespit edilmesidir. Ayrıca parti içi muhalefetin kritik süreçlerde partiden ayrılma ve uzaklaştırılma şekillerinin nasıl olabildiğinin kavranması hedeflenmektedir.

Sonuç olarak, Ali Fethi Bey’in mutedil idare anlayışının akamete uğraması cumhuriyet idaresinin siyasi atmosferinin rengini, çok sesliliği ve yasal muhalefetin konumunu etkilemekle kalmamış CHF’nin kimliğinin oluşumunda da keskin bir etkisi olmuştur. İlaveten bu çalışma, Cumhuriyet idaresinin kurucu kadrolarının kaygılarının, hedeflerinin ve anlayışlarının farklılaşma süreçlerini ortaya koymaktadır. Araştırma, müfrit denilen kadronun devletin kimliğini şekillendirme istek ve kaygısının daha belirgin olduğunu göstermektedir. Mutedil kadronun azınlıkta olması etkisinin de azınlıkta olması sonucunu doğurmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Ali Fethi Okyar, İsmet İnönü, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, Şeyh Said İsyanı.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Okul Öncesi Eğitim Yaklaşımlarının Karşılaştırmalı Analizi: Montessori, Reggio Emilia, High Scope, Waldorf ve Bank Street Modelleri Üzerine Kuramsal Bir Değerlendirme Yaklaşımı

Hayrullah DOĞRUEL / Prof. Dr. Hasan Basri MEMDUHOĞLU

hayrullah65@gmail.com / hasanmemduhoglu@gmail.com

Konu Alanı: Eğitim Bilimleri

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Eğitim, bireylerin sadece bilgiye erişimini sağlamaz aynı zamanda onların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini bütüncül bir biçimde destekler. Erken yaşta alınan bilgi ve beceri, deneyim ve alışkanlıklar çocuğun gelecekteki hem eğitim-öğretim hayatını hem de sosyal ve duygusal gelişimini de kuvvetlendirecektir (Özgen, 2019). Okul öncesi eğitimi için tasarlanan ve farklı felsefi temellere dayanan alternatif eğitim yaklaşımları sunan yaklaşımlar gittikçe çoğalmaktadır (Duke ve Tenuto, 2020).

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitiminde dünya genelinde etkili olmuş beş temel yaklaşım olan Montessori, Reggio Emilia, High Scope, Waldorf ve Bank Street modellerini kapsamlı biçimde karşılaştırarak, bu yaklaşımların çocuk gelişimi, öğretmen rolleri, öğrenme ortamları ve değerlendirme anlayışları açısından ortaya koyduğu farklı felsefi temelleri incelemektir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, kuramsal/literatür temelli bir derleme çalışmasıdır. Montessori, Reggio Emilia, High Scope, Waldorf ve Bank Street yaklaşımlarına ilişkin ulusal ve uluslararası literatür incelenmiş, temel bileşenleri- amaç, öğretmen ve çocuk rolleri, materyal kullanımı, öğrenme ortamı ve değerlendirme biçimleri- bakımından karşılaştırılmıştır. Veriler, kaynak taraması ve kuramsal analiz yoluyla tematik olarak sınıflandırılmış, benzerlik ve farklılıklar tablo biçiminde ortaya konmuştur.

Beklenen Sonuç

Çalışmanın sonucunda, her bir yaklaşımın çocuk merkezli öğrenmeyi temel aldığı ancak uygulama biçimleri açısından farklılaştığı görülmüştür (Memduhoğlu ve Mazlum, 2022). Montessori yaklaşımı bireysel öğrenmeyi ve içsel disiplini öne çıkarırken, Reggio Emilia modeli yaratıcılığı ve iş birliğini teşvik etmektedir. High Scope yaklaşımı yapılandırılmış planlama süreçleriyle öğrenmeyi desteklerken, Waldorf modeli ruhsal ve sanatsal gelişimi bütüncül bir biçimde ele almaktadır. Bank Street modeli ise çocuğun sosyal çevresiyle etkileşimini ön plana çıkarmaktadır. Bu yaklaşımların Türkiye’deki okul öncesi eğitim sistemine entegrasyonu, öğretmen eğitimi, materyal temini ve kültürel uyum gibi unsurlar dikkate alınarak değerlendirildiğinde, her birinin farklı bağlamlarda uygulanabilir potansiyele sahip olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Okul Öncesi Eğitim, Montessori, Reggio Emilia, High Scope, Waldorf, Bank Street, Eğitim Yaklaşımları.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

06 MİL YZ A 3056 Numaralı “Mecmû‘a-i Eş‘âr ve Ed‘iye ve Fevâ‘id”in Tanıtımı

Fatma SEVER ÜÇKARDEŞ

Fatma—Sever@hotmail.com

Konu Alanı: Türk Dili ve Edebiyatı

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Edebiyat dışındaki konuları içermeleri yönüyle mecmûalar sadece bir edebî metin koleksiyonu değil aynı zamanda dönemin kültürel ve sosyal yapısını yansıtan bir belge niteliğindedir. Bu nedenle edebî eserlerin derlenmesi, korunması ve yayılması açısından büyük bir öneme sahiptir. Ayrıca ortaya kondukları dönemde okur-yazar oranının düşük olduğu göz önüne alındığında sözlü kültürün yazılı hale getirilmesi ve edebî eserlerin halka ulaşması hususunda da vasıta olmak gibi önemli yer teşkil etmektedirler. Bu bildiride kültür ve edebiyat tarihimizi aydınlatmak amacıyla yapılan mecmûa çalışmalarına katkıda bulunmak amacıyla Ankara Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu’nda 06 MİL YZ A 3056 demirbaş numarasıyla ve “Mecmû‘a-i Eş‘âr ve Ed‘iye ve Fevâ‘id” ismiyle kayıtlı mecmuanın tanıtımı yapılacaktır.

Araştırma Yöntemi

Öncelikle mecmua kavramının net bir şekilde ortaya konulabilmesi için günümüze kadar mecmualar üzerine yapılan çalışmalar incelenmiştir. Mecmua türleri belirlendikten sonra çalıştığımız mecmuanın hangi türe dahil olduğu belirlenmiştir. Mecmuada bulunan şairlerin kimlikleri ve şiirleri tespit edilmiş, bu şiirlerin daha önce başka bir çalışmada yayınlanıp yayınlanmadığı araştırılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Mecmuanın katalog bilgilerinde derleyeni belli olmamakla beraber mecmuada yer alan bilgilerden hareketle derleyicisinin 19. yüzyılda yaşayan Ahmed bin Muhammed olduğu tahmin edilmektedir fakat eserde farklı iki tarihin bulunması ve yazı stiline göre değişmesi mecmuanın iki farklı derleyicisinin olduğu veya iki farklı mecmuanın tek ciltte toplanmış olabileceğini de göstermektedir.

Mecmuada toplam 21 manzume bulunduğu görülmüş bunlardan 5’inde mahlas kullanılmış, 16 manzumenin ise şairi tespit edilememiştir. Diğer kaynaklarla yapılan karşılaştırmalar neticesinde 16 manzumedan dördünün kimlere ait olduğu tespit edilmiştir. Mahlas bulunmayan 12 manzumenin kime ait olduğu çalışmalarımız sonucunda tespit edilememiştir.

Mecmuada hangi dilde yazıldığını tespit edilemeyen bir bölüm mevcuttur. Mecmuanın bu yönleri edebiyat araştırmalarıyla gün ışığına çıkmayı beklemektedir.

Anahtar Kelimeler:

Klasik Türk Edebiyatı, Mecmûa, Ankara - Millî Kütüphane - 06 MİL YZ. A 3056, MESTAP.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Kültür Kümelerinde Kadın Liderliği: Eğitim Yönetimi Perspektifinden Kültürlerarası Karşılaştırmalı Bir Analiz

Doç. Dr. Ahmet SAYLIK/ İdil DAYANAN UĞUR

idildayan1@gmail.com

Konu Alanı: Eğitim Yönetimi, Kadın Çalışmaları, Kültür Çalışmaları.

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Kadınların toplumsal yaşamdaki konumu, tarihsel, kültürel ve yapısal unsurların kesişiminde şekillenen çok katmanlı bir olgudur. Aile kurumu, bu olgunun hem kaynağını hem de yeniden üretim alanını oluşturur. Kadının aile içindeki rollerinin cinsiyet temelli normlarla sınırlandığı toplumlarda, bu sınırlar çalışma yaşamına, liderlik biçimlerine ve yönetsel temsiliyete doğrudan yansımaktadır. Bu bağlamda, kadının ailedeki statüsü ile kamusal alandaki görünürlüğü arasında güçlü bir nedensellik ilişkisi kurulabilir. Toplumsal değerlerin en yoğun yansımasını bulan alanlardan biri olan eğitim sektörü, kadınların yüksek istihdam oranlarına rağmen yönetim kademelerinde görünmez hâle geldikleri bir paradoksu yansıtmaktadır. Bu durum, kültürün kadın liderliği üzerindeki belirleyici etkisini görünür kılmakta ve liderlik süreçlerinin kültür ile nasıl şekillendiğini anlamlandırma açısından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda gerçekleştirilen çalışmanın amacı, Doğu ve Batı kültür kümeleri bağlamında kadın eğitim liderliğini kültürlerarası bir bakışla karşılaştırmalı olarak incelemek ve kadınların yönetsel temsiline etki eden kültürel kodları analiz etmektir.

Araştırma Yöntemi

Eğitim, toplumsal eşitliği sağlamada etkili alanlardan biri olarak görülse de yönetim kademelerinde cinsiyet temelli eşitsizlikler varlığını sürdürmektedir. Bu bağlamda, kadın liderliğini kültür temelli bir perspektifle ele almak, liderlik süreçlerindeki görünmez engelleri ve dönüşüm dinamiklerini anlamak açısından önem taşımaktadır. Bu çalışma, Hofstede’nin kültür boyutları, GLOBE Projesi, Dünya Değerler Araştırması ve kadın erkek eşitliği endekslerinden elde edilen veriler ışığında yürütülmüştür. Dolayısıyla çalışmanın yöntemi, kültürün kadın liderliğini biçimlendiren temel belirleyicilerden birini olduğunu ortaya koyan, ulusal ve uluslararası literatürün odağa alınarak analiz edilmesini içerdiği için nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi olarak tasarlanmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Elde edilen bulgular, lider konumundaki kadınların kültürle derinlemesine iç içe geçmiş bir fenomen olduğunu göstermektedir. Araştırmada, kadının yönetim pozisyonlarındaki temsili beş kültürel küme üzerinden çözümlenmiştir: (1) Geleneksel-Paternalist Kültürler, kadının liderlik kapasitesini aile içi rollerle sınırlayan, patriarkal yapının hâkim olduğu kültürlerdir; (2) Hiyerarşik-Kolektivist Kültürler, kadının uyum ve itaat değerleriyle meşrulaştırıldığı, “denge sağlayıcı ama karar verici olmayan” kadın modelini üretir; (3) Evrimsel-Dönüşüm Geçiren Kültürler, Türkiye gibi modernleşme ile gelenek arasında salınan, cam tavan sendromunun güçlü biçimde hissedildiği yapılardır; (4) Liberal-Bireyci Kültürler, yasal eşitliğe rağmen görünmeyen önyargıların sürdüğü Batılı toplumlarını kapsar; (5) Kadın Erkek Eşitliğini İçselleştirmiş Postmodern Kültürler ise eşit temsiliyetin norm haline geldiği, liderlik süreçlerinin cinsiyet temelinde tanımlanmadığı yapılardır. Bu sınıflama, kültürel değerlerin, aile yapılarının ve cinsiyet temelli rollerin liderlik olgusunu nasıl biçimlendirdiğini bütüncül bir çerçevede sunmaktadır. Doğu kültür kümelerinde aile ve din temelli ataerkil normlar, kadının liderlik konumuna erişimini sınırlandırmakta; Batı kültür kümelerinde ise bireycilik, feminist hareketler ve eşitlik politikaları kadının kamusal görünürliğini güçlendirmektedir. Ancak her iki kültürde de liderliğin “erkeksi” kodlarla tanımlanması, kadın liderlerin çoğu zaman ya “aşırı yumuşak” ya da “aşırı sert” olarak etiketlenmesine yol açtığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler:

Eğitim Liderliği, Liderlik, Kadın, Kadın Liderliği, Kültür.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Pedagojik Liderlik: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması

Prof. Dr. Veysel OKÇU / Gülnihal SAYLIK / Nusret ARSLAN

kilicgulnihal@gmail.com / nusretaslan4747@gmail.com

Konu Alanı: Eğitim Bilimleri (Eğitim Yönetimi)

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Okulların geliştirilmesinde temel soru, okullarda daha yüksek öğrenci performansı, sosyal gelişim ve nezaket düzeyiyle sonuçlanacak değişimi nasıl sağlanabileceğidir. Bu noktada pedagojik liderlik temel odak noktası olarak ele alınabilir. Çünkü pedagojik liderlik, eğitim kurumlarında liderlerin, öğretim ve öğrenme süreçlerini geliştirmek için sergiledikleri liderlik yaklaşımını ifade eder. Bu liderlik türü, eğitim süreçlerinin yönetimi ve öğrencilerin akademik başarılarını artırma amacıyla öğretim programlarını, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini ve öğrenme ortamlarını iyileştirmeye odaklanır. Öğrenciler için sosyal ve akademik sermaye, öğretmenler için entelektüel ve profesyonel sermaye geliştirerek kapasite oluşturmayı sağlayan pedagojik liderlik okul yöneticileri tarafından benimsenirse öğrenci ve aynı zamanda öğretmen öğrenimini ve gelişimini, sınıf ve okul etkililiğinin artacağı söylenebilir.

Eğitim yönetiminde liderlik yaklaşımları, yalnızca yönetsel uygulamaları değil, aynı zamanda ulusal eğitim politikalarının değer ve hedefleriyle de doğrudan ilişkilidir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM), bireyin bilişsel, duyuşsal ve sosyal boyutlarda bütüncül gelişimini merkeze alan; değer temelli, öğrenci odaklı ve kapsayıcı bir öğrenme paradigması sunmaktadır (MEB, 2024). Bu yönüyle TYMM, pedagojik liderlik anlayışının yerel bağlamdaki en güncel ve somut dayanaklarından biri olarak değerlendirilebilir.

Pedagojik liderlik, öğretimsel süreçlerin yönlendirilmesinden çok daha fazlasını içeren, öğrenme kültürünü inşa eden bir liderlik biçimi olarak tanımlandığından (Sergiovanni, 1998; MacNeill vd., 2005), TYMM'nin “erdemli insan”, “öğrenen topluluk” ve “değer merkezli okul” ilkeleriyle doğrudan örtüşmektedir. Bu bağlamda pedagojik liderlik ölçeğinin geliştirilmesi, yalnızca kavramsal bir gereklilik değil, aynı zamanda ulusal eğitim politikalarına hizmet eden stratejik bir girişimdir.

Uluslararası literatürde kavramsal olarak giderek derinleşmesine karşın, Türkiye’de pedagojik liderliğe ilişkin çalışmaların oldukça sınırlı kaldığı görülmektedir. Mevcut araştırmaların çoğu öğretimsel veya dönüşümcü liderlik çerçevelerinde yoğunlaşmakta, pedagojik liderlik ise henüz ölçme araçları düzeyinde yeterince temsil edilememektedir (Gümüş ve diğ., 2018). Pedagojik liderlik üzerine yapılan mevcut ölçek geliştirme çalışmalarında genellikle Batı eğitim sistemine dayalı göstergeler kullanılmaktadır. Bu göstergeler, Türkiye’nin kültürel ve eğitimsel bağlamında değer temelli öğrenmeyi, milli hedefleri veya maarif felsefesini doğrudan yansıtmamaktadır. Bu durum, eğitim yönetimi alanında pedagojik liderliğin kuramsal ve uygulamalı temellerinin güçlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, pedagojik liderlik kavramını Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nin pedagojik ilkeleriyle bütünleştirerek, öğrenme merkezli, katılımcı liderlik anlayışıyla, ulusal düzeyde özgün, geçerli ve güvenilir bir liderlik ölçeği geliştirmeyi hedeflemektedir.

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”
OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

Eğitim-öğretim kurumlarının alt boyutunu oluşturan okullarda görev yapan okul müdürlerinin pedagojik liderlik düzeylerini belirleyebilmek adına pedagojik liderlik ölçeğini geliştirmek bu araştırmacının temel problemini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, araştırmacının ölçülebilir alt problemi şu şekildedir:

Pedagojik liderlik ölçeği geçerli ve güvenilir midir?

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, eğitim örgütlerinde okul müdürlerinin pedagojik liderlik özelliklerini ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmeyi amaçladığından nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseninde gerçekleştirilmiştir. Erdem ve Tutar’a (2020) göre tarama deseni, geniş gruplarda çalışma imkânı tanıyan ve araştırmacının bağımsız değişkenler üzerinde herhangi bir etkisinin veya kontrolünün olmadığı, mevcut bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir nicel araştırma yöntemidir.

Ölçek geliştirme sürecinde Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) için farklı evren ve örneklem grubu ile çalışma yürütülmüştür. AFA için araştırmacının evreni, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Siirt İli Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okullarında görev yapan 4370 öğretmen oluşturmaktadır. DFA için araştırmacının evreni, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Batman İli Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okullarında görev yapan 8629 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmacının örneklemini ise seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Ölçek geliştirme basamaklarında gerçekleştirilecek analizler için madde sayısının beş ila on katı büyüklükte katılımcıya ulaşmanın yeterli olduğu belirtilmektedir (Tabachnick & Field, 2007). Bu doğrultuda, ölçeğin faktör yapısını ortaya çıkarmak amacıyla birinci aşamada gerçekleştirilen AFA için, 400 öğretmene; AFA sonucu ortaya çıkan faktör yapısının doğrulanması amacıyla yürütülen DFA için ise 600 öğretmene ulaşılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Araştırmada okul müdürlerinin pedagojik liderlik davranışlarını açıklamak amacıyla yapılan analizler sonucunda, Pedagojik Liderlik Ölçeğinin, okul müdürlerinin pedagojik liderlik davranışlarını ölçmek maksadıyla kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) temel eksen faktör yöntemi ve promax döndürme tekniğiyle ölçeğin toplam varyansın % 55,21’ini açıklayan ve 37 maddeden oluşan ölçek, “öğrenmeye destek olma”, “paydaşlarla iletişim ve işbirliği” şeklinde isimlendirilerek 2 faktörlü bir yapı ortaya koyduğu tespit edilmiştir. AFA öncesinde ölçeğin örneklem büyüklüğünün uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri ve Barlett’s Küresellik testi yapılmış ve elde edilen bulgulara göre araştırma verilerinin faktör analizi için uygun olduğu tespit edilmiştir. AFA sonucunda ortaya çıkan iki faktörlü yapının doğrulanıp doğrulanmadığını tespit etmek için ise Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçme aracı için yapılan DFA’da elde edilen modelin uyum indeksleri incelenmiş ve modelin iyi uyum verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Liderlik, Pedagojik Liderlik, Ölçek Geliştirme, Yönetici, Öğretmen.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

2024 Matematik Öğretim Programının Uygulanabilirliği ve İçeriğine İlişkin Ortaokul 5. Sınıf Matematik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Talha KAPLAN / Dr. Öğr. Üyesi Malik DURMAZ

Konu Alanı: Eğitim Bilimleri/Matematik Eğitimi

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB, 2024) tarafından yürürlüğe konulan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM), öğretim programlarında kapsamlı bir dönüşüm süreci başlatmıştır. Bu kapsamda geliştirilen yeni Matematik Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin bilgi düzeyinin ötesine geçerek matematiksel düşünme, problem çözme, ilişkilendirme ve üst düzey bilişsel beceriler kazanmalarını hedeflemektedir. Programda öğrenme alanlarının yeniden yapılandırılması, beceri temelli yaklaşımın güçlendirilmesi ve günlük yaşamla ilişkilendirilebilir bir öğretim anlayışının benimsenmesi dikkat çekmektedir.

Matematik gibi soyut yönü güçlü bir dersin öğrenciler tarafından sevilmesi ve anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi, öğretim sürecinde kullanılan içeriklerin ilgi çekici, motive edici ve öğrencilerin yaşantısıyla ilişkilendirilebilir olmasına bağlıdır (Demirel, 2015; Baki, 2018). Öğrencilerin matematikle gündelik yaşam arasında bağ kurabilmeleri, öğrenme sürecine yönelik içsel motivasyonlarını artırmakta ve öğrenmenin kalıcılığına katkı sağlamaktadır (Aksu, 2023; Orbeyi ve Güven, 2023). Yeni programda yer alan beceri temelli öğrenme, değerler eğitimi ve dijital okuryazarlık gibi bileşenler öğretmenlerden yeni pedagojik yaklaşımlar geliştirmelerini beklemektedir (MEB, 2024). Bununla birlikte, programların hedeflerine ulaşabilmesi, öğretmenlerin programa bakış açılarına ve mesleki yeterliliklerine bağlıdır (Shulman, 1987; Ball, Thames ve Phelps, 2008). Bu noktadan hareketle planlanan bu çalışmanın amacı, 2024 Matematik Dersi Öğretim Programı'nın içeriği ve uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerini incelemek ve programın güçlü ile geliştirilmesi gereken yönlerini ortaya koymaktır. Elde edilecek bulguların, öğretim programlarının geliştirilmesine ve öğretmenlerin mesleki destek ihtiyaçlarının belirlenmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yürütülmüştür. Çalışmada, öğretmenlerin 2024 Matematik Dersi Öğretim Programı'na ilişkin deneyim ve görüşlerini derinlemesine ortaya koymak amacıyla durum çalışması deseni tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Veri toplama aracı olarak araştırma kapsamında geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Veriler, Siirt ilinde görev yapan 13 ortaokul matematik öğretmeni ile yapılan bireysel görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmeler, etik kurul ve kurum izinleri alınarak yapılmış ve bu esnada ses kaydı alınmıştır. Katılımcıların onayı alınmış ve gönüllülük esasına göre yürütülmüştür. Elde edilen veriler içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sürecinde etik ilkeler gözetilmiş, katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuştur. Bu yöntemsel yaklaşım, öğretmenlerin programın uygulanabilirliğine dair algılarını derinlemesine anlamaya ve programın sahadaki etkilerini ortaya koymaya imkân tanımıştır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Araştırmadan elde edilen bulgular, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun 2024 Matematik Dersi Öğretim Programını genel hatlarıyla olumlu değerlendirdiğini, ancak uygulama sürecinde bazı güçlükler yaşandığını göstermektedir. Katılımcılar, programın beceri temelli yaklaşımını, öğrenci merkezli yapısını ve üst düzey düşünme becerilerine vurgu

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”
OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

yapmasını önemli bir yenilik olarak görmektedir. Bununla birlikte, kazanımların yoğunluğu, ders sürelerinin yetersizliği ve soyut kavramların öğrencilerin yaş düzeyine uygun biçimde somutlaştırılmasında yaşanan zorluklar dikkat çekmektedir.

Öğretmenler, programın içeriğinde günlük yaşamla ilişkilendirilebilir örneklerin bulunmasını öğrenmeyi destekleyen bir unsur olarak belirtmiş, ancak bazı konularda örneklerin sınırlı kaldığını ifade etmiştir. Özellikle ölçme-değerlendirme boyutunda, beceri temelli soruların hazırlanması ve öğrencilerin düşünme süreçlerini ölçen araçların geliştirilmesi konusunda desteğe ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, dijital materyallerin ve teknoloji entegrasyonunun artırılmasının öğretim sürecine katkı sağlayacağı yönünde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların bir kısmı, programın hedeflediği bütüncül ve değer temelli yaklaşımı önemli bulmakla birlikte, uygulama sürecinde öğretmenlerin bu değerlere yönelik yeterli rehberliğe sahip olmadığını dile getirmiştir. Bunun yanı sıra, yeni programın başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin sürekli desteklenmesi gerektiği, özellikle hizmet içi eğitimlerin içeriğinin programın hedefleriyle uyumlu biçimde güncellenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Sonuç olarak, 2024 Matematik Dersi Öğretim Programının çağdaş ve beceri temelli yapısının, matematik öğretiminin niteliğini artırma potansiyeline sahip olduğu görülmektedir. Ancak bu potansiyelin tam anlamıyla hayata geçebilmesi, öğretmenlerin programı anlama, yorumlama ve uygulama yeterliklerinin güçlendirilmesine bağlıdır. Bu doğrultuda, araştırma bulguları; öğretmenlerin programın içeriğine yönelik farkındalıklarının artırılması, somutlaştırma süreçlerinde kullanılabilecek materyal ve kılavuz kitap desteğinin sağlanması ve ölçme-değerlendirme uygulamalarının çeşitlendirilmesi yönünde öneriler ortaya çıkmaktadır.

Elde edilen sonuçların, programın uygulanma sürecine dair önemli ipuçları sunarak hem Millî Eğitim Bakanlığı’na hem de program geliştiricilere sahadan doğrudan geri bildirim sağlaması beklenmektedir. Ayrıca bu çalışma, öğretmen görüşlerine dayalı olarak programın güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerini ortaya koyması bakımından, gelecekte yapılacak revizyonlara bilimsel bir temel oluşturma niteliği taşımaktadır.

* Bu bildiri birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Maarif modeli, matematik, öğretmen görüşleri, Türkiye yüzüylü, 2024 matematik öğretim programı.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Değer Bilgisinin Toplumsal Yaşamda Önemi

Mümine PİLATİN

pilatinmumine@gmail.com

Konu Alanı: Sosyoloji

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Değer insanlıkla bütünleşik bir mefhumdur. Toplumlar yaşamlarını idame ettirmeleri için hayatlarına yön veren saiklere ihtiyaçları vardır. Değer bilim ,hayatın eksik kalan yönünü tamamlayan ve doğayı yaşanılır kılmak için bireylere ve toplumlara rehberlik işlevi gören en temel enformasyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Değer teorik bir bilgiden pratik bir bilgi dinamizmini yaşam dairesinde bizlere sunan bir yaşama sanatıdır. Bu minvalde bu çalışmada değerlerin yaşamı şekillendirmedeki, toplumsal yaşam üzerindeki etkisi incelenecektir. Bu amaca ulaşabilmek için değerler ve değerlerin yaşam içerikleri ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar incelenmiş ve yaşam üzerindeki etkisi ele alınmaya çalışılmıştır.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma nitel bir araştırmadır. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma tekniklerinden olan “doküman incelemesi” kullanılmıştır. Nitel araştırma “Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008; akt. Karataş, 2015, s.63). Bu araştırmada değer kavramının kaynaklarda nasıl ele alındığı, hangi anlamları geldiği, değerlerin işlevlerine ve değerlerin pratik yaşamdaki etkisi gibi konular açıklanmaya çalışılmıştır. Bu araştırmada literatür araştırması yapılarak konuyla alakalı kitaplar, makaleler, dergiler, tezlerden yararlanılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda elde edilen kaynaklardan yola çıkarak değerler ve bağlamları içerik analizi yöntemiyle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Bu araştırmada değerlerin toplumsal yaşamdaki etkisi ele alınarak yaşamsal ihtiyaçlar kadar önemli olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Değerin kendinde değer olmasına binaen önemli olduğu aynı zamanda da değer oluşturmadaki rolü etkisi ile de öneme sahip olduğu görülmüştür. Değerlerin yaşamı şekillendirmede önemli bir unsur olduğu görülmüştür. Değer bilgisi ile eylemde bulunmak toplumsal yaşamda dayanışmayı ve bütünleşmeyi kolaylaştırmaktadır. Değer bilgisinin bireysel ve toplumsal yaşamda uyumu sağlamaktadır. Değer bilgisi bireylerde sorumluluk duygusunu pekiştirmektedir.

Anahtar Kelimeler: .

Değer, Değer Bilgisi, Eğitim.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Doğu Medreselerinde Manevi Dindarlık ve Tasavvuf: Din Psikolojisi Perspektifinde Fenomenolojik Bir İnceleme

Şakir SAYLIK

sakirsaylik@gmail.com

Konu Alanı: İlahiyat

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Din psikolojisi, bireyin dini yaşantısını psikolojinin bakış açısıyla inceleyen bir bilimdir. Dini yaşayışı incelerken bireyin duygu düşünce davranış ve irade gibi süreçlerine odaklanır. Bu açıdan geniş bir araştırma sahasına sahiptir. Dini hayatın genişlik ve derinliğini yansıtan mistik ve tasavvufi yaşayışlar bu bakımdan din psikolojisinin başlıca konuları arasında yer alır. İslam mistisizmi olarak tasavvufi tecrübe, insanın Tanrı ile ilişkisinde derin bir duygu ve yaşayış hali olarak öne çıkar. Doğu ve Güneydoğu Anadolu’daki medreseler, tarihsel olarak hem ilmi hem de manevi öğretim merkezleri olmuş, bireylerin dini kimlik ve benlik algısının şekillenmesinde güçlü bir etkiye sahip olmuştur. Ancak medrese geleneğinde tasavvufa bakışın psikolojik açıdan incelenmesi çalışılması gereken bir konu olarak ele alınmıştır.

Bu çalışmanın temel amacı, Doğu medreselerinde görev yapan müderris ve baş müderrislerin tasavvufa ilişkin algılarını, dini yaşantı biçimlerini ve tasavvufun psikolojik işlevlerine dair farkındalıklarını anlamaktır. Tasavvufun bireyde meydana getirdiği ruhsal dönüşüm, ahlaki gelişim ve dini motivasyon süreçleri din psikolojisinin temel kavramlarıyla (dindarlık biçimleri, mistik tecrübe, içsel yönelim, manevi iyi oluş vb.) ilişkilendirilmiştir. Çalışma, akıl-kalp bütünlüğü ve deruni dindarlık kavramlarının, geleneksel dini eğitimin bir parçası olarak nasıl sürdürüldüğünü anlamaya yöneliktir. Böylece hem bireysel hem de toplumsal düzeyde tasavvufun psikolojik işlevine ışık tutmak hedeflenmiştir.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseniyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde (Siirt, Batman, Diyarbakır) yer alan 12 medresede görev yapan 15 müderris ve baş müderris ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılar kartopu (zincir) örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Veriler, katılımcıların izniyle ses kaydı alınarak toplanmış, ardından deşifre edilerek içerik analizine tabi tutulmuştur. Analiz sürecinde temalar “tasavvuf kavramı”, “tasavvufi yaşantıya yönelme nedenleri”, “tarikat seçimi” ve “tasavvufun bireysel etkileri” biçiminde gruplandırılmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde din psikolojisinin “manevi deneyim”, “ruhsal denge”, “ahlaki gelişim” ve “benlik dönüşümü” kavramları dikkate alınmıştır. Bulgular, katılımcıların dini yaşantılarında tasavvufun anlam boyutunu ortaya koyacak biçimde yorumlanmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Araştırmanın bulguları, medrese geleneğinde tasavvufun salt bir dini kurum mensubiyeti değil, bireyin içsel bütünlüğünü sağlayan psikolojik bir süreç olarak yaşandığını göstermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu tasavvufu “insani tavır ve davranışlarda gelişim”, “kalbin yumuşaması”, “Allah ile bağ kurma” ve “şeri ilmin tamamlayıcısı” olarak tanımlamıştır. Bu bulgular, tasavvufun bireyde ahlaki olgunlaşma ve duygusal dengeyi destekleyen bir içsel disiplin olarak algılandığını ortaya koymaktadır.

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”
OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

Tasavvufi yaşantıya yönelme nedenleri arasında “aile ve çevre etkisi”, “manevi rehberlik arayışı” ve “kötülüklerden arınma isteği” ön plandadır. Katılımcılar, tarikat mensubiyetinin kendilerinde ibadetlere karşı hassasiyet, ruhsal huzur ve toplumsal ilişkilerde iyileşme sağladığını belirtmiştir. Din psikolojisi açısından bu bulgu, tasavvufi aidiyetin bireyde hem duygusal düzenleme hem de benlik bütünlüğü işlevi gördüğünü göstermektedir.

Çalışmanın genel sonucu, Doğu medreselerinin sadece bilgi aktarımı yapan kurumlar değil, aynı zamanda bireyin maneviyatını şekillendiren psikososyal yapılar olduğu yönündedir. Tasavvufi yönelim, bireyde içsel dengeyi, empatiyi ve ahlaki tutarlılığı güçlendirmektedir. Bu bulgular, din psikolojisi alanında “mistik tecrübenin eğitsel ve toplumsal izdüşümü”nü anlamak açısından özgün katkılar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Tasavvuf, Din Psikolojisi, Doğu Medreseleri, Mistik Deneyim, Dini Yaşantı, Fenomenoloji, Ruhsal Denge.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Van Atasözlerinde Halk İnanışları Üzerine Bir Değerlendirme

Mustafa HASANVELİ

mhasanveli@gmail.com

Konu Alanı: Türk Halk Edebiyatı/Türk Halk Bilimi

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Bu çalışmada Van atasözleriyle zamanla gelişen halk inanışlarını ele almakta, kültürel coğrafyanın etkisiyle de atasözlerinde nasihat ve telkinlerin çevreden ve kültürden nasıl etkilendiği incelenmiştir. Her yörenin kendisine ait atasözleri bulunmaktadır. Böylelikle kültürel farklılıkların halk inanışlarına etkisine odaklanmıştır. Bu kapsamda Van’da halk inanışlarının atasözlerine olan etkisiyle, atasözlerinin halk inanışlarına olan etkileri irdelenerek halk bilim çalışmalarına katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada bölge ağızlarıyla ilgili yapılmış çalışmalarla beraber, Van atasözleriyle ilgili olarak yayınlanmış diğer çalışmalardan da faydalanılmıştır. Başta Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan *Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimler* adlı çalışmada Van atasözleri olarak kabul gören atasözleri örneklem seçilmiştir. Seçilen atasözleri halk inanışı bağlamında incelenerek, atasözlerinin çevrenin kültürel kodlarından ne denli izler taşıdığı ve halk inanışlarının oluşumunda karşılıklı etkileşimleri irdelenmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuç

Bu çalışmada halk inanışlarıyla atasözleri arasında güçlü bir bağlantı olduğu görülmektedir. Hatta denilebilir ki atasözleri halk inanış ve düşüncesinin küçük bir özeti gibidir. Atasözleriyle ilgili yapılan çalışmalardan anlaşılıyor ki atasözlerinin diğer halk edebiyatı ürünlerinden farklı bir boyutu bulunmaktadır. Bu farklılık uzun süren tecrübe, birikim; atasözlerine ve atalara atfedilen kutsallıktan kaynaklanmaktadır. Atasözlerindeki halk inanışlarının, uzun süren yaşantı ve gözlemle kazanılan birikimlerle ortaya çıkan bir inanış olduğu görülmektedir. Her bölgenin atasözleri, üretildiği yerin kültürünü, yaşantısını ve mekânla ilgili bazı özellikleri barındırmakta ve yörenin coğrafi durumunu hakkında bazı ipuçları vermektedir. Halk inanışları bağlamında incelenen Van atasözlerinde yaz ve kış hayatı, dine ve hayata bakış açısı, yaşam biçimlerine olan etkisi ve doğayla ilgili olan bir takım inanışlar görülebilmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Atasözü, Van, İnanış, Halk, Tecrübe.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Van Deyimlerinde Renkler Üzerine Bir Araştırma

Mustafa HASANVELİ

mhasanveli@gmail.com

Konu Alanı: Türk Halk Edebiyatı/Türk Halk Bilimi

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

İnsanların geçmişte yaşamış olduğu veya şuan yaşanılan bir durumu ifade etmek için en kısa bir ifade etme yolu olan deyimleri seçerler. Deyimler bir olay ve durumu en kolay ve etkili bir şekilde ifade etmenin yoludur. Renkler de aynı şekilde birçok anlamı barındıran ve ifade edebilen bir özelliğe sahiptir. Deyimler hayattaki birçok şeyle bağlantılıdır. Bunlardan biri de renklerdir. Deyimlerle renklerin birbiriyle bağlantısı olmasının en temel nedeni olumlu ve olumsuz durumların renklerle ifade etmenin kolaylığıdır Van deyimlerinde bir anlamı ifade etmede renk isimlerinin nasıl kullanıldığı ve sembolleştirildiğine dikkat çekilerek kültür ve çevrenin buna etkisi üzerinde durulmuştur. Böylelikle halk bilim çalışmalarına katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, Van deyimlerinde var olan renklerin temsil ettiği anlamlarla beraber kültürel coğrafyanın etkisiyle günlük yaşantıda renklerle kurulan deyimler incelenmiştir. Hangi renklerin hangi anlamları karşıladığı üzerinde durulmuştur. Ayrıca renklere yüklenen anlamların köy ve kent yaşantısına göre nasıl şekillendiğine de dikkat çekilmiştir. Çalışmadaki deyimlerin seçiminde Van’la ilgili olarak yapılmış olan ağız çalışmaları ve diğer akademik çalışmalardan faydalanılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Bazı renkler olumlu anlamları simgeleştirirken bazı renkler de olumsuz anlamları karşılar. Van deyimlerinde de bu durum görülmektedir. İnsanlar bazı durumlarda duygularını renkleri sembolleştirerek aktarır. İyi ve kötü olan durumları renklerle ifade ederler. Ancak Van deyimlerinde renklerin sayısı oldukça sınırlıdır. Van deyimlerinde genellikle Ak (beyaz), Kara (siyah), Sarı ve Al(kırmızı) renklerin daha çok kullanıldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Deyim, Renk, Van Deyimleri, Sembol, Kültür.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Ev Temelli Özel Amaçlı Dil Öğretimi: Özel Gereksinimli Çocuklar ve Aile Katılımına Yönelik Bir İnceleme

Prof. Dr. Erhan AKIN / İlknur PAÇALI

erhanakin@siirt.edu.tr / ilknur.pacali@siirt.edu.tr

Konu Alanı: Dil Öğretimi, Özel Eğitimi, Aile Eğitimi

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Aile katılımı, özel gereksinimli çocukların eğitim deneyimlerini ve sonuçlarını geliştirmenin önemli bir parçasıdır. Özel eğitimdeki bu destek alanı; öğrencilerin akademik, sosyal ve davranışsal becerilerini geliştirdiği gibi ailenin yetkinliğini de artırarak sürecin daha sağlıklı bir şekilde yürümesini sağlamaktadır. Aile katılımının bir türü olan ev temelli uygulamaların odağında ise çocukların dil, iletişim, sosyal ve motor becerilerini geliştirerek bunları gündelik yaşama uyarlama esas alınır. Özel gereksinimli çocukların doğal dil edinimi ile ilgili evde yapılan oyun temelli etkinlikler, modelleme ve tekrar çalışmaları, dil kullanımının ev programı ve günlük etkinliklerle bütünleştirilmesi gibi faaliyetler, dil gelişimini olumlu yönde etkilemektedir (Kargın, 2024; Rakap ve ark., 2024). Tüm bunların BEP'in (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) bir parçası olarak okul-aile iş birliği içerisinde yürütüldüğünde etkili sonuçlar ortaya çıktığı bilinmektedir. BEP, özel gereksinimli öğrencinin durumuyla ilgili ayrıntılı değerlendirmelerden hareketle gelişimsel olarak belirlenen hedeflere ulaşmak için çizilen bir yol haritasıdır. BEP, kazandırılacak davranışların kim tarafından, nerede, hangi yöntemlerle ve nasıl verileceğini sunmaktadır. Bu süreç ve içerikler dil öğretimi türlerinden birisi olan özel amaçlı dil öğretimi ile benzer özellikler taşımaktadır. Özel amaçlı dil öğretiminde belirli bir grup/bireye özel bir bağlamda ihtiyaç duyduğu dili öğretmek için tasarlanan dil öğretimi çalışmaları ile amaç odaklı bir yol izlenmektedir. Bu sebeple özel eğitim gruplarındaki dil öğretiminin özel amaçlı dil öğretim genelinde yapılandırılması, sürecin her boyutuyla ilgili kapsamlı çalışmalar sunacaktır.

İlgili alan yazında özel eğitime ihtiyacı olan çocukların ailelerinin eğitim süreçlerine mutlaka katılması gerektiği ve evde destekleyici/geliştirici etkinlikler yapmalarının önemi vurgulanmaktadır (Arslan ve ark., 2020). Aile katılımlarının incelendiği bir çalışmada, ülkemizde özel eğitim süreçlerinde ev temelli aile katılımının düşük olduğu tespit edilmiştir. (Yıldız, 2017). Alan yazındaki bilgiler ışığında bu alanda bir boşluk olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın problem durumunda, özel gereksinimli çocukların dil öğretiminde aile desteğini artırmaya yönelik yapılandırılmış bir dil öğretimi ile nasıl katkı sunulabileceği ele alınmıştır. Bu kapsamda özel gereksinimli çocukların ev ortamında dil gelişimini destekleyen uygulamaları derlemek ve özel amaçlı dil öğretimi perspektifiyle uygulama önerisinde bulunmak amaçlanmaktadır. Bu temel amaç doğrultusunda belirlenen alt amaçlar şu şekildedir:

- Alan yazında, özel gereksinimli çocuklara yönelik ev temelli dil öğretimi için hangi uygulamalar önerilmektedir?
- Alan yazında, özel gereksinimli çocukların eğitiminde aile katılımı nasıl tanımlanmaktadır?
- Alan yazında, özel gereksinimli çocuklara yönelik özel amaçlı dil öğretimi nasıl yer almaktadır?
- Bu uygulamalardan hareketle özel gereksinimli çocuklara yönelik özel amaçlı dil öğretimi kapsamında nasıl bir uygulama geliştirilebilir?

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, nitel araştırma modelinde desenlenmiştir. Nitel araştırmalar, disiplinler arası bütüncül bir bakış açısını esas alarak araştırma problemini yorumlayıcı bir yaklaşımla incelemektedir (Karataş, 2017). Bu çalışmada özel eğitim, dil öğretimi ve aile eğitimi alanları birlikte ele alındığı için bu model tercih edilmiştir. Araştırmanın veri grubunun incelenmesinde literatür taraması kullanılmıştır. Bu tip araştırma tekniklerinde belli bir konuyla ilgili önemli düşünceleri ve araştırmaları birleştiren, sentezleyen ve eleştiren bir yaklaşım sergilenir (Merriam, 2013). Araştırmanın çalışma

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”
OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

nesnesi, “özel eğitim”, “aile eğitimi/katılımı”, “ev temelli öğretim” ve “dil öğretimi” inceleme kriterleri bağlamında ortaya çıkan kuramsal ve uygulamalı çalışmalardan oluşmaktadır. Elde edilen veri grubunun incelenmesinde doküman incelemesi tekniği baz alınarak içerik ve tematik çözümlemeler yapılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Araştırma kapsamında yapılan incelemelerde özel gereksinimli çocukların dil gelişim süreçlerinde ev temelli uygulamaların, erken müdahale ve kanıt temelli müdahaleler bakımından kritik bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Doğal dil öğrenme süreçlerindeki bu etkilerin, çocukların sözlü dil kullanımını, kelime dağarcığını ve iletişim becerilerini artırdığı ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte aile katılımının özel eğitim sürecinin belirleyici bir faktör olduğu ilgili alan yazınla desteklenmektedir. Sonuç olarak aile katılımının arttığı durumlarda çocuğun dil öğrenme sürecinde de ilerleme görülmektedir. Ülkemizdeki alan yazın çalışmalarına ve saha uygulamalarına baktığımızda var olan çalışmaların kısıtlı düzeyde olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamında ev temelli ve aile katılımlı özel eğitim uygulamalarına ilişkin alan yazındaki boşluğu doldurmak amacıyla özel amaçlı dil öğretimi ile ilgili bir uygulama önerisi geliştirilmiştir. Ev temelli özel amaçlı dil öğretimi uygulaması; ihtiyaç analizi, müfredat tasarımı, eğitim programının uygulanması, değerlendirme ve geri bildirim aşamalarından oluşmaktadır. Bu kapsamda BEP süreciyle ilişkili bir içerik tasarımı yapılarak özel gereksinimli çocukların dil gelişimini ev ortamında desteklemek amacıyla durum tespiti ve hedef belirleme çalışmaları ile birlikte katılımcı profili oluşturma, ev temelli dil etkinliklerinden hareketle uygulama içeriklerini tasarlama ve aile stratejilerini belirleme teknikleri üretilerek sürecin değerlendirme ve geri bildirim aşamasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Özel Gereksinimli Çocuklar, Özel Amaçlı Dil Öğretimi, Aile Eğitimi, Ev Temelli Eğitim.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Eğitim Sürecinde Okul-Aile İşbirliğinin Rolü

İbrahim Ethem GÖZTOK / Prof. Dr. Erhan AKIN

ibrahimethemgoztok@gmail.com / erhanakin49@hotmail.com

Konu Alanı: Eğitim Bilimleri

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Eğitim, öğrencinin başarısının artmasını hedefleyen çok paydaşlı bir süreçtir. Öğrencini başarısı ile okul aile işbirliği arasında çok güçlü bir ilişki olduğu ve bu sürecin yoğunluğuna bağlı olarak başarının arttığı ortaya konulmaktadır(Aslanargun, 2007). İş birliğine bağlı olarak öğrencinin akademik performansın yanında okula yönelik tutumlarını da olumlu yönde etkiler. Okul-aile iş birliğinin ve iletişimin arttığı süreçlerde öğrencinin akademik başarısı artar. Ailelerin eğitim düzeyleri ve sosyal hayattaki rolleri de iletişim ve iş birliğini etkiler. Sosyo-ekonomik durum, ailenin eğitim seviyesi gibi birçok faktör bu süreci etkilemektedir. Ancak Türkiye’de yapılan çalışmalar göstermektedir ki okul-aile işbirliğinin önemiyle ilgili teori olarak kabul görülmesine rağmen uygulamalar etkin bir şekilde devam etmediği tespit edilmiştir. Bu sürecin yetersiz olarak değerlendirilmesindeki temel sebep öğretmen-aile iletişimindeki niteliğin istenilen düzeyde olmaması yatmaktadır. (Çatalkaya, 2024)’ göre ebeveynlerin okul-aile iş birliğine yönelik tutumları ve algıları ile ilgili çalışmalar sürecin yetersiz olarak görüldüğü ve istenen düzeyde olamadığı tespit edilmiştir

Bu alandaki çalışmalar göstermektedir ki; paydaşlar arası iletişimde kopukluklar yaşandığı ve iş birliğini engelleyen çeşitli faktörlerin başında iletişim eksikliği olduğu saptanmıştır (Ceylan & Akar, 2011). Bu noktada, iletişimi güçlendiren ve aileyi eğitim ortamına dahil eden stratejilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu stratejilerden biri olarak "ev ziyaretleri" öne çıkmaktadır. Ev ziyaretlerinin, aile ile öğretmen arasında bir güven köprüsü kurarak ve öğrenciyi kendi sosyal çevresinde tanıma fırsatı sunarak okul başarısına doğrudan katkı sağladığı belirtilmektedir (Gülcan & Taner, 2012). Buna rağmen, ev ziyaretleri ve velilerin okulu ziyaret etme pratikleri, Türkiye'deki eğitim sisteminde henüz kurumsallaşmış ve sistematik bir yapıya kavuşmamıştır. Bu durum, okul-aile iş birliğinin eğitime olan potansiyel katkısını sınırlayan temel bir problem alanı olarak öne çıkmaktadır.

Bu bildirinin temel amacı, okul-aile iş birliğinin öğrencinin eğitim sürecine olan katkısını, paydaşlar arası iletişim dinamikleri ve okul/ev ziyaretlerinin etkisi çerçevesinde analiz etmektir. Bu alanda yapılmış çalışmaların ve analizlerin okul-aile iş birliğindeki rolü ve iletişim yönünün sürece katkısı ortaya konmak amaçlanmaktadır.

- Okul idaresi, öğretmen ve aileler arasındaki mevcut iletişim stratejilerinin yeterliliğini (örn: Ceylan & Akar, 2011; Çatalkaya, 2024) değerlendirmek.
- Planlı okul ve ev ziyaretlerinin, öğrenci başarısı üzerindeki etkisini ortaya koymak (Gülcan & Taner, 2012).
- Etkili okul-aile iş birliğinin önündeki (iletişimsel, kültürel, ekonomik) engelleri tespit etmek.
- Eğitim sürecinde okul-aile iş birliğini güçlendirmeye yönelik sürdürülebilir bir iletişim modeli önermek.Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında doküman inceleme (document analysis) yöntemiyle yürütülmüştür. Bu yöntemde, okul-aile iş birliğine ilişkin mevcut akademik çalışmalar, tezler, makaleler ve raporlar sistematik biçimde analiz edilmiştir. Dokümanlar, öncelikle kaynak güvenilirliği ve içerik geçerliliği açısından değerlendirilmiş, ardından betimsel analiz tekniği kullanılarak sınıflandırılmıştır. Elde edilen bulgular, literatürdeki ortak eğilimleri, benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyacak biçimde yorumlanmıştır. Bu sayede okul-aile iş birliğinin eğitime katkısına dair kuramsal bir çerçeve oluşturulmuştur (Yıldırım & Şimşek, 2022).

Beklenen/Geçici Sonuç

Okul-aile işbirliğinin düzeyi ile öğrencilerin akademik başarısı ile birlikte okul tutumlarının da olumlu yönde artacağı saptanması beklenmektedir (Aslanargun, 2007). Bu sürece en fazla katkıyı ev ziyaretleri uygulamasının vermesi beklenmektedir (Gülcan & Taner, 2012). Bu süreçte geliştirilen pozitif ve sürdürülebilir iletişim dilinin ailelerin okula yönelik tutumlarını olumlu etkilediği ayrıca öğretmen-veli arasındaki iletişimi de güçlendirdiği buna bağlı olarak da öğrencinin okul başarısına somut katkı sağlayacağı beklenmektedir. İletişim dilinin ebeveynlerin genel durumlarına yönelik belirlendiği ve çeşitlendiği durumlarda ortaya çıkan tablo süreci daha da pozitif yönde olacaktır. Bununla birlikte, araştırmanın, mevcut işbirliği çabalarının önündeki engelleri de netleştirmesi beklenmektedir. Engellerin doğru saptanıp geliştirilecek doğru yöntemler ile okul-aile iş birliği güçlenecektir. (Çatalkaya, 2024)’e göre bu engellerin; ailelerin katılımını zorlaştıran sosyo-ekonomik faktörler, velilerin işbirliği sürecindeki rollerine ilişkin düşük algıları ve öğretmenlerin iletişim süreçlerinde yaşadığı zorluklar ile işbirliğine yönelik farklı beklentileri olduğu tespit edilebilir.

Beklenen en önemli sonuç; paydaşların (idare, öğretmen, aile) rollerini netleştiren, düzenli geri bildirime dayalı ve özellikle ziyaretleri (ev/okul) merkeze alan sistematik bir iletişim modelinin önerilmesi olacaktır. Bu araştırma neticesinde okulların yetersiz görülen aile iş birliği düzeyinin artarak okul-aile iletişim düzeyi de güçlendirerek öğrencilerin akademik başarılarının artmasına katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Okul-Aile, İletişim, İş Birliği, Akademik Başarı.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Kurum Bakımı Öncesi Son Adım: 5395 Sayılı Kanun Kapsamındaki Danışmanlık Tedbirinin Etkinliğini Güçlendirme ve Sosyal Adalet Perspektifinden Değerlendirme

Dr. Aziz ARMUTLU

azizarmutlu86@gmail.com

Konu Alanı: Sosyal Hizmet

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Bu çalışmanın temel amacı, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında yer alan danışmanlık tedbirinin, kurum bakımına alternatif olarak kritik rolünü vurgulamak ve uygulamanın etkinliğini güçlendirme ve sosyal adalet ilkeleri çerçevesinde değerlendirmektir. Çalışma, danışmanlık tedbirinin çocuk ve aileleri pasif hizmet alıcılarından çıkararak kendi yaşamları üzerinde söz sahibi aktif bireyler haline getirme potansiyelini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma, sosyal hizmet disiplininde güçlendirme yaklaşımı ve sosyal adalet kavramları temelinde ele alınmıştır. Danışmanlık tedbirinin sahadaki işleyişi, uygulayıcıların deneyimleri ve yapısal sorunlarla ilişkili olarak kavramsal bir değerlendirme yapılmıştır. Çocuğun aile yanında desteklenmesi, kurumsal bakımın yıpratıcı etkilerine alternatif bir model olarak teorik bağlamda tartışılmıştır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada, doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırma konusu ile ilgili mevcut yazılı, görsel veya dijital kayıtların sistematik biçimde incelenmesini içeren bir nitel veri toplama tekniğidir. Bu yöntem, özellikle yasal düzenlemelerin, idari kayıtların ve uygulama raporlarının değerlendirilmesinde, sosyal politika ve sosyal hizmet araştırmaları için önemli bir veri kaynağı sunmaktadır (Bowen, 2009). Çalışmada kullanılan dokümanlar, 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve bu kanuna dayanılarak hazırlanan Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Danışmanlık Tedbirlerinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik, mahkeme kararları, sosyal inceleme raporları, danışmanlık tedbiri planları, izleme formları ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın resmi raporları gibi birincil kaynaklardan oluşmaktadır. Ayrıca konuya ilişkin akademik makaleler, saha raporları ve mevzuat yorumları da ikincil veri kaynakları olarak değerlendirilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuç

Bulgular, uygulayıcıların yoğun iş yükü, mesleki süpervizyon eksikliği ve kurumlar arası koordinasyon sorunları gibi yapısal engellerin danışmanlık tedbirinin güçlendirme amacına ulaşmasını zorlaştırdığını; ayrıca hizmete erişimdeki eşitsizliklerin sosyal adalet ilkesini zedelediğini göstermektedir. Etkinliğin artırılması için düzenli süpervizyon mekanizmalarının kurulması, çocuk ve ailenin aktif katılımını sağlayacak modellerin geliştirilmesi ve kapsamlı göstergelerle ölçüm yapılacak yeni bir değerlendirme çerçevesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler:

5395 Sayılı Kanun, Danışmanlık Tedbiri, Çocuk Koruma, Güçlendirme, Sosyal Adalet.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

“Birlikte Ama Yalnız”: İletişim Teknolojileri Ekseninde Ailenin Atomize Olması ve Duygusal Bağların Dönüşümü

Bilal TAN

bilal.tan@siirt.edu.tr

Konu Alanı: Sosyoloji

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Modern iletişim teknolojilerinin (akıllı telefonlar, tabletler, sosyal medya vb.) yaygınlaşması, toplumsal ilişkilerin en temeli olan aile içinde paradoksal bir durum yaratmıştır: bireylerin fiziksel olarak bir arada olmasına rağmen duygusal ve zihinsel olarak birbirinden uzaklaşması. Sosyolog Sherry Turkle’in “birlikte ama yalnız” (together alone) olarak kavramsallaştırdığı bu olgu, aile içi yüz yüze iletişimin niceliğini ve kalitesini düşürerek, ortak deneyimlerin ve duygusal dayanışmanın zayıflamasına yol açmaktadır. Geleneksel aile, birincil sosyalleşme ve duygusal destek merkeziken, teknolojinin getirdiği bireysel odaklanma, ailenin bu temel duyusal (affective) işlevlerini tehdit etmektedir. Bu bildirinin temel amacı, ulusal ve uluslararası literatürdeki temel kuramsal yaklaşımlar (örneğin, Akışkan Modernite, iNesli) ışığında, iletişim teknolojilerinin aile bireyleri arasındaki duygusal mesafeyi ve bireyselleşmeyi nasıl artırdığını sosyolojik bir perspektifle incelemektir. Araştırma, “İletişim teknolojileri, aile içinde mekânsal yakınlığa rağmen duygusal kopukluğu nasıl artırmakta ve bu durum, modern ailenin 'aidiyet' ve 'yalnızlık' deneyimlerini ne şekilde dönüştürmektedir?” sorusuna kuramsal ve kavramsal bir yanıt aramayı hedeflemektedir.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, ampirik (saha) veri toplama içermeyen, kapsamlı bir sistematik literatür taraması ve kuramsal analize dayalı bir bildiridir. Yöntem, alanın önde gelen sosyolog ve iletişim bilimcilerinin (Bauman, Turkle, Giddens, Twenge vb.) eserleri başta olmak üzere; dijitalleşme, aile içi iletişim, bireyselleşme ve sosyal izolasyon konularını ele alan temel kitap, makale ve akademik tezlerin eleştirel bir değerlendirmesine odaklanacaktır. Literatür taraması, temel kavramlar (Dijital Yaşam, Bireyselleşme, Duygusal Bağ, Mahremiyet) etrafında tematik olarak düzenlenecek ve bulgular, aile sosyolojisinin yapısal-işlevsel ve eleştirel yaklaşımları ile sentezlenerek yorumlanacaktır. Yöntemin temel amacı, mevcut kuramsal birikimi sentezleyerek “birlikte ama yalnız” olgusunun sosyolojik köklerini ve sonuçlarını ortaya koymaktır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Literatür taramasının geçici sonuçları, iletişim teknolojilerinin aile içi iletişimi nicelikten çok nitelik açısından dönüştürdüğünü göstermektedir. Aile üyeleri arasındaki iletişim sıklığı, dijital kanallar (mesajlaşma, sosyal medya) aracılığıyla artmış olsa da, yüz yüze kurulan ve duygusal derinlik taşıyan etkileşimlerin azaldığı tespit edilmektedir. Bu durum, bireylerin kendi “dijital kozalarına” çekilmesiyle sonuçlanmakta, evin ortak yaşam alanları dahi bireysel odaklanma mekânlarına dönüşmektedir. Kuramsal olarak, Zygmunt Bauman’ın işaret ettiği “akışkan modernite”de ilişkilerin geçiciliği ve tüketilebilirliği, aile bağlarına da yansımakta; teknolojik kolaylık, duygusal emeğin yerine geçmektedir. Bu durum, aile bireylerinin artan yalnızlık duygusuyla mücadele etmesine rağmen, dijital cihazları bir “kaçış alanı” veya “bağlantı yanılsaması” olarak kullanmaya devam etmesi gibi bir kısır döngü yaratmaktadır. Beklenen sonuç, modern ailenin duygusal işlevinin artık **otomatik** olarak gerçekleşmediği, aksine bilinçli çaba ve müzakere gerektirdiği, teknoloji kullanımının bir aile içi çatışma kaynağı olmaktan öte, yeni bir sosyal mesafe biçimi olduğu yönündedir. Sonuç olarak, ailenin temel duyusal işlevini yerine getirebilmesi için, teknolojik entegrasyonun aile üyeleri arasındaki bağları güçlendirecek şekilde yeniden tanımlanması gerektiği vurgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler:

İletişim Teknolojileri, Aile İçi İletişim, Birlikte Yalnızlık, Akışkan Modernite, Bireyselleşme, Duygusal Bağlar.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

İbn Hacer el-Heytemî ve el-Menhecû'l-ğavîm Adlı Eserinde İzlediği Yöntem

Prof. Dr. Adnan MEMDUHOĞLU / Nurullah ÖZCAN

amemduhoglu@hotmail.com / nurisozcan@gmail.com

Konu Alanı: Hukuk

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

İbn Hacer el-Heytemî, 909 (1503-1504) yılında Mısır'ın Garbiye bölgesindeki Heytem köyünde doğmuş, küçük yaşta babasını kaybettikten sonra ilk eğitimini tasavvufî çevrelerde almıştır. Daha sonra Tanta ve Kahire'de medrese eğitimine devam etmiş, Ezher'de devrinin önde gelen âlimlerinden icazet almıştır. Genç yaşta fetva ve ders verme yetkisi elde eden İbn Hacer, fıkıh başta olmak üzere birçok ilimde derinleşmiştir. 940 (1534) yılında Mekke'ye yerleşmiş ve burada hayatının sonuna kadar ilimle meşgul olmuştur. Harem-i Şerî'nde ders ve fetva faaliyetlerine devam eden müellif, Şâfiî mezhebinin en etkili müelliflerinden biri olmuş; özellikle fıkıh alanındaki eserleriyle geniş bir coğrafyada takip edilmiştir. 974 (1567) yılında Mekke'de vefat etmiştir.

16. yüzyılda Mekke'de ilmî otorite haline gelen İbn Hacer el-Heytemî, Şâfiî mezhebine bağlı önemli fakihlerden biridir. Çok yönlü bir ilim adamı olmakla birlikte, onun en güçlü olduğu alanlardan biri hiç şüphesiz fıkıhtır. Hem fetvalarıyla hem de fikhî telif ve şerhleriyle dönemine ve sonrasına büyük etki etmiş olan müellifin en dikkat çeken eserlerinden biri **Menhecû'l-ğavîm (el-Minhâcû'l-ğavîm)**'dir. Bu bildiri, İbn Hacer el-Heytemî'nin fıkıh ilmindeki konumunu, mezhep içi yaklaşımlarını ve **el-Minhâcû'l-ğavîm** adlı şerhinde takip ettiği yöntemleri incelemeyi amaçlamaktadır. Özellikle şerh metodolojisi, meselelere yaklaşımı ve delil kullanımı gibi yönler üzerinde durularak onun klasik Şâfiî literatürüne katkısı değerlendirilecektir.

Araştırma Yöntemi

Araştırmada, tarihsel ve metinsel analiz yöntemleri kullanılacaktır. İlk olarak İbn Hacer el-Heytemî'nin hayatı ve ilmî kişiliği klasik biyografi kaynakları (tezkiye, tabakat ve mukaddimeler) üzerinden özetlenecektir. Ardından, **el-Menhecû'l-ğavîm (Minhâcû'l-ğavîm)** adlı eserin yazıldığı bağlam incelenecek ve eserin temel alınan metni olan Abdullah Bâ Fazl el-Hadramî'nin **el-Mukaddimetü'l-Hadramiyye** adlı muhtasarı ile karşılaştırmalar yapılacaktır. Eserde yer alan meseleler, tercih edilen görüşler, kullanılan deliller ve şerh usulü üzerine analiz yapılacak; klasik Şâfiî fıkıh şerh geleneği içerisindeki yeri tespit edilmeye çalışılacaktır.

Beklenen/Geçici Sonuç

İbn Hacer el-Heytemî'nin **el-Minhâcû'l-ğavîm** adlı eseri, yalnızca bir açıklama metni değil, aynı zamanda onun fıkıh ilmindeki vukufiyetini ortaya koyan sistematik bir şerhtir. Müellif, şerhinde mezhebin temel görüşlerine bağlı kalmakla birlikte, zaman zaman içtihat boyutuna varan tercihlerde bulunmuş, ibadet ve muamelat konularını ayrıntılı bir şekilde işlemiştir. Fıkıh usulüne hâkimiyeti, meseleleri tertip ve izah tarzında açıkça görülmektedir. Ayrıca eser, kendisinden sonraki Şâfiî fakihleri tarafından yazılan hâşiyeler ve açıklamalar yoluyla klasik fıkıh eğitiminin merkezî metinlerinden biri haline gelmiştir. Bu çalışma neticesinde, İbn Hacer'in fıkıh sahasındaki ilmî derinliği ve metodik yaklaşımının, döneminin ötesinde etkiler oluşturduğu ve Şâfiî mezhebi içinde müstakil bir otorite kazandığı tespit edilmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler:

İslâm Hukuku, Fıkıh, Şâfiî Mezhebi, İbn Hacer el-Heytemî, Menhecû'l-ğavîm.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Aile Yılı Söylemi ve Toplumsal Gerçeklik: Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Bir Değerlendirme

Nisa Beril BORA

nisabora@icloud.com

Konu Alanı: Aile

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Aile kurumu, toplumların en temel yapı taşı olarak tarih boyunca hem sosyal politikaların hem de akademik çalışmaların odağında yer almıştır. 2025 yılının “Aile Yılı” ilan edilmesi, aileyi güçlendirme ve koruma iddiasıyla kamuoyuna sunulsa da, bu söylemin ardında toplumsal gerçeklerle çelişen bir durum gözlenmektedir. Özellikle Türkiye’de kadına yönelik şiddet vakalarının büyük bir kısmının aile içinde gerçekleşmesi, “aile” kavramının yalnızca koruyucu ve güvenli bir mekân olduğu yönündeki idealize edilmiş algının sorgulanmasını gerekli kılmaktadır. Kadın cinayetleri, psikolojik ve ekonomik şiddet biçimleri, çocuklara yönelik istismar vakaları, aile içi yapının kırılganlığını ve ataerkil düzenin yeniden üretildiği bir alan olduğunu açıkça göstermektedir. Bununla birlikte, LGBTİ+ bireylerin aile içinde ve toplum genelinde yaşadıkları dışlanma ve şiddet, “aile”nin kapsayıcı olmaktan ziyade heteronormatif ve dışlayıcı bir kurum olarak işlediğine işaret etmektedir. Son yıllarda çıkarılan ve LGBTİ+ bireylerin haklarını doğrudan hedef alan yasal düzenlemeler, aileyi yalnızca belirli bir kimlik, cinsiyet ve yönelim üzerinden tanımlayarak geniş toplumsal kesimleri görünmez kılmaktadır. Dolayısıyla “Bilimin Işığında Aile” temasıyla düzenlenen bu sempozyumda, bilimsel ve eleştirel bir bakış açısıyla aile kurumunun çelişkili doğasını tartışmak, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, şiddet ve dışlayıcı yasa yapım süreçlerinin aile üzerindeki etkilerini görünür kılmak gerekmektedir. Bu bağlamda araştırmanın temel problemi; aile kurumunun toplumsal ve hukuksal düzlemde idealize edilmiş bir söylemle sunulmasına rağmen, kadınlar ve LGBTİ+ bireyler başta olmak üzere kırılgan gruplar için sıklıkla şiddet, ayrımcılık ve dışlanmanın üretildiği bir alan haline gelmesidir. Araştırma, bu çelişkili durumu açığa çıkarılmasını, aile kavramının bilimsel perspektiften yeniden değerlendirilmesini ve toplumsal eşitlik temelinde kapsayıcı bir yaklaşımın geliştirilmesini amaçlamaktadır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde kurgulanmıştır. Öncelikle literatür taraması yoluyla Türkiye’de aile kurumuna yönelik akademik çalışmalar, kadınlara ve LGBTİ+ bireylere dair hak mücadelesi literatürü, güncel yasa değişiklikleri ve devlet politikaları incelenmiştir. Bunun yanında, aile yılı ilanı çerçevesinde üretilen resmi söylemler söylem analizi yöntemiyle ele alınarak, toplumsal gerçeklik ile politik temsil arasındaki çelişkiler açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. Çalışmada feminist teori ve queer teori perspektifleri benimsenmiş, aile kurumunun ataerkil işleyiş biçimleri ve dışlayıcı yapısı bu teorik çerçeve içinde analiz edilmiştir. Verilerin yorumlanmasında eleştirel yaklaşım esas alınmış, nitel verilerin çözümlenmesi sırasında kavramsal tartışmalara ve toplumsal cinsiyet odaklı analizlere öncelik verilmiştir. Böylece çalışma, aile kurumuna dair bilimsel, çok boyutlu ve eleştirel bir çözümleme ortaya koymayı hedeflemektedir.

Beklenen/Geçici Sonuç

Bu araştırmanın beklenen sonuçları, “aile yılı” gibi politik olarak yüceltilen söylemlerin toplumsal gerçeklikle ne kadar çelişkili olduğunu açığa çıkarmaktır. Çalışma, aile kurumunun yalnızca sevgi, güven ve dayanışma ile özdeşleştirilmediğini; aynı zamanda şiddet, baskı ve ayrımcılığın da üretildiği bir toplumsal alan olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Özellikle kadınlara yönelik aile içi şiddetin sürekliliği ve LGBTİ+ bireylerin aile içinde görünmez kılınması, araştırmanın ortaya koyacağı en önemli bulgulardan biridir. Bununla birlikte, “aile yılı” ilanı ve benzeri politik düzenlemelerin, aileyi heteronormatif ve ataerkil bir çerçevede tanımlayarak toplumsal çeşitliliği dışladığı sonucuna ulaşılması beklenmektedir.

Çalışmanın geçici bulguları, aileye ilişkin politik ve hukuksal düzenlemelerin eleştirel biçimde incelenmesiyle, aile kavramının kapsayıcı değil seçici bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu durum, özellikle kırılgan grupların (kadınlar, çocuklar, LGBTİ+ bireyler) aile kurumunda daha fazla şiddet ve dışlanmaya maruz kalması sonucunu

doğurmaktadır. Ayrıca araştırma, feminist teori ve queer teori perspektiflerinin, aile kurumunun yeniden düşünülmesi ve dönüştürülmesi için güçlü analitik araçlar sunduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak bu araştırmadan, aileyi yalnızca idealize edilmiş bir kurum olarak değil; aynı zamanda toplumsal eşitsizliklerin yeniden üretildiği bir yapı olarak değerlendirmek gerektiği ortaya çıkacaktır. Bu bağlamda, çalışmanın hem akademik literatüre katkı sağlaması hem de politika yapıcılarının aileyi daha kapsayıcı, eşitlikçi ve şiddetten arındırılmış bir zeminde yeniden tanımlamalarına yönelik öneriler geliştirmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Aile, Aile İçi Şiddet, Kadın, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği, LGBTİ+, Heteronormativite, Feminist Teori, Queer Teori, Söylem Analizi, Toplumsal Politika.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Aile Etkinlik Saati: Uygulama Örneği

Öğr. Görevlisi İbrahim AKIN / Dr. Öğr. Üyesi Kerim TUZCU

ibrahim.akin@ozal.edu.tr

Konu Alanı: Aile İçi Eğitim.

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Toplumun temeli ve dayanağı ailedir. Aile aynı zamanda toplumun varlığını yarına aktaran ana kanaldır. Aile bireylerden oluşur ve bu bireylerin sağlıklı yetişmesi her şeyden daha önemlidir. Çocukların ilk öğretmenleri aileleridir, dolayısıyla aile içi eğitim ve aktivasyonlar bireyin şekillenmesinde önemli bir yere sahiptir. Aile içi sağlıklı iletişim, bireylerin yaşama tutunması ve kültürü geleceğe taşıması açısından önemli bir unsurdur. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2025 yılını Aile Yılı olarak ilan etmesi ailenin önemini teyit etmektedir. Bu yüzden aile içinde bilinçli etkinliklerin yapılması gerekir. Bu etkinliklerden biri de aile etkinlik saati uygulamasıdır. Bu uygulamaya, aile bireylerinin hepsinin katılımı ile gerçekleştirilecektir. Aile katılımı, bireylerin eğitimi için organize edilmiş etkinlikler bütünüdür (Tezel, Şahin ve Ünver (2005:23). Aile etkinlik saati, aile katılımı ile masal okuyarak aile bireylerini eğitmeyi hedeflemektedir ve bu amaçla bir plan çerçevesinde aile içi eğitime, iletişime (Şahin, 2011) ciddi katkı sunmayı amaçlamaktadır. Çünkü masal dinlemek bireylerin bilişsel ve duyuşsal zekalarına ciddi katkıda bulunmaktadır (Yavuz, 2016). Masal çocukların dil becerilerini geliştirmekte, kültürel ve evrensel değerlere karşı bir bilinç aşılarda, aile içi yardımlaşma ve dayanışmayı perçinlemektedir (Karatay, 2007). Zira masal kötüyü ötekileştirmekte, iyiye taraf toplamaktadır. Masal, çocukların karşılaştıkları zorlukları aşmada, ruh sağlıklarını korumada önemli bir yardımcıdır (Akin, Yıldırım ve Narin, 2022). Bu uygulamanın amacı bu kadar önemli olan ve sözlü geleneğin de önemli ürünü olan masalın, aile içi iletişimde ve çocukların eğitiminde bir uygulama örneği olarak planlamaktır.

Araştırma Yöntemi

Aile içinde çocukların ve diğer bireylerin sağlıklı yetişmesi ve bilinçli farkındalıklar oluşturmaya hedefleyen bu çalışmada nitel araştırma modeli uygulanmıştır. Nitel araştırma; “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.41). Çalışmada aile içi etkinlik saati belirlenerek masal okuma uygulaması örneği sunulmuş ve uygulamanın aile içi eğitime katkısı üzerinde durulmuştur.

Beklenen/Geçici Sonuç

2025 yılının Aile Yılı olarak ilan edilmesini fırsat bilip aile etkinlik saatinin yapılması aile bireylerinin okuma ve dinlemede masal dinleme uygulamasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Çocuklar masal saatini okuma saatine dönüşürebilecek, yetişkinler de birbirlerini anlamak için dinleme vakitlerine evirebileceklerdir. Aynı zamanda aile bireylerinin topluluk içinde konuşma dinleme becerilerinin geliştirecek ve bu bireylerin iyi birer anlatıcı olmalarını sağlayacaktır. Masal okuma uygulaması iletişimin diğer kanallarının da açılmasına vesile olacaktır. Bu uygulamada aile fertleri her türlü teknolojik aletten uzak kalarak birbirleriyle sağlıklı iletişim kuracaklar ve doğal bir şekilde etkileşim olacaktır. Bu çalışmanın tüm bunlara ve 2025 Aile Yılı temasının işlenmesine ciddi katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Aile Yılı, Aile Katılımı, Masal.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Masallar ve Aileler

Öğr. Gör. İbrahim AKIN / Dr. Öğr. Üyesi Kerim TUZCU

ibrahimakin@hotmail.com

Konu Alanı: Aile içi iletişim ve etkinlikler.

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

İnsanlık tarihi; iyilik ve kötülük mücadelesi ile geçmiştir. İnsanoğlu ilk günden bugüne kendisini bu mücadelenin ortasında bulmuştur. İnsanoğlu; kimi zaman bu mücadelenin başkahramanı olup iyi ya da kötünün tarafında yer almış kimi zaman da bu mücadelenin doğal bir gözlemcisi olmuştur. İşte insanın kendini en iyi ifade edebildiği daha doğrusu kendi olabildiği bu mücadele ortamlarının en büyüğü olarak aile kurumu gösterilebilir. Çünkü burası yeri geldiğinde eğitim yeri; yeri geldiğinde uygulama yeri oluveriyor. Yani kimi zaman iyilik ile kötülüğün tarafı kimi zamanda sadece gözlemleyicisi oluveriyor. Çünkü aile; insanoğlunu en büyük mahrem alanı ve yine en büyük yaşam alanıdır. Burada insanoğlu ya iyiliğin yolcusu ya da kötülüğün mahkûmu olabiliyor. İşte burada aile kavramının bir başka deyişle aile kurumunun önemi ortaya çıkıyor. Bu önemden hareketle çalışmaya girilmiş ve aile kurumunun temellerinin sağlam olması için neler yapılacağı ile ilgili tespitler yapılmıştır. Bu tespitler sonucunda aileye en çok benzeyen ve her zaman aileden olan masallarla aile içi eğitimi, iletişimi, etkileşimi daha etkili verimli kılma gayretine girilmiştir. Çalışmanın çıkış noktası aile olsa da sonuçları toplumsaldır ve bu da çalışmayı daha önemli kılmaktadır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma doküman incelemesi modeli ile yürütülmüştür. Nitel bir araştırma yöntemi olan doküman incelemesi, araştırılması amaçlayan olay veya olgulara ilişkin bilgileri kapsayan yazılı belgelerin incelenmesini içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Çalışmada masalların aile içi eğitime, iletişime, etkileşime katkısı üzerinde durulmuş ve aile içi etkinliklerde masalların nasıl kullanılabileceği ile ilgili uygulama örneği sunulmuştur.

Beklenen/Geçici Sonuç

İletişim, ilişki, davranış geliştirme gibi insana ait ne varsa burada hayat buluyor. Toplumsal yaşamın provası ailede başlıyor. Ailede her şey şekilleniyor ve topluma karışıyor. Günümüz toplumsal sorunların hemen hemen hepsi aile yapısının giderek değişmesinden ve yozlaşmasından kaynaklanıyor. İşte burada devreye başka etkenlerin girmesi gerekiyor. Aile gibi olan. Zorlama yapmadan ama ihmal de etmeden bireyleri topluma kazandırma yolunu benimseyen bir takım işlevsel eğitimler, aktiviteler, yaşam oyunlarının devreye girmesi gerekiyor. Bunlardan bir tanesi ve belki de aile kurumunun olduğu ilk günden bugüne ailede yer alan masallardır. Masallar kimi zaman bir anlatı kimi zaman yaşam oyunu kimi zaman da yaşam provası olarak aile bireylerinin yanında, karşısında durmuştur. Aile bireylerine, yaşamın hem soğuk acıtıcı yönünü hem de renkli keyifli yönünü bir arada gösterebilen büyük güçlerdendir masallar. Bazen her bir aile bireyine çocukluğa taşır bazen de her bir bireyi yarına dönük yolculuğa çıkarır. Bu çalışma ile bu yolculuğun hazırlık süreci başlatılmış oluyor. Masalların gücünü aile içi etkinliklerde, eğitimlerde, iletişimde ve ilişkilerde kullanmanın ne kadar önemli olduğu görülmüş olur bu tarz çalışmalarda. Masallarda iyi-kötü, doğru- yanlış, genç-yaşlı, yoksul-zengin, çirkin- güzel (Şimşek, 2007) gibi karşıtlıklar yer almaktadır. Bu tür durumlar, çocuğa birçok alanda değerlendirme yapma ve farklı değerleri karşılaştırma imkânı tanımaktadır. Ayrıca masallardaki kahramanların olağanüstü özellikler taşımaları çocukların ilgisini çekmeyi başarır. Masal, çocukların ruh yapısına dokunmakla hayal dünyalarını zenginleştirdiği gibi çocuğu geleceğe hazırlar. Masallardaki sembolik unsurlar ayıklandığında ortaya gerçek hayat çıkar. Böylece çocuk kendi dünyasına seslenen masallarla, kendisini geleceğe taşıyan tecrübeleri bu yönüyle edinmiş olur (Karatay, 2007). Masallar aracılığıyla aile bireylerinin birçok yönünü geliştirmek mümkündür. Sanattan spora, işleştirmeden davranışa, eğitimden edebiyata, trafikten insan haklarına kadar birçok alanda bireylerin bilincini geliştirecek masallar mevcuttur. Örneğin teorik olarak verilen trafik eğitiminin uygulamalı olarak da verilmesi gerekir.

Çocukların trafik bilincini geliştirmek için masal metinleri aracılığıyla sunulan etkinlik örnekleri ile derslerin daha zevkli ve eğlenceli hale getirilerek çocukların trafik bilinci ve farkındalığının artırılması en önemli amaç olarak karşımıza çıkmaktadır. (Akın ve Çeçen, 2020). Masallar; aile kurumunda aile bireylerinin eğitimi için kullanılabilir, kolay ve maliyet gerektirmeyen bir eğitim-öğretim yoludur. Bu yolla bireyler ailede ileriki yıllarda yaşanması muhtemel sorunları öğrenir ve bunların çözümlerini bulmaya çalışır. Aile içinde başlayan bu sorun tespiti ve çözüm arayışı aile içi etkileşimi artırır. Bu da aile bireylerinin güçlü bağlarla birbirine bağlı olmasını sağlar. Bu sonuçla da güçlü bir toplumun temelleri atılmış olur. Tüm bunlardan hareketle aileler ve masallar konusunun birden çok sonuçla hem aileye hem topluma katma değeri yüksek sonuçlar sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Aile, Masal, Eğitim, Toplum.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Karşı Ütopya Romanlarda Aile Algısı ve Kadın

Baran SAKIZCI / Doç. Dr. Mehmet Halil SAĞLAM

baransakizci20@gmail.com / mhalil.saglam@gmail.com

Konu Alanı: Edebiyat, Sosyoloji, Aile Çalışmaları, Kadın Çalışmaları

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Aile kurumu, insanlık tarihinin en köklü ve vazgeçilmez yapılarından biri olarak bireyin hem biyolojik hem de psikolojik ihtiyaçlarını karşılamış; toplumsal düzenin devamlılığını sağlamıştır. Durkheim’ın da belirttiği gibi toplumun sürekliliği büyük ölçüde ailenin varlığına bağlıdır. Ancak modern çağın dönüşümleri, sanayi devrimleri, teknolojik gelişmeler ve ideolojik yönelimler aileyi yıpratmış; bireysel ve toplumsal düzeyde köklü değişimlere yol açmıştır. Romanlar, toplumsal gerçekliğin ve değerler sisteminin en güçlü aynası olarak bu değişimleri yansıtır.

Bu çalışmada temel araştırma problemi şu şekilde belirlenmiştir: Gelecek tasavvuru üzerinden kurgulanan karşı ütopya romanlarda aile nasıl temsil edilmekte hangi toplumsal kaygılarla ilişkilendirilmekte ve insanlık için ne tür uyarılar sunmaktadır?

Araştırma Yöntemi

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Öncelikle aile ve kadın kavramları sosyolojik literatürden hareketle değerlendirilmiş, ardından distopik geleceğe dair romanlar içerik çözümlemesi yöntemiyle incelenmiştir. Analiz kapsamında Aldous Huxley’in Cesur Yeni Dünya, George Orwell’in 1984, Yevgeni Zamyatin’in Biz, Margaret Atwood’un Damızlık Kızın Öyküsü, H. G. Wells’in Zaman Makinesi ve Efendi Uyanıyor, Katharine Burdekin’in Swastika Geceleri, Ernst Jünger’in Cam Anılar ve Ursula K. Le Guin’in Mülksüzler adlı eserleri ele alınmıştır. Bu eserlerde aile kurumunun çözülüş biçimleri, kadın kimliğinin temsili, toplumsal düzen üzerindeki yansımaları ve yazarların ortak kaygıları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuç

İncelenen romanlarda aile, yalnızca biyolojik bir birlik değil toplumsal düzenin en kırılgan halkası olarak betimlenmiştir. Her yazar farklı bir gelecek kurgusu ortaya koysa da ortak kaygı, aile kurumunun çözülüşünün insanlığın da çözülüşüyle eş anlamlı olduğu düşüncesidir.

“Cesur Yeni Dünya”da aile, bireysel mutluluğun önünde bir engel olarak görülür. Annelik ve babalık kavramları siyasi bir düzenlemeyle ortadan kaldırılır, çocuklar laboratuvarlarda üretilir ve sevgi gibi insani bağlardan yoksun büyütülür.

“1984”te aile bağları sistemli olarak parçalanır. Çocuklar ebeveynlerini ihbar etmeye teşvik edilerek “Büyük Birader”e mutlak sadakat oluşturulur. Böylece bireyin aileye değil otoriteye bağlılığı esas alınır.

“Biz”de aile bütünüyle yok edilmiştir. Bireyler numaralara indirgenmiş, mahremiyet ortadan kalkmış ve annelik yalnızca devletin izin verdiği koşullarda mümkün hale gelmiştir.

“Damızlık Kızın Öyküsü” teokratik bir düzen içinde kadın bedeninin yalnızca doğurganlık işlevine indirgenmesini ve anneliğin toplumsal kurum olmaktan çıkılarak baskının aracına dönüşmesini gösterir.

“Zaman Makinesi ve Efendi Uyanıyor” adlı eserlerinde Wells, anneliğin ve evliliğin değersizleştiği, aile bağlarının maddi hırslar karşısında yok olduğu bir gelecek öngörür.

“Swastika Geceleri” faşist bir rejim altında kadınları damızlık hayvan konumuna indirger, annelik yalnızca erkek egemenliğinin devamı için bir araç olarak görülür.

“Cam Arılar”da teknolojik gelişmelerin aileyi görünmez kıldığı bireysel yalnızlığın öne çıktığı bir toplumsal yapı betimlenir.

“Mülksüzler” ise farklı toplumsal düzenlerde aile kavramının ortadan kalkmasının doğurabileceği sosyal ve etik sorunları tartışır.

Romanların tamamında aile bağlarının yok edilmesinin beraberinde getirdiği yozlaşma, bireyselleşme ve değerler kaybı güçlü ifadelerle vurgulanmaktadır. Bu eserler, topluma yalnızca hayal etme fırsatı sunmakla kalmaz aynı zamanda bugünün dünyasına yönelik birer uyarı metni işlevi de görür.

Anahtar Kelimeler:

Karşı Ütopya, Roman, Aile, Kadın

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

İslâm Hukukunda Ailenin Korunması ve Modern Hukukla Mukayesesi

İbrahim Hayrullah ERDEM / Prof. Dr. Adnan MEMDUHOĞLU

brhmn07@gmail.com

Konu Alanı: İlahiyat

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Allah, bulutlardan suyu indiren, o su ile taneler ve bitkileri çıkarıp tüm mahlûkata infâk edendir. İnsanı sosyal bir varlık olarak yaratan ve ona aile kurması için ilham edendir. Toplumun en küçük birimi olan aile en eski sosyal kurumlardan biridir. Aile dayanışma, yardımlaşma ve koruma ile varlığını sürdürür. Aile ne kadar sağlam yapıya kavuşursa toplumun yapısı da o ölçüde sağlam olur. Aile kurumuna gereken önemi veren toplumlarda sorumluluk bilinci gelişir, karşılıklı ilişkilerde herkesin daha özenli davranması sağlanmış olduğundan sonuçta böyle bir aile ve toplum her iki dünyada da daha mutlu olacaktır.

Aile müessesesi, hem İslâm hukuk düşüncesinde hem de modern hukuk sistemlerinde toplumsal düzenin korunması ve bireyin sosyalleşmesinin teminatı olarak merkezi bir konuma sahiptir. İslâm hukuku, aileyi yalnızca iki şahsın iradesine dayalı bir akit olarak değil, toplumun tamamını ilgilendiren hukukî, dinî ve ahlakî bir kurum olarak telakki etmektedir. Bu bağlamda aile, hem şahsî hem de içtimâî sorumlulukların dengelendiği bir yapı olarak ele alınmıştır.

İslâm hukukunda evlilik öncesinden boşanma sonrasına kadar aileyi korumaya yönelik kapsamlı hükümler geliştirilmiştir. Nikâh akdinin karşılıklı rızaya dayanması, mehir ve nafaka yükümlülükleriyle kadının ekonomik güvenliğinin sağlanması, aile içi rollerin hak ve sorumluluk dengesi içinde belirlenmesi, boşanmanın keyfiliğini önleyen hukuki ve ahlaki sınırlamalar bu koruma mekanizmalarının başlıcalarıdır. Ayrıca boşanma işlemlerinin sınırlamalara tabi tutulması, hakem tayini, iddet süresi ve talâkın şekil şartlarına bağlanması gibi hükümler aile birliğini korumaya yönelik hükümlerdir.

Günümüz Türk hukuk sistemi, Anayasa'nın 41. maddesi çerçevesinde aileyi korumaya yönelik düzenlemeler içermektedir. Türk Medeni Kanunu'nda evlilik birliğinin kuruluşu, sona ermesi, velayet, nafaka ve mal rejimleri gibi alanlarda ayrıntılı düzenlemelere yer verilmektedir. Ancak modern hukukta aile daha çok birey hakları, eşitlik ve özgürlük ilkeleri çerçevesinde ele alınmakta. Bu durum, özellikle boşanma, nafaka, velayet ve aile içi roller gibi konularda İslâm hukuku ile modern hukuk arasında farklı normatif yönelimlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Bu sunuda, İslâm hukukunun aileyi korumaya yönelik temel prensipleri sistematik biçimde incelenecek, Türk Medeni Hukuku'ndaki düzenlemelerle karşılaştırmalı bir analiz yapılacaktır. Çalışma, iki hukuk sisteminin aile kurumuna bakışındaki ortak hedefleri ve yöntemsel ayrışmaları tespit etmeyi ayrıca çağdaş bağlamda İslâm hukukunun aileyi koruyucu hükümlerinin nasıl yeniden yorumlanabileceğine dair analitik bir perspektif geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma Yöntemi

Ailenin önemi ve aile müessesesinin korunmasına yönelik değerlendirmeler yapılacak, İslâm hukukunun aileyi korumaya yönelik temel prensipleri bir bütün olarak incelendikten sonra Türk Medeni Hukuku'ndaki düzenlemelerle karşılaştırmalı bir analiz yapılacaktır.

İşlenen konuyla alakalı olan konulara da değinilecektir. Örneğin araştırma konumuzla ilgisi bulunan nikâh akdi, nafaka, mehir ve talak gibi konulara da kısaca bakılacaktır.

Araştırmamızda genel olarak dört mezhebin görüşlerinin yanında problemler karşısında insanlara daha çok seçenek sunabilmek amacıyla yeri geldikçe Zeydî, Caferî ve Zâhirî mezheplerinin görüşlerine de yer verilecektir. Zaman zaman aralarında tercih yapılacak ve gerektiğinde kendi görüşümüz de ifade edilecektir. Âyet ve hadislerin hem Arapçaları hem de Türkçeleri verilecektir. Ayrıca Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerine takabül eden ve 1333 tarihli Osmanlı kanun taslağı olarak çıkan "Kitabun-Nafakat"ın ilgili maddelerine atıf yapılacaktır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Bu araştırma sonucunda İslâm hukukunun aileyi korumaya matuf ilkeleriyle modern Türk hukukunun aile kurumuna dair yargıları hakkında mukayeseli olarak bilgi sahibi olunacaktır. Ayrıca ulaşılan sonuçlar, İslâm hukukunun aileyi koruma gayesinin günümüz içtimâî ve hukukî açıdan nasıl değerlendirilebileceğine yönelik açıklamalar sunacaktır. Araştırma konusu, nafaka, mehir, nikâh akdi ve talak konularında iki hukuk sisteminin ortak hedeflerini ve farklılıklarını ortaya koyacaktır.

Bu çalışmamız, karı-koca arasındaki hak ve sorumlulukların dağılımı ve şahsi haklar bakımından hem geçmişle hem de zamanımızla alakalı değerlendirme yapma imkânı sağlayacaktır. Son tahlilde araştırma konumuzun sonuçları, toplumsal ve akademik seviyede aile müessesesinin korunması, hukuki yönünün güçlendirilmesi ve disiplinler arası araştırmalar için katkı sunacaktır. Böylece her iki hukuk üzerinden aile müessesesine dair kuşatıcı bir çalışma ortaya çıkmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler:

İslâm Hukuku, Aile Hukuku, Türk Medenî Hukuku, Aile Kurumunun Korunması, Karşılaştırmalı Hukuk.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Sosyal Medyada "Aile İmajı"nın Ticarileşmesi: Aile Influencer'ları Üzerinden Bir İnceleme

Fırat TAŞ

irmibir@gmail.com

Konu Alanı: İletişim ve Medya Çalışmaları

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Aile, tarihsel olarak özel alanın temel taşlarından biri olmasına rağmen, dijitalleşme ile birlikte sosyal medya aracılığıyla kamusal bir görünürlük kazanmaya başlamıştır. Sosyal medya platformları, aile yaşamının sergilenmesini teşvik ederek, izleyici kitlesiyle etkileşimi ekonomik fırsatlara dönüştürmektedir. Geleneksel medya aile temsillerine dair çalışmaların yanı sıra, sosyal medyada aile influencer'larının yükselişi yeni araştırma alanları yaratmaktadır.

Özellikle annelik temsilleri üzerine yapılan araştırmalar, dijital platformlarda ebeveynlerin sorumluluk algılarını ve görünürlük stratejilerini göstermektedir. Türkiye’de ise bu alandaki araştırmalar sınırlı olup, sosyal medya ortamında aile mahremiyetinin nasıl şekillendiği henüz yeterince incelenmemiştir. Çocukların içeriklerde yer alması ise etik ve çocuk hakları perspektifinden önemli bir tartışma konusudur.

Goffman’ın benlik sunumu kuramı, sosyal medyadaki aile influencer performanslarını anlamak için uygun bir çerçeve sunmaktadır. Ancak Türkiye bağlamında bu temsil biçimlerinin kültürel dinamikler içinde nasıl gerçekleştiğine dair çalışmalar azdır. Bu bağlamda, bu araştırma Türkiye’de sosyal medya aile influencer’larının aileyi nasıl yapılandırdığı, öne çıkardığı ve ticarileştirdiği sorusuna yanıt aramaktadır.

Araştırma Yöntemi

Bu nitel çalışma, sosyal medya üzerinde aktif olan üç aile influencer hesabının son altı aylık içeriklerini incelemektedir. Amaçlı örneklem yöntemiyle seçilen bu hesaplar, aile temasını düzenli olarak işleyen ve marka iş birlikleri bulunan içerik üreticileridir. Toplamda 30 içerik, görsel ve metin bağlamında tematik içerik ve söylem analizi yöntemleriyle analiz edilmiştir. Analiz, temsillerin kültürel ve ekonomik bağlamlarını açığa çıkarmak üzere Goffman’ın sunum kuramı ve medya ekonomi perspektifiyle desteklenmiştir.

Araştırmanın sınırlılığı, analiz edilen içeriklerin yalnızca dijital platformlarda erişilebilir olanlarla sınırlı olmasıdır. Ancak bu sınırlama, aile temsillerinin sosyal medya dinamikleri içinde nasıl şekillendiğine dair değerli içgörüler sunmaktadır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Bu araştırmanın bulguları, sosyal medya platformlarında faaliyet gösteren aile influencer’larının, çoğunlukla idealize edilmiş, uyumlu ve kusursuz bir aile yaşamı sunduklarını ortaya koymuştur. Bu temsiller hem geleneksel aile değerleriyle örtüşmekte hem de günümüzün tüketim kültürüne hizmet edecek şekilde biçimlendirilmektedir (Abidin, 2016; Blum-Ross & Livingstone, 2017). Bu yapı, aile kavramının içerik üretimi üzerinden bir “markaya” dönüşmesine neden olmakta, dijital ortamda görünürlük ve etkileşim üzerinden ekonomik gelir sağlanmaktadır (Almana, 2023). Aile üyeleri — özellikle de çocuklar — bu içeriklerin bir parçası hâline gelirken, mahremiyet sınırları giderek daha fazla bulanıklaşmakta ve çocukların kişisel alanları kamusal tüketim nesnesine dönüşmektedir. Bu durum, “sharenting” (ebeveynlerin çocuklara ait içerikleri paylaşması) pratiğinin sorgulanmasına ve çocukların dijital ortamdaki haklarına dair ciddi etik tartışmalara zemin hazırlamaktadır (Blum-Ross & Livingstone, 2017; Ulusoy & Yıldırım, 2021).

Araştırma kapsamında incelenen içeriklerde çocukların, oyunculuk, reklam sunumu ve duygusal etkileşim gibi çeşitli roller üstlendiği görülmüş; bu durum çocukların yalnızca izleyici değil, aynı zamanda medya üretim sürecinde aktif birer özne hâline geldiğini göstermiştir. Ancak bu rollerin gönüllülük temelli olup olmadığı, çocukların gelişimsel haklarının

gözetilip gözetilmediği ve ileride bu içeriklerin yaratabileceği psikolojik etkiler gibi sorular, araştırmanın en kritik etik noktalarından birini oluşturmuştur (Topçu, 2018; Hays, 2005).

Sosyal medya içerikleri, çoğunlukla gerçekliğin seçilmiş parçalarını yansıttığından, izleyicilerde normatif bir aile algısı inşa etme potansiyeline sahiptir. Takipçiler bu içeriklerle özdeşleşmekte, ancak aynı zamanda kendi hayatlarını bu ideal imgelerle karşılaştırarak yetersizlik, suçluluk veya başarısızlık gibi duygular hissedebilmektedir. Dolayısıyla sosyal medya yalnızca bir paylaşım platformu değil, aynı zamanda toplumsal normların yeniden üretildiği, ideolojik değerlerin pekiştirildiği bir mecra hâline gelmiştir (KOME, 2023).

Öte yandan, analiz edilen aile influencer’larının tamamına yakını heteronormatif, orta sınıf ve çekirdek aile yapısını temsil etmektedir. Alternatif aile biçimleri — örneğin tek ebeveynli, geniş aile, göçmen aileler — bu içeriklerde yok denecek kadar azdır. Bu durum, sosyal medya üzerinden inşa edilen aile imgelerinin toplumsal çeşitliliği yeterince yansıtmadığını ve temsil krizine yol açtığını göstermektedir (Çelenk, 2005). Sosyal medyada üretilen aile imgeleri, sadece bireysel tercihlerin değil, aynı zamanda baskın toplumsal normların da yansımasıdır.

Sonuç olarak, bu araştırma, sosyal medya platformlarında aile temsillerinin hem kültürel hem de ekonomik yönlerini inceleyerek, dijital çağda “aile” kavramının nasıl yeniden üretildiğini gözler önüne sermiştir. Aile influencer’larının içerikleri, yalnızca bireysel yaşam öykülerinden ibaret değil; aynı zamanda tüketim kültürü, toplumsal normlar ve medya ekonomisinin kesişiminde şekillenen yeni bir ideolojik zemini temsil etmektedir.

Gelecekte yapılacak çalışmalarda, farklı sosyal medya platformlarının dinamikleri, çeşitli kültürel bağlamlar ve aile biçimleri dikkate alınarak karşılaştırmalı analizler yapılması önerilmektedir. Ayrıca çocuk hakları, dijital etik ve medya okuryazarlığı alanlarında daha derinlemesine çalışmaların yapılması, bu alandaki teorik ve pratik boşlukların doldurulmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler:

Sosyal Medya, Aile Influencer’ları, Aile Temsilleri, Ticarileşme.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Bir Kadın Şair Olarak Leyla Hanım’ın Gözünden Aile

Kadriye YELBOĞA

kaderyel135@gmail.com

Konu Alanı: Türk Dili ve Edebiyatı

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Toplumun en küçük ve en önemli yapıtaşını oluşturan aile, her dönemde çeşitli disiplinler tarafından birçok farklı yönüyle incelenmiştir. Bu disiplinlerden biri olan edebiyat alanında da aile hem doğrudan hem de dolaylı olarak işlenmiştir. Türkçenin ilk yazılı belgeleri olarak kabul edilen Orhun Yazıtları’ndan günümüze kadar her dönem edebiyatımızın konusu olmuştur. Orhun Yazıtları’nda aile kavramı genel olarak aile, ailenin önemi, ailenin korunması gibi konular üzerinde durularak ele alınmıştır. Türk edebiyatına altı asır boyunca hükmeden klasik Türk edebiyatında aile kavramı, ailenin önemi, ailenin korunması, aile kurumunu oluşturan bireyler çeşitli teşbih ve mecazlar vasıtasıyla sayısız manzumede işlenmiştir. Sözgelimi, Klasik edebiyatın XVII. yüzyılda yaşayan hikmet şairi Nâbî, oğlu Hayri özelinde aile kurumuna değinmiştir.

Altı asır boyunca erkek egemenliğinde binlerce şair yetiştiren klasik Türk edebiyatında nadir de olsa bayan divan şairleri de bulunmaktadır. Bir elin parmaklarını geçmeyen bayan şairlerden biri 19. yüzyılda yaşamış olan Leyla Hanım’dır. Bu çalışmada hep erkek divan şairlerinin eserlerinde yapılan incelemelerin aksine bir bayan şairin eserindeki aile, anne, baba kavramları incelenmiştir. Çalışmanın giriş kısmında klasik Türk edebiyatı ve bu ekolde yetişen bayan divan şairleri hakkında kısaca bilgi verilmiş, ardından Leyla Hanım’ın hayatı üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde ise Leyla Hanım’ın şiirlerinde yer verdiği aile ile ilgili beyitler incelenmiştir.

Araştırma Yöntemi

19.yüzyıl şairi Leyla Hanım’ın hayatı ve şiirleri incelenerek aile kavramını şiirlerinde nasıl ele aldığı, hangi anlamlarda kullandığı, aile kavramını hangi teşbih ve mecazlarla anlatmaya çalıştığı şiirleri incelenerek tespit edilmeye çalışılıp şerh edilmiş ve örneklerle anlatılmaya çalışılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Hazırlanan bu çalışma ile altı asır boyunca erkek egemenliğinde binlerce şair yetiştiren klasik Türk edebiyatında nadir de olsa bayan divan şairlerinin de bulunmaktadır. Bir elin parmaklarını geçmeyen bayan şairlerden biri 19.yüzyılda yaşayan Leyla Hanım’dır. Bu çalışma sonucunda genellikle erkek şairlerin eserlerine yapılan incelemelerin aksine bir bayan şairin eserindeki aile, anne, baba kavramları incelenmiş ve bu konuya dikkat çekilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Divan Şiiri, Leyla Hanım, Aile.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Değişen Dünyada Dönüşen Aileyi Ayakta Tutan Değerler

Sabahat SAYLIK

sabahatsaylik@gmail.com

Konu Alanı: İlahiyat

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Bu bildiride her basamağında farklı evreleri içinde barındıran dünyada, insan için en güvenilir liman olan aile kurumu ele alınmıştır. Haz ve hız sarmalında sıkışan ve sonu gelmeyen bir rekabetin getirdiği bireysel başarılar arkasında koşan insan bir yandan bununla teselli bulmaya çalışırken öte yandan ilk imtihan yurdu olan aile gemisinin su alması ile savrulmaktadır. İslam medeniyeti bu savrulmayı doğru örnekliklerle yaşatmış, aile yapısının sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesine rehberlik edecek peygamberlerin aile modelleri ile desteklemiştir. Bu kıssalar olumlu ve olumsuz tecrübeleri barındırmakta ve her biri asrın insanı için büyük dersler barındırmaktadır. Bu çalışmada, modern dünyanın hızlı değişim süreci içerisinde aile kurumunun yaşadığı dönüşüm ve bu dönüşüm karşısında aileyi ayakta tutan temel değerler ele alınmıştır. Araştırmada betimsel (deskriptif) yöntem kullanılmış, aile yapısındaki değişimler dini boyutlarıyla ele alınmıştır.

Araştırma Yöntemi

Değişen dünya koşulları, teknoloji, iletişim biçimleri ve bireysel yaşam anlayışları aile yapısında önemli dönüşümler meydana getirmiştir. Ancak, bu değişimlere rağmen aileyi ayakta tutan temel değerlerin meveddet, rahmet, uyum, sabır, zorluklarla baş etme, tevekkül, denklik, sadakat, merhamet, hak-sorumluluk, farklılıkları uyma dönüştürme, niyet, dua, ibadet bilinci, adalet ve manevi bağlar olduğu görülmüştür. Bu değerler, ailenin yalnızca bir birliktelik biçimi olmanın ötesinde, insanî ve İslamî ahlak modelini pratiğe dönüştüren bir kurum olmasını sağlamış, toplumsal istikrarı ve kültürel devamlılığı sağlayan bir liman olmasını mümkün kılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Sonuç olarak, ailenin korunması ve güçlendirilmesi zikredilen asli temel olan değerlerle dönüşümünü tamamlaması vahyi okumak kadar anlamak ve yaşamak ile doğrudan bağlantılıdır. Bu da maddi imkânlardan çok, manevî değerleri yüksek bir bilinç ve eğitim anlayışının toplumda yerleşmesiyle mümkündür. Dinî ve ahlaki eğitim, aile içi iletişim, doğru örneklik, karşılıklı empati ve güven ortamı, değişen dünyada aileyi ayakta tutan en güçlü unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Aile, Dünya, Değerler, Dinî, Manevî.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Yenilikçi Kültür Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması

Barzan BATUK

barzanbtk@gmail.com

Konu Alanı: Eğitim Bilimleri

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Günümüzde hızla artan belirsizlik ve riskler örgütlerin rekabet gücünü önemli ölçüde etkileyerek yenilikçi çözüm ve öneriler geliştirmelerini zorunlu hâle getirmektedir. Örgütlerin artan yenilik ihtiyacı; iş performansı ve ürün-hizmet kalitesinde başat etki göstermektedir. Fırsatları değerlendirme ve değişime uyumlu olmayı kolaylaştıran yenilikçi anlayışın benimsenmesi örgüt sürdürülebilirliği ve dinamiği için dönüştürücü bir nitelik taşımaktadır. Örgütlerin yenilik kapasitesi; kurumda paylaşılan inanç ve anlayışlar ile yakından ilişkili olduğundan örgüt kültüründe değişime ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle örgüt üyelerinin hizmet-ürün niteliğinde iyileştirme, örgütsel süreçlerde gelişme gösterme ve yeni fikirler aramasında yenilikçi kültür önemli bir faktör olarak görülmektedir. Yenilikçi kültüre sahip örgütlerin; açık vizyon ve misyona sahip olma, yetenekli çalışanları örgüte çekme, düşük hiyerarşili ve demokratik iletişim ortamı kurma, esnek ve iş birliğine dayalı bir yapıyı sürdürme, güçlü teknolojik altyapı ve deneyim paylaşımına önem verme gibi özelliklere sahip oldukları bilinmektedir. Bu bağlamda, örgütlerin yenilikçi kültür düzeylerinin belirlenmesi, örgütsel gelişimi destekleyen değerli bir bilgi alanı sunmaktadır. Bu çalışmada Skerlavaj vd. (2010) tarafından geliştirilen Yenilikçi Kültür Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır.

Araştırma Yöntemi

Çalışmada veri toplama aracı olarak Yenilikçi Kültür Ölçeği kullanılacaktır. Çalışmanın örneklemini farklı branşlardan 250 anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise öğretmenleri oluşturmaktadır. Halihazırda veri analizi devam eden çalışmada SPSS 25 ve AMOS 25 programları kullanılmaktadır. Ölçek güvenilirliği test edilirken Cronbach's Alpha ve McDonald's Omega değerleri hesaplanacaktır. Ayrıca doğrulayıcı faktör analizi, ölçüt geçerliliği, ölçüm değişmezliği ve benzeşim ayrışım geçerliliği analizleri yapılacaktır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Ölçek, çalışanların algılarına göre örgütlerin yenilikçi kültür düzeylerini değerlendirmeye ve yenilikçi davranışların örgütsel düzeyde ne ölçüde benimsendiğini anlamaya yönelik bir araç niteliği taşımaktadır. Yenilikçi örgüt kültürü için geliştirilen ölçeğe 5 madde ve tek boyutlu bir yapıdan oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Yenilikçi Kültür, Örgüt Kültürü, Ölçek Uyarlama.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

İyi Öğretmen Yeterlikleri Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması

Barzan BATUK

barzanbtk@gmail.com

Konu Alanı: Eğitim Bilimleri

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Eğitim, bireylerin topluma katkı sunmalarını sağlayan ve aynı zamanda hem bireysel hem de toplumsal kimliklerini şekillendiren temel süreçlerden biridir. Bu sürecin önemli aktörlerinden olan öğretmenlerden, yalnızca bilgiyi aktarmaları değil; aynı zamanda bireylerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerini destekleyen çok boyutlu özellik ve yetkinliklere sahip olmaları beklenmektedir. Öğretmenler, sahip oldukları mesleki yetkinlikler aracılığıyla öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme, duygusal gelişim ve sosyal beceriler kazanmalarına rehberlik eden profesyoneller olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, bir öğretmenin mesleki yeterlik düzeyi, eğitim kalitesini doğrudan etkileyen temel faktörlerden biri olarak görülmektedir. Dolayısıyla, öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin tanımlanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi, günümüzde giderek daha kritik bir önem kazanmaktadır. Bu ihtiyaç doğrultusunda Martín-Pastor vd. (2023) tarafından geliştirilen İyi Öğretmen Yeterlikleri Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması amaçlanmaktadır.

Araştırma Yöntemi

Öğretmen yeterliklerinin öğretmen adaylarının algılarına göre değerlendirilmesi için geliştirilen ölçme aracı 23 madde ve 4 alt boyut bulunmaktadır. Bu boyutlar, kişisel özellikler, pedagojik yeterlik, etkileşim süreçleri ve mesleki eğitim şeklinde olup araştırmada 4'lü Likert derecelendirme kullanılmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak İyi Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği kullanılacaktır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Çalışmanın örneklemi farklı branşlardan 253 öğretmen adayından oluşmaktadır. Halihazırda veri analizi devam eden çalışmada SPSS 25 ve AMOS 25 programları kullanılmaktadır. Ölçek güvenirliği test edilirken Cronbach's Alpha ve McDonald's Omega değerleri hesaplanacaktır. Ayrıca doğrulayıcı faktör analizi, ölçüt geçerliliği, ölçüm değişmezliği ve benzeşim ayrışım geçerliliği analizleri yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler:

Öğretmen Yeterlikleri, Öğretmen Nitelikleri, Öğretmen Adayları.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Liderlerin Yapay Zekâ Sembolleştirme Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanma

Barzan BATUK

barzanbtk@gmail.com

Konu Alanı: Eğitim Bilimleri

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Yapay zekâ (YZ), insan zekâsını taklit eden karmaşık bir teknolojidir. Örgütlerde performansı artırmak ve yönetsel süreçleri daha etkili kılmak amacıyla önemli bir asistan olarak kullanılan YZ, liderler tarafından giderek daha yaygın biçimde benimsenmektedir. Bu durum, liderlerin YZ sembolleştirme davranışları sergileme eğilimlerini de güçlendirmektedir. YZ sembolleştirme kavramı, kullanıcıların—özellikle liderlerin—YZ ile ilgili tutumlarını, eylemlerini ve sembolik davranışlarını ifade etmektedir. Liderlerin YZ’ye olan ilgilerini yansıtan nesneler kullanmaları, toplantılar düzenlemeleri veya etkinliklere katılmaları, YZ’yi kabul ettiklerini ve desteklediklerini gösteren sembolleştirme faaliyetleri arasında değerlendirilmektedir. Bu araştırmada ele alınan sembolleştirme kavramı, örgüt üyelerinin iş yerinde sahip oldukları değerleri ve kişisel özellikleri başkalarına aktarma biçimlerini açıklayan önceki sembolleştirme literatürüyle tutarlıdır. YZ sembolleştirme, liderin yapay zekâyâ yönelik tutumunu ve benimseme düzeyini çeşitli biçimlerde yansıtmaktadır. Liderlerin örgüt içinde kullandıkları söylemler, sohbetler, paylaştıkları haberler, dekorasyon unsurları, aksesuarlar ve objeler, sembolleştirmeye ilişkin davranış ve faaliyetler olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle, liderlerin yapay zekâyı sembolleştirme biçimlerinin çalışanların iş sonuçlarını nasıl etkilediğini ve örgütsel kültür içerisinde nasıl bir sembolik etki yarattığını incelemek büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmada He vd. (2023) tarafından geliştirilen Liderlerin Yapay Zeka Sembolleştirme Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması amaçlanmaktadır. Ölçek, liderlerin yapay zekâyâ ilişkin söylem ve davranışlarının, çalışanlar üzerindeki algı ve yönelimleri nasıl şekillendirdiğini anlamaya yönelik önemli bir araç sunmaktadır.

Araştırma Yöntemi

Yapay zekanın liderlerce kullanımı ve sembolleştirilmesi ile ilgili geliştirilen ölçme aracı 6 madde ve tek boyutlu bir yapıdan oluşmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Liderlerin Yapay Zekâ Sembolleştirme Ölçeği kullanılacaktır. Çalışmanın örneklemini 360 anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise öğretmenlerinden oluşmaktadır. Halihazırda veri analizi devam eden çalışmada SPSS 25 ve AMOS 25 programları kullanılmaktadır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Ölçek güvenirliği test edilirken Cronbach's Alpha ve McDonald's Omega değerleri hesaplanacaktır. Ayrıca doğrulayıcı faktör analizi, ölçüt geçerliliği, ölçüm değişmezliği ve benzeşim ayrışım geçerliliği analizleri yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler:

Liderlik ve Yapay Zeka, Lider Yapay Zeka Sembolleştirmesi, Yönetimde Yapay Zeka.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Aile Birliğini Tehdit Eden Unsurlara Karşı Mütevazı Bazı Öneriler

Doç. Dr. Abdulnasır YİNER / Derya DEMİR / Merve TUNÇ

nyiner@gmail.com

Konu Alanı: Tarih

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Günümüzde mevcut aile bütünlüğünü tehdit eden çok ciddi gelişmeler ve sorunlar yaşandığı gibi, gelecekte kurulması beklenen aile oluşumlarını engelleyen gelişmeler de yaşanmaktadır. Bir taraftan var olan aileler dağılmakta, uzun yıllardan beri devam eden evlilikler boşanma ile son bulmaktadır. Yaşanmış tecrübelerle dayanılarak sarf edilen; “ilk beş yıl” atlatıldıktan sonra boşanma tehlikesi ortadan kalkar vb. sözler yaşanan gerçeklerle ortadan kalkmaktadır. Diğer taraftan evlilik yaşı giderek ötelenmekte, evlenmemeyi tercih edenlerin sayısı da giderek artmaktadır. Bu gelişmeler istatistiklerde açık bir şekilde ortaya konmaktadır. Türkiye, nüfus artışında ön sıralarda yer alırken, aktarmaya çalıştığımız vs. sebeplerden ötürü nüfus artışında gerileme olduğu gibi, giderek yaşlı nüfusu artan ülkeler arasına girme tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Ülkenin geleceği açısından çok büyük tehlikeleri barındıran ailenin oluşumu ve devamına yönelik tehlikelerin ortadan kaldırılması için çareler aranmaktadır. Bu çalışmamızda söz konusu tehlikeli durumlardan örnekler ortaya konarak, hal çareleri üzerinde ortak düşünmeye kapı aralanmaya çalışılacaktır.

Araştırma Yöntemi

Araştırmada aile ile ilgili yapılan muhtelif çalışmalar, saha araştırmaları, yayımlanan istatistikler ve telif eserlerden yararlanılarak bir kısım tespitler ve sonuçlara ulaşılmaya çalışılacaktır. TÜİK’in de yayımladığı istatistikten yararlanılarak; toplumun geleceğini ciddi şekilde tehdit eden sonuçlar üzerinde farkındalık oluşturulmaya çalışılacaktır. Toplumun temelini oluşturan aile kurumunun tahrip olması, boşanmaların giderek artması, gençlerin giderek çok daha ileri yaşlarda evlenmeleri, hem erkek hem de kızların bir kısmının hiç evlenmemeyi tercih etmeleri telafisi imkânsız sonuçların ortaya çıktığını göstermiş ve göstermektedir.

Beklenen/Geçici Sonuç

Aile kurumu, sadece belli bir kesimi, sınıfı değil toplumun tamamını ilgilendiren bir husustur. Bu kurumun hayatiyetini devam ettirmek, her türlü tehlikeden korumak, ilerde karşılaşılabilecek tehlike ve tehditlere karşı tedbir almak, hazırlıklı olmak, yediden yetmişe milletin tamamını ilgilendirmektedir. Tehlikenin ve durumun ciddiyetindendir ki, Türkiye’nin her yerinde, muhtelif kurumlarda farkındalık oluşturmak için çalışmalar yapılmakta, toplumun nazarları bu alana çekilmeye çalışılmaktadır. Tüm Türkiye’de olduğu gibi “Aile Yılı” etkinliklerine katkıda bulunmak ve bir nebze olsun yapılan çalışma ve etkinliklere bir katkı hedeflenmektedir. Toplum ailelerden müteşekkil olduğuna, ailesiz, anne-babasız hiçbir insanın olmadığına ve olamayacağına göre her kesin bir sorumluluğunun olduğuna dikkat çekmek, nazarları bu konu üzerine yoğunlaştırmak hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Aile, Evlenme, Boşanma, Toplum, Sadakat.

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Türkiye’de Zorunlu Eğitim Süresi: Dünya Bankası Verileri Çerçevesinde Bir Değerlendirme

Barzan BATUK / Prof. Dr. Hasan Basri MEMDUHOĞLU

barzanbtk@gmail.com / hasanbasri@siirt.edu.tr

Konu Alanı: Eğitim Bilimleri

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Zorunlu eğitimin süresi, insan sermayesi gelişimi, sosyal eşitlik ve uzun vadeli ekonomik büyümenin temel bir göstergesidir. Dünya Bankası verilerine göre Türkiye, ilkokul, ortaokul ve lise olmak üzere 12 yıllık zorunlu eğitim uygulamaktadır. Bu çalışma, Türkiye'nin zorunlu eğitim politikasını, üst-orta gelir düzeyi, Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlayan coğrafi konumu ve AB aday statüsü bağlamında incelemektedir. Bölgesel ve uluslararası ölçütlerle yapılan karşılaştırmalı analizler, Türkiye'nin önemli bir zorunlu eğitim süresine ulaşmış olmasına rağmen, yüksek gelirli Avrupa standartlarıyla uyum ve kentsel ve kırsal alanlarda eşit erişimin sağlanması konusunda hala eksiklikler olduğunu göstermektedir. Çalışma, zorunlu eğitimin tek başına uzatılmasının yeterli olmadığını; kalite, öğretmen yeterliliği, müfredat uygunluğu ve bölgesel erişilebilirliğin de ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Araştırma Yöntemi

Politika önerileri arasında, bölgesel eşitsizlikleri azaltmaya yönelik hedefli müdahaleler, Avrupa Eğitim Alanı standartlarıyla uyum ve öğrenme çıktıları ile okul tamamlama oranlarının sürekli izlenmesi yer almaktadır.

Beklenen/Geçici Sonuç

Bu araştırma, Türkiye'nin gelecekteki eğitim reformlarına bilgi sağlamak için veri odaklı bir bakış açısı sunmakta ve zorunlu eğitim süresi ile sosyo-ekonomik kalkınma arasındaki ilişkiye dair daha geniş tartışmalara katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Türkiye’de Zorunlu Eğitim, Karşılaştırmalı Zorunlu Eğitim, Dünya Bankası Raporu.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Adad-guppi: Babil Otokrasisinde Bir Annenin Rolü

Tuççe HORUNLU

t.horunlu@gmail.com

Konu Alanı: Tarih/ Eskiçağ Tarihi

Sunum Dili: Türkçe

Problem Durumu / Amaç

Tarih boyunca toplumların temelini oluşturan aile kavramı, zaman içerisinde değişen koşullara rağmen bireylerin rolleri üzerinde etkisini sürdürmeye devam etmiştir. Bu etki ailede çocuklar üzerinde erken yaşta öğretilerle başlarken, gün geçtikçe geleceği şekillendirecek boyutlarda fikir ve davranışları beraberinde getirmiştir. Söz konusu öğretiler erken dönemlerde inanç unsurlarıyla kendini göstermiş olup, bireyin dünyayı algılama ve anlamlandırma aşamasını şekillendirmiştir. Eskiçağlardan beri inanç unsurlarının birey ve toplumlar üzerinde yadsınamaz etkisi, medeniyetlerin en değerli miraslarından biri olarak çeşitli şekillerde günümüze dek aktarılmıştır. Bu aktarımda ailenin en önemli parçası olan anne faktörü, yetiştirdiği çocuklar ile geleceğin aile kurumunun devamlılığını ve niteliğini belirlemiştir. Tarihi süreç içerisinde ülkelere hükmeden yöneticiler, büyüdükleri ortam ve bilhassa ailelerinin izlerini politikalarına yansıtmışlardır. Bu bağlamda en dikkat çekici örneklerden biri de Eski Mezopotamya topraklarında hüküm süren Yeni Babil İmparatorluğu’ndan gelir. Yeni Babil dönemi kralı Nabonidus, dini reformist olarak adlandırılacak olan Babil’in kadim inanç sistemlerinde radikal değişikliklere adını yazdırmıştır. Seleflerinin siyasi gücünün meşrulaştırma aracı olan tanrı Marduk ve onun rahiplerinin prestiji Nabonidus’un beklenmedik hamlesi ile karşı karşıya kalmıştır. Nabonidus’un dönemin yankı uyandıran bu politikası, annesinin dindar karakterinin izlerini taşımaktadır. Bu bağlamda Eski Mezopotamya’nın süregelen yönetim anlayışında karşılaşılan değişikliğin yalnızca siyasi bir strateji olmadığı anlaşılmaktadır. Dönemin değişen koşullarında inanç unsurlarının belirleyici rolü gözardı edilmemelidir. Çalışmamızın amacı, söz konusu dönemde gerçekleşen radikal değişikliğin detaylı irdelenmesidir. Zira bölgenin yönetimi ve istikrarı yalnızca politik bir hamleden ibaret değildir.

Araştırma Yöntemi

Eski Mezopotamya tarihine ışık tutan birincil kaynaklar arasında yer alan Nabonidus’un tahta çıkışına ve burada annesinin rolüne ait bilgiler bulunan stel yer almaktadır. 1956 yılında Harran’da harap halde bulunan Büyük Cami’nin mimarisini incelerken keşfedilen stel, dönemin en sıradışı metinlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Stel, aynı zamanda Nabonidus’un annesi Adad-guppi’nin cenaze metniyle birlikte bir tür otobiyografi niteliği taşımaktadır. Bu metin şimdiye dek edebi yapı açısından incelenmiş olsa da tarihi süreç hakkında çalışmamızda farklı bir perspektif sunmaktadır. Bunun yanı sıra II. Nebukadnezar’ın tanrı Marduk eksenli propaganda metinleri başta olmak üzere dönemin kral yıllıkları ve inşa metinleri, Yeni Babil İmparatorluğu’nun yıkılışından sonra Pers kralı Kyros ve onun hakimiyet sürecine dair metin anlatımları değerlendirilmiştir. Çalışmamızda söz konusu dönemde geleneksel kalıpların değişim süreci çok yönlü bir açıdan değerlendirilecektir. Birincil kaynaklarda dahil olmak üzere literatürde yer alan metinlerin şimdiye dek olduğu gibi siyasi bir kronoloji sunma veya edebi yapı değerlendirmesinden ziyade, bir dönemin bitişinde gölgede kalmış unsurları ortaya çıkarmaya odaklanacağız.

Beklenen/Geçici Sonuç

Mezopotamya toprakları birbirinden köklü medeniyetlere ev sahipliği yapmış, nesillere aktarılan zengin kültürel mirası ile dönemin değerlerini anlamamıza olanak sağlamıştır. Tarihin en erken dönemlerinden itibaren dini inanç unsurlarının, insan hayatında önemli bir yere sahip olduğu açıktır. Toplumun en küçük parçası olan aile kurumunda başlayan dini öğretilerin etkisi, çocuğun birey olma yolundaki sürecinde şüphesiz belirleyici olmuştur. Aile, çocuğun geleceğini şekillendirme ve hayata bakış açısı kazandırma yolunda ilk eğitimin alındığı alandır. Dönemin şartları pek çok parametreye göre değişiklik gösterse de, dini inançların önemini koruduğu anlaşılmaktadır. Mezopotamya tarihinde

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”

OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

dikkat çekici bir hamleyle anılan Nabonidus ve dindar karakteri ile öne çıkan annesi Adad-guppi'nin öyküsü din ve aile bağlamında kayda değerdir. Yeni Babil İmparatorluğu II. Nebukadnezar ile gücünün zirvesine ulaşmış ve bunun kaynağı olan tanrı Marduk'a övgü tam bir teslimiyet ile vurgulamıştır. Ancak onun ölümünden sonra birkaç kısa süreli kral yönetime geçmiştir. Elbette kraliyet kökenli olmayan Nabonidus'un tahta çıkması yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Annesi Asur kökenli Adad-guppi'nin ay tanrısı Sin'e olan sadakati ve yalvarışları ile tanrılar tarafından krallığa seçilen oğlu Nabonidus, Babil tahtına çıkmıştır. Annesinden kazandığı dini bakış açısını Babil'in kadim inancı tanrı Marduk'u ay tanrısı Sin ile değiştirme yoluna gitmiştir. Nabonidus'un Marduk rahipliğinin düşmanlığına yol açan, onun ay tanrısı Sin'e olan bağlılığı olmuştur. Nabonidus'un bu adımı, ilerleyen süreçte Marduk rahipliğinin Nabonidus'a karşı Pers yanlısı propaganda literatürü geliştirmesine neden olmuştur. Adad-guppi steli, Nabonidus'un annesinin adını büyük bir gururla gelecek nesillerin anması için kendi adından öne yazdırmıştır. Annesini onurlandıran bu davranışı aynı zamanda uzun yıllardır süregelen kral anlatılarındaki ad sayımı geleneğinden farklıdır. Zira kral yıllıkları başta olmak üzere, tahtı devralan mevcut kralların ata adlarının (nesep) sayımları kendi adlarını öne çıkardıktan sonra gelmektedir. Bu bir nevi kendi politikalarının propagandası olarak kralların yıllıklarında karşılaşılan alışlagelmiş bir davranıştır. Bu perspektiften bakıldığında Nabonidus'un annesinin adına öncelik vermesi yalnızca bir ebeveyne duyulan saygıdan ibaret değildir.

Anahtar Kelimeler:

Tarih, Dini İnanç, Yönetim, Babil, Aile, Anne.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Şehabeddin Sühreverdî Felsefesinde Mutluluk ve Aile

Sema GÜLER

Sema_segmen1990@hotmail.com

Konu alanı: Felsefe

Sunum dili: Yüzyüze

Problem Durumu / Amaç

Şehabeddin Sühreverdî felsefesinde insan, insanın amacı, mutluluğu ve bunun topluma, aileye yansıma durumları irdelenecek temel bir problemi oluşturmaktadır. Bu problemi Sühreverdî felsefesi nasıl çözümleme getirme durumu tartışma konusunu oluşturacaktır. Nihayetinde aile toplumun en küçük yapı taşı olarak bilinmektedir. Bu yapı taşı oluşturanlar ise birbirlerinden karakter duygu bakımından farklı iki kişinin bir araya gelmesi meydana getirmektedir.

Araştırma Yöntemi

Şehabeddin Sühreverdî felsefesinde mutluluk ve aile konulu çalışma nitel bir çalışma olarak sunulacaktır. Sühreverdî'nin kendi kitaplarından ve ona yazılmış şerhlerinden ayrıca eleştirilen yönlerinden derlenerek bir çalışma elde edilmeye çalışılacaktır. Bu çalışma ayrıca Sühreverdî hakkında yazılmış tez ve makaleleri de içerecektir.

Beklenen/Geçici Sonuç

Nihayetinde ulaşılabilecek sonuçları sıraladığımızda Sühreverdî'de insan tanımı ortaya çıkacaktır. İnsanın amacının aslında mutluluktan öte kendini güvenli bir yerde hissetmek olduğu varılacak sonuçlardandır. Yine insan nefsinin insanı nasıl yönlendirdiği ve bu yönlendirmede insanın doğada nasıl davranması veya neye göre hareket ederek kendini geliştirmesi varılacak temel sonuçlardandır.

Anahtar Kelimeler:

Sühreverdî, İnsan, Mutluluk, Nefs, Aile

Uluslararası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu: Bilimin Işığında Aile

Kişisel Statü Terimi, Tarihsel Kökeni, Kullanımı ve Eşanlamlıları

Abdulkarim AL-QASİM AL-HADDAD

abdhaddad1983@gmail.com

Konu Alanı: İslam Hukuku - Aile

Sunum Dili: Arapça

Problem Durumu / Amaç

Araştırmanın sorunu, "kişisel statü" teriminin tarihsel kökeninin net olmaması, hukukçular ve hukuk bilginleri arasında çok sayıda kullanılması ve "evlilik", "aile hukuku", "aile hakları" gibi eşanlamlı veya anlamca benzer başka terimlerin varlığıdır. Dahası, aile hukuku için İslam Şeriat hukukuna dayanan ülkelerdeki Şeriat mahkemelerinde terimin birincil kullanımını vurgulamaktadır.

Bu belirsizlik, araştırmacılar ve bilginler arasında kavramsal karışıklığa yol açabilir ve terimin tarihsel gelişimini vurgulayan ve çağrışımlarını tanımlayan bilimsel bir çalışma gerektirmektedir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, karşılaştırmalı analitik tümevarım yaklaşımına dayanmaktadır ve şu şekildedir:

- "Kişisel statü" teriminin hem antik hem de modern Batılı hukuk bilginleri arasındaki gelişimini izlemek.
- Terimin geçtiği hukuki ve fıkıh metinlerini analiz etmek.
- İslam hukukunda kullanılan terimleri, pozitif hukukta kullanılan karşılıklarıyla karşılaştırmak.

Beklenen/Geçici Sonuç

- "Şahsi statü" teriminin Batı hukukunda kullanılan bir terim olduğunu ve seleflerimiz arasında hukuk mirasımızda bilinmediğini ortaya koyun.
- Erken İslam dönemlerindeki hukukçuların "şahsi statü" terimiyle ilgili konuları "evlilik", "boşanma", "iddet", "emzirme", "vasiyetname", "miras" vb. başlıklar altında ele aldıklarını açıklayın.
- Müslüman hukukçular arasında "şahsi statü" teriminin kullanımının 19. yüzyılda Müslüman hukukçu Muhammed Kadri Paşa el-Hanefi el-Mısri ile başladığını ortaya koyun.
- "Aile hukuku" ve "aile hakları" gibi en belirgin eş anlamlı terimleri belirleyin.

Anahtar Kelimeler:

Kişisel Durum, Aile Mahkemeleri, Evlilikler, Aile Hukuku, Şeriat Mahkemesi, Hukuk.

Institute of Social Sciences

International Graduate Student Symposium in Social Sciences: Family in the Light of Science

An Educational Activity and Lesson Proposal: BIZAH

Nilüfer GÖKMEN / Yeşim GÖKMEN DEMİRHAN / Esra KAYA / Dr. Ertuğrul KAYA / Murat
GÖKMEN

muratgokmen@duzce.edu.tr / yes-m-yes-m@hotmail.com / ertugrul.kaya.92@gmail.com

Field of Study: Education

Presentation Language: English

Problem Statement

Communication is an important and fundamental part of human interactions in which thoughts are systematically conveyed to people. The 21st century possesses powerful dynamics and provides very fast transportation and communication opportunities. However, while these fast means of communication diversify communication, they have also given rise misunderstandings and disconnecteness in their expressions and narrations. achieved if generations are able to fully and completely express their feelings and thoughts. This study proposes a new educational application and lesson by combining the flipped learning method under the title Bizah with Socrates' questioning technique by encouraging the other party to think in terms of raising awareness on a subject they already know or searched for.

Research Method

The study thereby recommends adding Bizah to the curriculum by proposing the idea that this course and activity will be able to carve the potential of the student starting from preschool age to postdoctoral research studies. The study provides Bizah's objectives, implementation principles, educational gains, contributions to students and society, and the rationale and basis for such a course and activity. The study employs qualitative research method.

Expected/Preliminary Result

The method aims to help students express themselves neatly and correctly so as to build and maintain their self-confidences in terms of delivering their thought systematically. This study suggests that the enhancing children's self-confidence and their expressive abilities will enable them to contribute to social life with their own talents and capabilities more easily. The study thereby recommends adding Bizah to the curriculum by proposing the idea that this course and activity will be able to carve the potential of the student starting from preschool age to postdoctoral research studies. The study provides Bizah's objectives, implementation principles, educational gains, contributions to students and society, and the rationale and basis for such a course and activity. The study employs qualitative research method.

Keywords:

Educational Sciences, Bizah, Dialogue Lessons, Flipped Classroom Education, Socratic Questioning Tradition.

Institute of Social Sciences

International Graduate Student Symposium in Social Sciences: Family in the Light of Science

Phraseology in Published Research Articles of Turkish ELT Writers and Native-English Writers

Tuba DELEK/ Doç. Dr. Dr. Cüneyt DEMİR

tubadelek@gmail.com / cuneytdemir@siirt.edu.tr

Field of Study:

Presentation Language: English

Problem Statement

The current study investigates phraseological variation between Turkish and native-English writers in English Language Teaching publications of research articles based on collocations, lexical bundles, and metadiscourse features.

Research Method

Synthesizing Sinclair’s 1991 idiom principle, Wray’s 2002 theory of formulaic language, Selinker’s 1972 interlanguage framework, and Hyland’s 2005 model of metadiscourse, We have employed a comparative corpus-based qualitative design. Two comparable corpora of approximately 60000-word of articles from a selection of peer-reviewed English Language Teaching journals published between 2018 and 2024 were examined using concordance and manual verification.

Expected/Preliminary Result

The findings reveal wide variations in phraseological density, diversification, and function: native-English writers utilize relatively more idiomatic and lexically varied expressions, while Turkish writers use more frequently explicit organizational and metadiscursive signaling. These tendencies suggest that native writers remain essentially within the purview of the idiom principle, while Turkish writers involved in significantly interlanguage activity and overrely on the open-choice principle and rhetorical explicitness. Implications are drawn for theory of phraseology, interlanguage, and academic discourse, emphasizing how combinations of linguistic, cognitive and sociocultural factors operate organically to condition non-native scholars’ participation in the transnational social practice of academic writing. Additionally, pedagogical applications are explored and practical provision are made to aid second language usages in developing awareness of phraseological communities and pragmatic abilities in academic literacies.

Keywords:

Phraseology, Collocations, Lexical Bundles, Metadiscourse, Interlanguage, Academic Writing, ELT

Institute of Social Sciences

International Graduate Student Symposium in Social Sciences: Family in the Light of Science

Global Governance and the Political Function of the Family: A Micro Actor in State Society Relations

Oğuzhan MANİOĞLU

Field of Study: Political Science, Public Administration, International Relations

Presentation Language: English

Problem Statement

Globalization, digital communication networks, and intensified migration flows are profoundly transforming state society relations, bringing the family the smallest and most enduring unit of social structure into focus not merely as a sociological entity but also as a political actor. This study aims to examine the family within a framework that bridges classical political theory and contemporary debates on global governance, offering a comparative assessment of Turkey’s family policies over the past two decades against international norms.

Research Method

The analysis draws on the Aristotelian *oikos polis* distinction and extends to modern governance literature, employing qualitative content analysis alongside a comparative public policy approach. Primary data include Turkish family and social policy documents enacted between 2000 and 2024, European Union family policy reports, and the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs), specifically Goals 5 and 16. Preliminary findings indicate that the family functions not as a passive recipient of social welfare, but as an active producer of norms, democratic legitimacy, and local governance practices.

Expected/Preliminary Result

The research suggests that Turkey’s alignment with international standards when informed by evidence-based, scientific approaches to family policy enhances both societal resilience and the quality of governance. Consequently, the family emerges not merely as a value to be protected but as a dynamic structure contributing to the stability of the political system. These insights underscore the strategic role of scientifically grounded family policies in fostering democratic participation and achieving sustainable development objectives.

Keywords:

Family, Global Governance, Public Policy, Political Science, International Relations, Democratic Participation.

Institute of Social Sciences

Graduate Student Symposium in Social Sciences: Family in the Light of Science

Families: A Baggage of Emotional Traumas

Saleha Irfan KHAN

saleha.irfan@yahoo.com

Field of Study: Sociology

Presentation Language: English

Problem Statement

Family is the primary social institution in any society, where individuals build attachments, experience emotional development, and interpersonal growth. However, at the same time, families also become a source of intergenerational conflicts, unresolved traumas, and suppressed emotions that deeply affect the emotional and psychological well-being of an individual. Adverse childhood experiences, such as abuse, parental fights or loss, neglect, often leave long-term impacts of these emotional traumas within families. (Felitti et al., 1998). Studies have shown that traumas that are family-driven are not only associated with one generation, but they tend to be shifted intergenerationally through different mechanisms like patterns of attachment, communication, and coping strategies (Kellermann, 2001). The real challenge is to understand the diverse ways of manifestation of unresolved traumas within families, such as dysfunctional relationships, abuse, anxiety, depression, and problems in emotional regulation. As Van der Kolk (2014) stated that children internalize their parents' unresolved trauma because it negatively impacts the parenting practices, creates the fear cycle, anger issues, and neglect. This is called transgenerational trauma or emotional inheritance that becomes a painful burden that shapes identities and future relationships (Danieli, 1998). Furthermore, within the family structure, our social and cultural stereotypes and pressures also silence conversations about traumas. In many cultures, like South Asia, speaking about traumas is considered a social taboo. Many kinds of stigmas and stereotypes are associated with trauma-responsive behaviors instead of understanding it as a call for help. People feel judged and sometimes face consequences for expressing themselves openly. In conservative societies, the traumas went under the shadow in the name of protecting family honor, whereas in modern societies, the disjointed family system might increase the emotional alienation (Yehuda et al., 2016). In both scenarios, it is essential to understand the need to address the traumas within families that can be personal, relational, and cultural in nature. Therefore, this study focuses to study the critical barriers to mental and emotional well-being and social harmony. By exploring the mechanisms and reasons of trauma transmissions and potential healing pathways, it is important to conduct a comprehensive study to provide better intervention methods for family-based traumas.

Research Method

Pakistan is a multi-cultural and religious country that has a population from diverse backgrounds. As a conservative society, it is one of the critical issues to address in public and academic studies. People feel distressed in sharing their personal stories of trauma, and in most cases, many people never realize throughout their lives that they have trauma-responsive behavior. This study has been shaped in a qualitative research design using a phenomenological approach consisting of 20 adults from diverse cultural backgrounds who identify experiencing family-based emotional trauma. In-depth semi-structured interviews have been conducted, focusing on personal experiences, consequences, and healing strategies. The thematic analysis approach is being used to understand the trauma responses and intergenerational narratives. In collecting the individual's experiences, necessary ethical issues were considered, such as informed consent, confidentiality, and psychological support referral for participants if distress arises.

Expected/Preliminary Result

This study highlights:

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”

OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

- The occurrence of intergenerational trauma patterns within families
- The causal relationship of unresolved trauma with individual and family dynamics and its impact on future relationships
- The deep cultural insights in understanding the stereotypes and cultural taboos with trauma, and in seeking emotional help for personal well-being
- Lastly, it addresses the interventions for the practitioners to use them for family counselling or awareness programs.

Keywords:

Families, Intergenerational Trauma, Cultural Taboos, Stereotypes, and Stigmatization.

Institute of Social Sciences

International Graduate Student Symposium in Social Sciences: Family in the Light of Science

Evolving Parent-Child Attachments in Contemporary Egyptian Families

Mariam Ahmed Mohamed MANSOUR

maryahmedd1999@gmail.com

Field of Study: Psychology

Presentation Language: English

Problem Statement

Egypt is undergoing significant social transformation driven by urbanization, economic shifts, and exposure to global cultural influences. These shifts have notably transformed traditional family structures, transitioning from extended family systems to smaller nuclear units. Transitions influence the emotional relationships between parents and children, especially regarding attachment, which is essential for children's psychological development. Attachment theory emphasizes the significance of secure emotional bonds for optimal mental and social outcomes. However, there is limited understanding of the evolution of attachment patterns within the Egyptian cultural context, characterized by the intersection of religion, tradition, and modernization. This study investigates the impact of evolving family roles on parent-child attachment styles and the subsequent effects on children's emotional well-being and social adjustment in Egypt.

Research Method

The study employs a qualitative descriptive design to synthesize existing knowledge derived from secondary data sources, such as academic books, government health reports, and cultural analyses pertaining to Egyptian family dynamics. Thematic analysis is utilized to discern recurring patterns and themes associated with attachment styles and alterations in family structure. Psychological frameworks, particularly attachment theory, serve to analyze the socio-cultural factors that shape emotional connections between parents and children.

Expected/Preliminary Result

Preliminary findings suggest that the shift to nuclear family structures results in varied attachment outcomes. Enhanced parental presence and involvement can promote secure attachments in certain children, thereby positively influencing their emotional resilience. Economic pressures and changing parental roles, including the rise of maternal employment outside the home, may introduce stressors that undermine emotional security. The availability of extended family support, historically significant, has diminished for numerous urban families, potentially impacting children's social development. Religious and cultural traditions act as stabilizing forces that protect families from psychological distress, thereby reinforcing family cohesion in the face of societal changes. The findings have important implications for mental health services and family support programs in Egypt, highlighting the necessity for culturally sensitive strategies to enhance parent-child relationships.

Keywords:

Attachment Theory, Egyptian Families, Parent-Child Relationships, Cultural Change, Psychological Resilience.

Institute of Social Sciences

International Graduate Student Symposium in Social Sciences: Family in the Light of Science

Family Engagement and Educational Support in Egyptian Schools

Mariam Ahmed Mohamed MANSOUR

maryahmedd1999@gmail.com

Field of Study: Psychology

Presentation Language: English

Problem Statement

Family engagement significantly influences children's educational achievement; however, in Egypt, socio-economic disparities markedly affect the nature and extent of this involvement. Traditional family structures, cultural values, and economic constraints shape varied educational environments at home, impacting children's motivation, learning behaviors, and academic achievement. While parental support and expectations are acknowledged as beneficial elements, the qualitative intricacies of family engagement in education are insufficiently examined in the Egyptian context. This study seeks to elucidate the influence of diverse family backgrounds and social contexts on educational support, utilizing theories that conceptualize the family as an ecosystem affecting learning outcomes.

Research Method

This research utilizes a qualitative descriptive methodology, focusing on document analysis of educational reports, family studies, and socio-cultural literature related to Egypt. Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory provides a framework for analysis, emphasizing the various environmental layers—family, school, community—that interact to influence educational experiences. This research synthesizes data from policy documents, educational statistics, and theoretical texts to provide a comprehensive overview of family roles in education in Egypt.

Expected/Preliminary Result

Preliminary findings indicate that family engagement significantly differs based on socio-economic status, parental education, and cultural expectations. Higher-income families typically provide more organized academic assistance and greater access to resources, whereas extended families frequently offer emotional support and informal tutoring, especially in lower-income environments. Financial hardships, however, restrict the capacity of many families to effectively support formal education. Furthermore, traditional values that highlight respect, discipline, and the significance of education serve as motivating factors for students. The research highlights the intricate connection between familial support and academic achievement, emphasizing the necessity for policies that acknowledge and enhance various family contributions to education in Egypt.

Keywords:

Family Engagement, Educational Support, Socio-Economic Disparities, Egyptian Education, Bronfenbrenner's Theory.

Institute of Social Sciences

International Graduate Student Symposium in Social Sciences: Family in the Light of Science

Sustainable Agriculture From an Islamic Perspective

Lutalo UZAİFA / Jamil SERWENGA

uzaifa.lutalo@iuii.ac.ug

Field of Study: Agricultural economics

Presentation Language: English

Problem Statement

The global agricultural sector faces mounting challenges, including escalating food demands from a rapidly growing population, environmental degradation due to unsustainable practices such as excessive chemical use and resource wastage, and the exacerbating effects of climate change, which threaten long-term food security and ecosystem resilience. While sustainable agriculture has emerged as a critical solution—emphasizing economically viable, socially equitable, and environmentally safe practices existing research and policy discussions predominantly focus on secular, scientific, and Western-centric approaches, often overlooking faith-based perspectives that could provide ethical, motivational, and culturally resonant frameworks for diverse populations. Specifically, there is a significant gap in the literature regarding the integration of Islamic principles, derived from the Qur’an, Hadiths, and prophetic narratives like that of Prophet Yusuf, into sustainable agriculture. This omission hinders the development of holistic strategies that align spiritual imperatives—such as stewardship (Khalifa), balance (Mizan), moderation (Wasatiyyah), sincerity (Ikhlas), excellence (Ihsan), and responsibility (Mas’uliyah)—with modern sustainability goals, potentially limiting the adoption of sustainable practices in Muslim-majority regions and communities where Islamic values profoundly influence daily life and decision-making. Addressing this gap is essential to create a comprehensive Islamic agricultural framework that harmonizes religious teachings with contemporary environmental and agricultural policies, fostering global food security, social justice, and ecological preservation while viewing agriculture as an act of worship oriented toward divine pleasure and rewards in the hereafter.

Research Method

This article employs a qualitative, interpretive approach grounded in desk-based research and textual analysis to explore the integration of Islamic principles into sustainable agriculture. A comprehensive literature review was conducted on secondary sources, including academic works on sustainable agriculture (e.g., Harwood, 2020; Muhie, 2022) and primary Islamic texts such as the Qur’an (e.g., Surah Yusuf, Surah Ar-Rahman) and Hadiths from collections like Sahih al-Bukhari and Sahih Muslim, selected for their relevance to environmental stewardship and resource management. Thematic analysis was applied to the narrative of Prophet Yusuf and other Islamic teachings, using interpretive exegesis to identify and code key principles like Khalifa (stewardship), Mizan (balance), Wasatiyyah (moderation), Ikhlas (sincerity), Ihsan (excellence), and Mas’uliyah (responsibility), while drawing parallels with modern sustainability elements such as resource conservation, economic viability, and social equity. Synthesis involved comparative mapping to propose an Islamic agricultural framework, incorporating historical and contemporary case studies (e.g., Waqf in the Ottoman Empire, Zakat in Malaysia) from existing literature to illustrate practical applications. Recommendations for future research and policy integration were derived from this analysis, acknowledging limitations like the subjective nature of religious interpretations and the need for empirical validation in real-world contexts.

Expected/Preliminary Result

Preliminary findings highlight how Islamic financial mechanisms, such as zakat and waqf, support community-driven sustainability. Zakat, as an obligatory almsgiving on agricultural produce, fosters social equity by redistributing wealth to uplift small-scale farmers and address poverty, as seen in Malaysian programs where zakat funds bolster rural economies. Waqf, through irrevocable endowments of land, historically protected agricultural resources in societies

like the Ottoman Empire, ensuring long-term productivity and communal benefits via regulated management. The narrative of Prophet Yusuf exemplifies strategic leadership, where his seven-year planning for abundance and famine (Qur'an 12:47-48) models resilience against climate variability, turning agriculture into an act of worship oriented toward Allah's pleasure and rewards in the hereafter.

Overall, the synthesis reveals that an Islamic agricultural framework not only harmonizes faith with environmental goals but also enhances global practices by embedding ethical motivations. Expected outcomes include improved adoption in Muslim communities, reduced environmental degradation, and fortified food security. Future research directions, such as empirical assessments of traditional Islamic farming and policy integrations, could validate these principles' practical efficacy, potentially influencing international sustainability agendas. This approach underscores agriculture's spiritual dimension, positioning it as a pathway to divine stewardship while addressing pressing challenges like population growth and climate change.

Keywords:

Sustainable Agriculture, Islamic Principles, Environmental Stewardship, Khalifa, Mizan.

Institute of Social Sciences

International Graduate Student Symposium in Social Sciences: Family in the Light of Science

Enhancing Doctoral Success Through Emotional Intelligence: Evidence from Ugandan Universities

Ashiraf MABANJA / Airat A. SULAİMAN / Maimuna A. NİMULOLA / Lutalo UZAİFA

ashirafmabs456@gmail.com

Field of Study: Educational Psychology

Presentation Language: English

Problem Statement

Doctoral success is one of the trending concerns in higher education. All students are expected to attain success in their academic journeys, including doctoral students. However, despite the expansion of access to doctoral education, doctoral students in Ugandan universities are facing challenges to success, specifically persistence and prolonged delays or attrition. This is evidenced in the report on doctoral education in Uganda, where it was noted that doctoral students struggle to complete their studies on time (Etomaru et al., 2021). Research has significantly pointed to personal skills like emotional intelligence as being critical determinants for academic success. This is believed to enable students to cope with the stress and environment due to the supportive networks created. However, evidence remains scarce from the Ugandan context regarding the need for emotional intelligence among doctoral students to attain doctoral success. Some highlighted studies (Abid et al., 2022; Afifi, 2019; Chen et al., 2023; Jaffu, 2024; Jaidumrong et al., 2023) used different theories, and are based in Western context societies, yet cultural differences and economic disparities lead to variations in understanding a given problem. Therefore, the current study seeks to fill the gap by analyzing the influence of emotional intelligence on doctoral success among doctoral students in Ugandan universities.

Research Method

The study employed an ex post facto research design, based on a quantitative approach. Data were collected from doctoral graduates of ten Ugandan universities. The study used a structured questionnaire adapted from Bar-On's Emotional Intelligence Quotient Inventory. A total of 255 graduates were engaged, who were selected through stratified random sampling. Multiple regression results were conducted to analyze the influence of emotional intelligence on doctoral success.

Expected/Preliminary Result

Preliminary results indicate that emotional intelligence has a positive and significant influence on doctoral success. This implies that higher levels of emotional intelligence are associated with a greater likelihood of attaining doctoral success. The findings indicate that universities should integrate emotional intelligence into doctoral education systems, while addressing barriers to timely completion and persistence.

Keywords:

Doctoral Success, Emotional Intelligence, Timely Completion

The Integrative Philosophical Approach in the Islamic Educational Renaissance "An Analytical Philosophical Study"

Rana Mazin ABDEL JABAR AL SALAYMEH

Dr.ranasalaymeh@gmail.com

Field of Study: Islamic Philosophy

Presentation Language: Arabic

Problem Statement

في ظل ما تشهده التربية الإسلامية المعاصرة من حالة انفصال منهجي عن الأصول الفلسفية والعقدية، بسبب ما أنتجته الاتجاهات الغربية والأفكار المستوردة التي قلصت من أبعاد التربية التكاملية، فنتج إثر ذلك غياب المنهج التكاملية الذي كان سمة بارزة تمثل الفكر الإسلامي، فقد وظف الفلاسفة والعلماء الفلسفة والعقدية، ووضعوا لها إطاراً جامعاً يعمل على بناء منظومة تربوية وقيمية قائمة على فهم الإنسان، وتوجيه سلوكه، وتكمن إشكالية الدراسة في المحاولة عن كشف كيفية تفعيل المنهج التكاملية الفلسفي المؤسس على مركات العقيدة الإسلامية؛ بهدف تأسيس نهضة للتربية الإسلامية بحيث تكون شاملة ومتكاملة، تستلهم أفضل ما في التراث الفلسفي الإسلامي، وتستجيب لمستجدات وتحديات العصر. ومن هنا انطلقت التساؤلات الآتية:

- ما مفهوم فلسفة التربية ومدى علاقتها بالتصور العقدي الإسلامي؟
- ما الآراء التربوية عند الفلاسفة المسلمين، خاصة ابن سينا، الفارابي، والغزالي؟
- ما أهمية التداخل بين الفلسفة والعقيدة لإنشاء مشروع تربوي متكامل؟

Research Method

اتبعت الدراسة المناهج الآتية: الوصفي، والاستقرائي، والتحليلي، حيث تتبعت الباحثة المادة العلمية وتقصت جوانبها، وقامت بتحليلها وعرضها بما يناسب السياق العلمي لمادة العقيدة والفلسفة الإسلامية.

Expected/Preliminary Result

- بينت الدراسة أن فلسفة التربية تمثل النشاط الفكري الذي يهدف إلى دمج المعرفة الفلسفية والعقدية؛ لتوجيه العملية التربوية. وأثبتت الدراسة أن هذه الفلسفة تتوافق مع مبادئ العقيدة الإسلامية، وتستلهم منها معاييرها وقيمتها.
- ركزت الدراسة على بيان آراء ابن سينا التربوية ووجدته يركز على شمولية التربية من خلال التدرج عبر مراحلها المختلفة، بينما جاء الفارابي موجهاً اهتمامه نحو تربية العقل، إضافة إلى القيم والأخلاق كسبيل لتحقيق المدينة الفاضلة. أما الغزالي استقى من العقيدة البعد الروحي والأخلاقي، وشدد على أهمية تربية الطفل الذي اعتبره جوهره نفسية، وأساس النجاح في العملية التعليمية وبناء الأسرة والمجتمع.
- أكد البحث على أهمية التداخل بين الفلسفة والعقيدة؛ لإنشاء مشروع تربوي متكامل، فالفلسفة تقدم المنهج العقلي المنظم، والعقيدة توفر الأساس القيمي والروحي، مما يؤدي إلى إنتاج مشروع تربوي متكامل هدفه بناء الإنسان فكرياً، وسلوكياً، ووجدانياً.
- أظهرت الدراسة أهمية إصلاح المجتمعات الذي لا يمكن تحقيقه إلا إذا صلح أفرادها، لذا لا بد من التزام الفرد بمنهج إصلاحي تربوي أخلاقي قويم، يستمد مبادئه وأهدافه من العقيدة الصحيحة، والقيم الإنسانية والإسلامية.
- إبراز أهمية البعد الأخلاقي في التربية، الذي توضح من خلال عرض آراء الفلاسفة، حيث ربط ابن سينا مبدأ اكتساب الأخلاق بسعي الفرد نحو الكمال، وركز الفارابي على أهمية الأخلاق والعلم لتحقيق المدينة الفاضلة، أما الغزالي فقد سلط الضوء على دور الأخلاق في تهذيب النفس، وتطهيرها من الرذائل كشرط أساسي لإعداد الفرد لتلقي المعرفة.

Keywords:

لكلمات المفتاحية: الفلسفة الإسلامية؛ العقيدة الإسلامية؛ المنهج التكاملية؛ النهضة التربوية؛ المعرف

The Relationship Between Digital Education Within the Family and the Development of Children's Self-Directed Learning Skills

Drwish DRVISH

Darwish.11986@gmail.com

Field of Study: Educational Sciences

Presentation Language: Arabic

Problem Statement

تشهد الأسرة المعاصرة تحولاً جذرياً في أنماط التنشئة نتيجة الثورة الرقمية التي أعادت تشكيل العلاقات والتفاعلات اليومية بين الآباء والأبناء. ولم تعد التربية مقتصرة على القيم والسلوكيات التقليدية، بل امتدت لتشمل توجيه الأبناء نحو الاستخدام الرشيد والمسؤول للتقنيات الحديثة، وهو ما بات يُعرف بـ التربية الرقمية (Modecki et al., 2022). التي تشير إلى مجموعة الممارسات التي ينتهجها الوالدان لتنظيم استخدام الأطفال للأجهزة الذكية والإنترنت، وتوجيههم نحو أنشطة رقمية آمنة وهادفة. ورغم تعدد الدراسات التي تناولت هذا المفهوم، فإن أغلبها ركّز على الجانب الوقائي والحماية من المخاطر، بينما قلّت الأبحاث التي تتناول دور التربية الرقمية في تنمية مهارات التعلّم الذاتي لدى الأبناء.

ومن جهة أخرى، يشهد التعليم في القرن الحادي والعشرين تحولاً نحو نماذج التعلّم الذاتي و"المتعلم المستقل" الذي يمتلك مهارات التنظيم الذاتي، والقدرة على البحث والتقييم والنقد للمعلومات عبر المصادر الرقمية (Tan et al., 2025). وتُعَدُّ البيئة الأسرية عاملاً محورياً في تكوين هذه المهارات، إذ تشير الأدلة إلى أن أساليب التوجيه الرقمي في الأسرة يمكن أن تساهم إما في دعم استقلالية الأبناء التعليمية أو في إضعافها تبعاً لأسلوب الوالدين (Lunkenheimer et al., 2023). فالأهل الذين يشجعون الاستخدام المشترك للأجهزة الرقمية ويوجهون أبناءهم نحو توظيف التكنولوجيا في التعلّم، يساهمون في بناء مهارات التنظيم الذاتي لديهم، بينما يؤدي الإفراط في الضبط أو المنع إلى نتائج عكسية تحدّ من استقلالية الطفل وتعلّمه الذاتي (Breitenstein et al., 2020).

وقد أكّدت مراجعات منهجية حديثة وجود تباين كبير في نتائج الدراسات حول أثر التربية الرقمية على سلوكيات ومهارات الأطفال؛ إذ تعتمد النتائج بدرجة كبيرة على طبيعة التفاعل الأسري ونوع الممارسات الرقمية (Tan et al., 2025; Modecki et al., 2022). وأشارت دراسات إلى أن استخدام التكنولوجيا لأغراض تعليمية بإشراف موجه يساهم في رفع كفاءة التعلّم الذاتي، بينما يؤدي الاستخدام العشوائي أو غير الموجه إلى ضعف التنظيم الذاتي وصعوبات في التركيز والانضباط (ACM, 2025).

في البيئة المحلية ما زالت الأبحاث حول التربية الرقمية في الأسرة محدودة ومجزأة، وغالباً ما تركز على القضايا الأخلاقية أو الاستخدام المفرط للأجهزة دون النظر إلى الجوانب النمائية والتعليمية (المصري، 2020). وهذا النقص في الدراسات الميدانية التي تبحث العلاقة بين التربية الرقمية ومهارات التعلّم الذاتي يجعل من الضروري إجراء دراسات جديدة تراعي الخصوصية الثقافية والاجتماعية للأسرة العربية، وتستكشف كيف يمكن للتربية الرقمية أن تكون أداة فاعلة في إعداد الأبناء للتعلّم المستمر والمستقل في المستقبل. بناءً على ما سبق، تتمثل مشكلة البحث في التساؤل الرئيس الآتي: ما طبيعة العلاقة بين التربية الرقمية في الأسرة وتنمية مهارات التعلّم الذاتي لدى الأبناء؟

يهدف البحث الحالي إلى:

- تعرف واقع التربية الرقمية في الأسرة من وجهة نظر الأبناء.
- تحديد مستوى مهارات التعلّم الذاتي لدى الأبناء.
- تعرف طبيعة العلاقة بين التربية الرقمية في الأسرة ومهارات التعلّم الذاتي لدى الأبناء.
- تعرف دلالة الفروق بين متوسطات درجات أفراد العينة من الأبناء في واقع التربية الرقمية تبعاً لمتغيرات (الجنس، الصف الدراسي).
- تعرف دلالة الفروق بين متوسطات درجات أفراد العينة من الأبناء في مهارات التعلّم الذاتي تبعاً لمتغيرات (الجنس، الصف الدراسي).

Research Method

منهجية البحث:

- منهج البحث:

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30-31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”

OCTOBER 30-31, 2025, Siirt

اعتمد على المنهج الوصفي التحليلي على اعتبار أنه المنهج الأنسب لتحقيق أهداف البحث والإجابة عن أسئلته وفرضياته.

● مجتمع البحث:

تكون مجتمع البحث من جميع الأبناء المتعلمين الذين يدرسون في المرحلة الثانوية في الصفوف (الأول الثانوي، الثاني الثانوي، الثالث الثانوي) في مدينة حلب للعام الدراسي 2025-2026

● عينة البحث:

تكونت عينة البحث من (250) متعلماً ومتعلمة في المرحلة الثانوية في مدينة حلب للعام الدراسي 2025-2026

وتم اختيار العينة وفق الطريقة العشوائية، منهم (125 ذكور، 125 إناث) و(99 متعلماً في الصف الأول الثانوي، 81 متعلماً في الصف الثاني الثانوي، 70 متعلماً في الصف الثالث الثانوي).

● أداة البحث:

اعتمد البحث على الأدوات الآتية:

● الأداة الأولى: استبانة التربية الرقمية في الأسرة: تم إعداد الاستبانة بالرجوع إلى الأدب النظري والدراسات السابقة ذات الصلة وتكونت الاستبانة من (15) بنداً. ويتم الإجابة عن الاستبانة وفق مقياس ليكرت الثلاثي (بدرجة كبيرة، بدرجة متوسطة، بدرجة قليلة) وتأخذ الدرجات الآتية بالترتيب (1، 2، 3).

● الأداة الثانية: مقياس مهارات التعلم الذاتي: تم إعداد المقياس من خلال الرجوع إلى الأدب النظري والدراسات السابقة ذات الصلة بموضوع التعلم الذاتي، وتكون المقياس من (15) بنداً. ويتم الإجابة عن المقياس وفق مقياس ليكرت الثلاثي (دائماً، أحياناً، أبداً) وتأخذ الدرجات الآتية بالترتيب (3، 2، 1).

وقد تم التحقق من صدق الأدوات وثباتها وفق طرائق عدة.

Expected/Preliminary Result

النتائج المتوقعة/المؤقتة

يتوقع في البحث الحالي أن تكون النتائج:

السؤال الأول: ما واقع التربية الرقمية في الأسرة من وجهة نظر الأبناء؟

للإجابة عن هذا السؤال حسب المتوسطات الحسابية والانحرافات المعيارية والترتيب ودرجة الموافقة على بنود استبانة التربية الرقمية في الأسرة، وبينت النتائج أن واقع التربية الرقمية في الأسرة من وجهة نظر الأبناء كان بدرجة متوسطة.

السؤال الثاني: ما مستوى مهارات التعلم الذاتي لدى الأبناء؟

للإجابة عن هذا السؤال حسب المتوسطات الحسابية والانحرافات المعيارية والترتيب ودرجة الموافقة على بنود مقياس مهارات التعلم الذاتي، وبينت النتائج أن مستوى مهارات التعلم الذاتي لدى الأبناء كان بدرجة متوسطة.

السؤال الثالث: هل توجد علاقة ذات دلالة إحصائية بين درجات أفراد العينة على استبانة التربية الرقمية في الأسرة وبين درجاتهم على مقياس مهارات التعلم الذاتي لدى الأبناء؟

للإجابة عن هذا السؤال استخدام معامل ارتباط بيرسون لدراسة العلاقة بين درجات أفراد العينة على استبانة التربية الرقمية في الأسرة وبين درجاتهم على مقياس مهارات التعلم الذاتي لدى الأبناء، وتبين وجود علاقة طردية قوية بين درجات أفراد العينة على استبانة التربية الرقمية في الأسرة وبين درجاتهم على مقياس مهارات التعلم الذاتي لدى الأبناء.

السؤال الرابع: هل توجد فروق ذات دلالة إحصائية بين متوسطات درجات أفراد العينة من الأبناء في واقع التربية الرقمية تبعاً لمتغيرات (الجنس، الصف الدراسي)؟

للإجابة عن هذا السؤال استخدم اختبار ت عينات مستقلة لدراسة الفروق بين متوسطات درجات أفراد العينة من الأبناء في واقع التربية الرقمية تبعاً لمتغيرات الجنس، الصف الدراسي، وبينت النتائج أنه لا توجد فروق ذات دلالة إحصائية بين متوسطات درجات أفراد العينة من الأبناء في واقع التربية الرقمية تبعاً لمتغيرات الجنس، الصف الدراسي.

السؤال الخامس: هل توجد فروق ذات دلالة إحصائية بين متوسطات درجات أفراد العينة من الأبناء في مهارات التعلم الذاتي تبعاً لمتغيرات (الجنس، الصف الدراسي)؟

للإجابة عن هذا السؤال استخدم اختبار ت عينات مستقلة لدراسة الفروق بين متوسطات درجات أفراد العينة من الأبناء في مهارات التعلم الذاتي تبعاً لمتغيرات الجنس، الصف الدراسي، وبينت النتائج أنه توجد فروق ذات دلالة إحصائية بين متوسطات درجات أفراد العينة من الأبناء في واقع التربية الرقمية تبعاً لمتغير الجنس لصالح الإناث، وتبعاً لمتغير الصف الدراسي لصالح الصف الثالث الثانوي.

Keywords:

الكلمات المفتاحية: التربية الرقمية، الأسرة، التعلم الذاتي، المهارات الرقمية، المراهقون.

Institute of Social Sciences

International Graduate Student Symposium in Social Sciences: Family in the Light of Science

The Role of the Family in Strengthening the Educational Inclusion Values of Children With Disabilities in Public Schools

Dr. Rami Mustafa HATİB

ramekhateeb84@hotmail.com

Field of Study: Educational Sciences

Presentation Language: Arabic

Problem Statement

مشكلة البحث:

أصبح موضوع الدمج التربوي للأطفال ذوي الإعاقة أحد أبرز القضايا التي تشغل الفكر التربوي المعاصر، لما له من دور في ترسيخ قيم العدالة والمساواة داخل المجتمع التعليمي. فالدمج لا يعني مجرد وجود الطفل ذي الإعاقة في المدرسة العادية، بل يشمل المشاركة الكاملة في العملية التعليمية ضمن بيئة تتقبله وتحترم اختلافه (عز الدين، 2019). وتشير الأدبيات إلى أن نجاح برامج الدمج يعتمد على دور الأسرة بوصفها المحيط الأول للطفل والمؤثر الأكبر في تنشئته الاجتماعية والنفسية (السرطاوي، 2017).

وتُعد الأسرة العامل الأكثر تأثيراً في تشكيل اتجاهات الطفل نحو ذاته ونحو الآخرين، وهي التي تزرع فيه القيم الدامجة مثل التسامح والتعاون وتقبل الاختلاف (Sharma & Loreman, 2014). كما أن دعم الأسرة وتعاونها مع المدرسة يسهم في تعزيز ثقة الطفل بنفسه ودمجه السليم في الأنشطة الصفية وغير الصفية (Elkins, 2016). ومن ثم فإن دراسة دور الأسرة في تعزيز قيم الدمج التربوي تمثل مدخلاً أساسياً لتقويم ممارسات الدمج في المدارس الحكومية.

تركز هذه الدراسة على المدارس الحكومية بوصفها البيئة التعليمية الأكثر شمولاً وتنوعاً، وهي التي تستقبل غالبية الأطفال ذوي الإعاقة في المجتمعات العربية. إلا أن هذه المدارس تواجه تحديات كبيرة مثل محدودية الإمكانيات المادية، وضعف التدريب التخصصي للمعلمين، ونقص برامج التواصل مع الأسر (العساف، 2020). ومن ثم يصبح تفعيل الدور الأسري عاملاً حاسماً لإنجاح تطبيق الدمج التربوي في هذه المدارس.

كما تؤكد الدراسات أن التعاون بين الأسرة والمدرسة في المدارس الحكومية يسهم في بناء ثقافة مدرسية دامجة تركز على احترام الفروق الفردية وتقدير قدرات جميع الأطفال (عبد الغني، 2018). لذلك فإن تحليل هذا الدور في الإطار الواقعي للمدارس الحكومية ضروري لفهم مستوى الوعي الأسري واتجاهاته نحو الدمج.

وأظهرت الدراسات الأجنبية أن مشاركة الأسرة تُعد من أهم محددات نجاح سياسات الدمج. فقد أشار (Sharma and Loreman, 2014) إلى أن اتجاهات أولياء الأمور الإيجابية نحو الدمج ترفع من كفاءة التفاعل الاجتماعي داخل الصفوف المشتركة. كما وجدت (Elkins, 2016) أن تواصل الأسرة المستمر مع المدرسة يؤدي إلى خفض القلق الاجتماعي لدى الأطفال ذوي الإعاقة وزيادة مشاركتهم الصفية.

أما في السياق العربي، فقد توصلت دراسة السرطاوي (2017) إلى أن التعاون الأسري مع المدرسة في الأردن أسهم في تحسين التفاعل الاجتماعي والتحصيل الدراسي للطلبة ذوي الإعاقة البسيطة. كما بينت دراسة عبد الغني (2018) في مصر أن الأسرة الداعمة لقيم الدمج تمثل محفزاً رئيسياً لتقبل زملاء الصف للطفل ذي الإعاقة. وأكدت دراسة العساف (2020) في السعودية أن غياب الوعي الأسري يشكل أحد أبرز معوقات الدمج في المدارس الحكومية، مما يستدعي تدخلات توعوية وبرامج تدريبية للأهالي.

في ضوء ما سبق، يمكن تحديد مشكلة البحث في السؤال الرئيس الآتي: ما دور الأسرة في تعزيز قيم الدمج التربوي للأطفال ذوي الإعاقة في المدارس الحكومية؟

أهداف البحث:

يهدف البحث الحالي إلى:

Research Method

منهجية البحث:

● منهج البحث:

اعتمد على المنهج الوصفي التحليلي على اعتبار أنه المنهج الأنسب لتحقيق أهداف البحث والإجابة عن أسئلته.

● مجتمع البحث:

تكون مجتمع البحث من جميع أولياء أمور الأطفال ذوي الإعاقة الذين تم دمجهم في المدارس الحكومية في مدينة حلب.

● عينة البحث:

تكونت عينة البحث من (150) من أولياء أمور الأطفال ذوي الإعاقة الذين تم دمجهم في المدارس الحكومية في مدينة حلب. وتم اختيار العينة وفق الطريقة العشوائية.

● أداة البحث:

اعتمد البحث الاستبانة، وتم إعداد الاستبانة بالرجوع إلى الأدب النظري والدراسات السابقة ذات الصلة وتكونت الاستبانة من (25) بنداً موزعاً في محورين الأول حول (دور الأسرة في تعزيز قيم الدمج التربوي للأطفال ذوي الإعاقة في المدارس الحكومية ويضم 13 بنداً) والثاني (التحديات التي تواجه الأسر في تعزيز القيم الدامجة داخل المدارس الحكومية ويضم 12 بنداً) ويتم الإجابة عن الاستبانة وفق مقياس ليكرت الخماسي (بدرجة كبيرة جداً، بدرجة كبيرة، بدرجة متوسطة، بدرجة قليلة جداً) وتأخذ الدرجات الآتية بالترتيب (5، 4، 3، 2، 1).

وقد تم التحقق من صدق الأداة وثباتها وفق طرائق عدة.

Expected/Preliminary Result

النتائج المتوقعة/المؤقتة

يتوقع في البحث الحالي أن تكون النتائج:

السؤال الأول: ما دور الأسرة في تعزيز قيم الدمج التربوي للأطفال ذوي الإعاقة في المدارس الحكومية؟

للإجابة عن هذا السؤال حسب المتوسطات الحسابية والانحرافات المعيارية والترتيب ودرجة الموافقة على بنود المحور الأول (دور الأسرة في تعزيز قيم الدمج التربوي للأطفال ذوي الإعاقة في المدارس الحكومية) من الاستبانة، وبينت النتائج أن دور الأسرة في تعزيز قيم الدمج التربوي للأطفال ذوي الإعاقة في المدارس الحكومية كان بدرجة كبيرة.

السؤال الثاني: ما التحديات التي تواجه الأسر في تعزيز القيم الدامجة داخل المدارس الحكومية؟

للإجابة عن هذا السؤال حسب المتوسطات الحسابية والانحرافات المعيارية والترتيب ودرجة الموافقة على بنود المحور الثاني (التحديات التي تواجه الأسر في تعزيز القيم الدامجة داخل المدارس الحكومية) من الاستبانة، وبينت النتائج أن التحديات التي تواجه الأسر في تعزيز القيم الدامجة داخل المدارس الحكومية كانت بدرجة كبيرة.

السؤال الثالث: هل توجد فروق ذات دلالة إحصائية بين متوسطات درجات أفراد العينة على الاستبانة تبعاً لمتغيرات (صلة القربى بالطفل، عمر الطفل)؟

للإجابة عن هذا السؤال استخدم اختبار ت عينات مستقلة لدراسة الفروق بين متوسطات درجات أفراد العينة على الاستبانة تبعاً لمتغيرات (صلة القربى بالطفل، عمر الطفل) وبينت النتائج أنه لا توجد فروق ذات دلالة إحصائية بين متوسطات درجات أفراد العينة على محوري الاستبانة تبعاً لمتغير صلة القربى بالطفل.

بينما توجد فروق ذات دلالة إحصائية بين متوسطات درجات أفراد العينة على محوري الاستبانة تبعاً لمتغير عمر الطفل لصالح الأطفال في العمر الأصغر.

Keywords:

الكلمات المفتاحية: الدمج التربوي – الأطفال ذوو الإعاقة – دور الأسرة – القيم الدامجة – المدارس الحكومية

The Effect of Work-Family Life Balance on Employees' Job Satisfaction

Dr. Khalel Alhamo ALHAMDAN

dr.khalelhamdan@gmail.com

Field of Study: Social Sciences

Presentation Language: Arabic

Problem Statement

مشكلة البحث:

شهدت العقود الأخيرة اهتماماً متزايداً بقضية توازن الحياة بين العمل والأسرة باعتبارها أحد العوامل الرئيسية المؤثرة في رفاهية الموظف ورضاه الوظيفي. فقد أوضحت الأدبيات أن الأعباء المهنية المفرطة وتداخل حدود الأدوار بين الحياة الشخصية والمهنية يؤديان إلى شعور متزايد بالضغط النفسي والإجهاد، مما ينعكس سلباً على الرضا الوظيفي والأداء المهني (Greenhaus & Allen, 2011). وتُعرف هذه الحالة بأنها قدرة الفرد على إدارة وقته وطاقته بحيث يحقق أداءً مهنيًا فعالاً دون الإخلال بمسؤولياته الأسرية (Clark, 2000).

وفي ضوء المتغيرات الحديثة في بيئة العمل مثل التطور التكنولوجي، وزيادة ساعات العمل، والتواصل المستمر عبر الوسائط الإلكترونية، أصبحت حدود العمل والحياة الشخصية أكثر ضبابية من أي وقت مضى (Byron, 2005). ويُعد هذا الموضوع ذا أهمية خاصة في المؤسسات الأكاديمية، حيث تتعدد متطلبات العمل لتشمل التدريس، والبحث العلمي، والأنشطة الإدارية، مما يزيد من احتمالية عدم التوازن بين الحياة المهنية والأسرية (Al- Hazmi & Al- Qahtani, 2020).

تُعتبر الجامعة بيئة عمل فريدة من نوعها، فهي تجمع بين متطلبات مهنية عالية ومسؤوليات أكاديمية مستمرة، الأمر الذي يجعل العاملين فيها عرضة لضغوط زمنية ومهارية ومعنوية متزايدة. وعلى الرغم من أن الجامعات غالباً ما تُعد من المؤسسات التي تدعم المرونة، إلا أن الواقع العملي يُظهر أن العديد من أعضاء هيئة التدريس والموظفين الإداريين يواجهون صعوبات في تحقيق التوازن بين العمل والحياة الخاصة (Alsubaie, 2022). ففي الجامعة يمتد العمل إلى ما بعد ساعات الدوام الرسمي من خلال التحضير للمحاضرات، تصحيح الاختبارات، أو كتابة الأبحاث، مما يحد من الوقت المتاح للأسرة. كما أن ضعف المرونة الإدارية في بعض الجامعات يزيد من احتمالية نشوء صراع الأدوار، وهو ما قد يؤدي إلى انخفاض مستويات الرضا الوظيفي الذي يُعد أحد أهم محددات الولاء التنظيمي والإنتاجية.

تُظهر نتائج الدراسات السابقة وجود علاقة ارتباطية قوية بين التوازن بين العمل والحياة ومستوى الرضا الوظيفي. فقد أظهرت دراسة (Kossek et al, 2014) أن المرونة في ساعات العمل والإجازات تؤدي إلى خفض مستويات الصراع بين العمل والأسرة وزيادة رضا العاملين. كما أوضحت (Abu-Snienh, 2019) أن دعم القيادة الإدارية للعاملين في المؤسسات الأكاديمية من خلال تبني سياسات صديقة للأسرة يساهم في تحسين التوازن بين الأدوار.

وفي السياق العربي، بينت دراسة Al- Qahtani (2020) & Al- Hazmi على عينة من الجامعات السعودية أن ضغوط العمل الأكاديمي، وخاصة عند النساء، ترتبط سلباً بالرضا الوظيفي، فيما أكدت (Noor, 2021) أن العبء الأسري الزائد يؤدي إلى انخفاض الالتزام العاطفي بالعمل وارتفاع نوايا ترك الوظيفة. وتشير دراسة (Alsubaie, 2022) إلى أن غياب برامج الرعاية الاجتماعية في الجامعات السعودية يؤدي إلى تراجع واضح في مستويات الرضا الوظيفي بين أعضاء هيئة التدريس. وهذه النتائج مجتمعة تؤكد أهمية استقصاء أثر توازن الحياة بين العمل والأسرة على الرضا الوظيفي في البيئة الجامعية العربية التي ما زالت تعاني من قلة الدراسات الميدانية في هذا المجال.

وقد أجرى الباحث دراسة استطلاعية على عينة مكونة من 15 من العاملين في الجامعة، بهدف استكشاف واقع التوازن بين العمل والأسرة لديهم ومدى انعكاسه على رضاهم الوظيفي. وقد أظهرت النتائج ما يلي: حوالي 80% من المشاركين أفادوا بأنهم يواجهون صعوبة في التوفيق بين مهامهم الأكاديمية ومسؤولياتهم الأسرية، ونحو 87% من المستجيبين ذكروا أن أعباء العمل تؤثر سلباً على الوقت المخصص لأسرهم، خاصة خلال فترات الامتحانات أو نهاية الفصول الدراسية. و27% من أفراد العينة بينوا أن إدارة الجامعة تتفهم احتياجاتهم الأسرية أو توفر تسهيلات ملائمة، وبين حوالي 33% فقط عن رضاهم عن مستوى التوازن الحالي بين العمل والأسرة، وأشار قرابة 85% من المشاركين إلى أن تحسين التوازن بين العمل والأسرة سيزيد من دافعيتهم للعمل وولائهم للمؤسسة الجامعية.

في ضوء ما سبق، تتحدد مشكلة الدراسة في السؤال الرئيس الآتي: ما أثر توازن الحياة بين العمل والأسرة في مستوى الرضا الوظيفي للعاملين في الجامعات؟

أهداف البحث:

يهدف البحث الحالي إلى:

- تحديد مستوى التوازن بين العمل والأسرة لدى العاملين في الجامعات.
- تحديد مستوى الرضا الوظيفي للعاملين في الجامعات.
- دراسة طبيعة العلاقة بين التوازن بين العمل والأسرة والرضا الوظيفي لدى العاملين في الجامعات.
- دراسة أثر توازن الحياة بين العمل والأسرة في مستوى الرضا الوظيفي للعاملين في الجامعات.
- تعرف دلالة الفروق بين متوسطات درجات أفراد العينة في التوازن بين العمل والأسرة تبعاً لمتغير الصفة (موظف إداري، عضو هيئة تدريسية).
- تعرف دلالة الفروق بين متوسطات درجات أفراد العينة في الرضا الوظيفي تبعاً لمتغير الصفة (موظف إداري، عضو هيئة تدريسية).

Research Method

منهجية البحث:

● منهج البحث:

اعتمد على المنهج الوصفي التحليلي على اعتبار أنه المنهج الأنسب لتحقيق أهداف البحث والإجابة عن أسئلته.

● مجتمع البحث:

تكون مجتمع البحث من جميع العاملين في حلب من موظفين إداريين وأعضاء هيئة تدريس للعام الدراسي 2025-2026

● عينة البحث:

تكونت عينة البحث من (200) من العاملين في جامعة حلب منهم (127) موظفين إداريين و(73) أعضاء هيئة تدريس للعام الدراسي 2025-2026

وتم اختيار العينة وفق الطريقة العشوائية.

● أداة البحث:

اعتمد البحث على الأدوات الآتية:

● الأداة الأولى: مقياس التوازن بين العمل

تم إعداد المقياس بالرجوع إلى الأدب النظري والدراسات السابقة ذات الصلة وتكون المقياس من (20) بنداً. ويتم الإجابة عن الاستبانة وفق مقياس ليكرت الثلاثي (بدرجة كبيرة، بدرجة متوسطة، بدرجة قليلة) وتأخذ الدرجات الآتية بالترتيب (3، 2، 1).

● الأداة الثانية: مقياس الرضا الوظيفي: تم إعداد المقياس من خلال الرجوع إلى الأدب النظري والدراسات السابقة ذات الصلة بالموضوع، وتكون المقياس من (15) بنداً. ويتم الإجابة عن المقياس وفق مقياس ليكرت الثلاثي (دائماً، أحياناً، أبداً) وتأخذ الدرجات الآتية بالترتيب (3، 2، 1). وقد تم التحقق من صدق الأدوات وثباتها وفق طرائق عدة.

Expected/Preliminary Result

النتائج المتوقعة/المؤقتة

يتوقع في البحث الحالي أن تكون النتائج:

السؤال الأول: ما مستوى التوازن بين العمل والأسرة لدى العاملين في الجامعات؟

للإجابة عن هذا السؤال حسب المتوسطات الحسابية والانحرافات المعيارية والترتيب ودرجة الموافقة على بنود مقياس التوازن بين العمل والأسرة، وبينت النتائج أن مستوى التوازن بين العمل والأسرة لدى العاملين في الجامعات كان بدرجة متوسطة.

السؤال الثاني: ما مستوى الرضا الوظيفي للعاملين في الجامعات؟

للإجابة عن هذا السؤال حسب المتوسطات الحسابية والانحرافات المعيارية والترتيب ودرجة الموافقة على بنود مقياس الرضا الوظيفي، وبينت النتائج أن مستوى الرضا الوظيفي لدى العاملين في الجامعات كان بدرجة متوسطة.

السؤال الثالث: هل توجد علاقة ذات دلالة إحصائية بين التوازن بين العمل والأسرة والرضا الوظيفي لدى العاملين في الجامعات؟

للإجابة عن هذا السؤال استخدام معامل ارتباط بيرسون لدراسة العلاقة بين درجات أفراد العينة على مقياس التوازن بين العمل والأسرة وبين درجاتهم على مقياس الرضا الوظيفي، وتبين وجود علاقة طردية قوية بين ذات دلالة إحصائية بين التوازن بين العمل والأسرة والرضا الوظيفي لدى العاملين في الجامعات.

السؤال الرابع: ما أثر توازن الحياة بين العمل والأسرة في مستوى الرضا الوظيفي للعاملين في الجامعات؟

للإجابة عن هذا السؤال حسبت استخدم تحليل الانحدار البسيط لدراس أثر المتغير المستقل (توازن الحياة بين العمل والأسرة) مع المتغير التابع (الرضا الوظيفي) وتبين وجود أثر إيجابي للتوازن الحياة بين العمل والأسرة في مستوى الرضا الوظيفي للعاملين في الجامعات.

السؤال الخامس: هل توجد فروق ذات دلالة إحصائية بين متوسطات درجات أفراد العينة في التوازن بين العمل والأسرة تبعاً لمتغير الصفة (موظف إداري، عضو هيئة تدريسية)؟

للإجابة عن هذا السؤال استخدم اختبار ت عينات مستقلة لدراسة الفروق بين متوسطات درجات أفراد العينة على مقياس التوازن بين العمل والأسرة تبعاً لمتغير الصفة (موظف إداري، عضو هيئة تدريسية، وبينت النتائج أنه لا توجد فروق ذات دلالة إحصائية بين متوسطات درجات أفراد العينة في التوازن بين العمل والأسرة تبعاً لمتغير الصفة (موظف إداري، عضو هيئة تدريسية).

السؤال السادس: هل توجد فروق ذات دلالة إحصائية بين متوسطات درجات أفراد العينة في الرضا الوظيفي تبعاً لمتغير الصفة (موظف إداري، عضو هيئة تدريسية)؟

للإجابة عن هذا السؤال استخدم اختبار ت عينات مستقلة لدراسة الفروق بين متوسطات درجات أفراد العينة على مقياس الرضا الوظيفي تبعاً لمتغير الصفة (موظف إداري، عضو هيئة تدريسية، وبينت النتائج أنه لا توجد فروق ذات دلالة إحصائية بين متوسطات درجات أفراد العينة في الرضا الوظيفي تبعاً لمتغير الصفة (موظف إداري، عضو هيئة تدريسية) لصالح عضو هيئة التدريس.

Keywords:

الكلمات المفتاحية: توازن الحياة بين العمل والأسرة – الرضا الوظيفي – الصراع بين العمل والأسرة – أعضاء هيئة التدريس – البيئة الجامعية.

The Family As a Strategic Actor in the Development of Social Security: Between Digital Transformations and the Challenges of Artificial Intelligence

Dr. Rammal KHADIJA

khadija-r@hotmail.fr

Field of Study: Political Science (International Security Studies)

Presentation Language: Arabic

Problem Statement

يشهد العالم اليوم تحولات رقمية متسارعة تمس مختلف أبعاد الحياة الإنسانية، وقد أدت هذه التحولات إلى إعادة صياغة منظومات القيم والعلاقات داخل المجتمع، في مقدمتها مؤسسة الأسرة التي لم تعد بمعزل عن التأثيرات التكنولوجية والذكاء الاصطناعي. فالأسرة التي كانت سابقاً تؤدي دورها التقليدي في التنشئة والضبط الاجتماعي، أصبحت اليوم تواجه تحديات جديدة ناعمة وغير مرئية، تنبع من الفضاء الرقمي ومحتوياته، ومن الخوارزميات التي تتحكم في الرأي والسلوك والاستهلاك والتوجهات الفكرية. تتجلى المشكلة البحثية في التناقض القائم بين الدور المفترض للأسرة كفاعل استراتيجي في الأمن المجتمعي، وبين التحديات البنوية التي أفرزتها التكنولوجيا الحديثة والتي قلّصت من سلطة الأسرة التربوية والرقابية. كما أن السياسات العمومية لا تزال تفتقر إلى إدماج الأسرة ضمن الاستراتيجيات الأمنية الحديثة، إذ يُنظر إليها غالباً كمؤسسة اجتماعية تقليدية وليست كفاعل أمني وقائي.

من هذا المنطلق، يهدف هذا البحث إلى تحليل الدور الاستراتيجي للأسرة في تعزيز الأمن المجتمعي في ظل التحولات الرقمية وتحديات الذكاء الاصطناعي، وإبراز كيف يمكن إعادة تموقعها داخل السياسات العمومية كفاعل أمني غير تقليدي. ويغدو الغرض الأساسي من الدراسة هو صياغة تصور جديد للأمن الأسري الرقمي كجزء من الأمن الوطني، من خلال إبراز العلاقة الجدلية بين الأسرة، التحولات الرقمية، والمواطنة السياسية في القرن الحادي والعش

Research Method

تم اعتماد منهج تحليلي-وصفي يقوم على استقراء الأدبيات النظرية والدراسات السابقة التي تناولت موضوع الأمن المجتمعي والتحولات الرقمية والذكاء الاصطناعي، مع توظيف مقارنة استراتيجية-اجتماعية تُمكن من فهم موقع الأسرة ضمن منظومة الأمن الوطني

اعتمد البحث على تحليل نوعي للمفاهيم الأساسية مثل "الأمن الأسري الرقمي" و"التحديات الهجينة" و"المواطنة الرقمية"، مع مقارنة بين التجارب الدولية في مجال إدماج الأسرة في السياسات الوقائية، لاسيما في الدول التي تبنت استراتيجيات وطنية للأمن السيبراني الأسري

كما تم تحليل بعض التقارير الصادرة عن منظمات دولية مثل الأمم المتحدة واليونسكو، إلى جانب مراجعة أدبيات أكاديمية عربية وغربية، قصد استخلاص رؤية متكاملة تبرز أهمية الأسرة كفاعل أمني استراتيجي في مواجهة التهديدات الرقمية الجديدة. المنهج المستخدم إذن كفي تحليلي، يركز على فهم الظاهرة في سياقها السوسولوجي والسياسي دون اللجوء إلى قياسات كمية، نظراً لحدّة الموضوع وقلة الدراسات الميدانية في السياق العربي.

Expected/Preliminary Result

يخلص البحث إلى مجموعة من النتائج النظرية والتطبيقية التي تبرز أنّ الأسرة تمثل أحد المكونات الجوهرية للأمن الوطني، وأن تجاهلها في السياسات العمومية يضعف قدرة الدولة على مواجهة التهديدات الرقمية غير التقليدية. ومن أبرز النتائج المتوقعة:

- إثبات أنّ التحولات الرقمية والذكاء الاصطناعي لا تهدّد فقط البنية الاقتصادية أو السياسية للدول، بل تمس مباشرة البنية القيمية والثقافية للأسرة.
- تأكيد أنّ مناعة المجتمع تبدأ من الأسرة عبر التربية الرقمية الواعية وغرس مهارات التفكير النقدي لدى الأبناء.
- الدعوة إلى إعادة إدماج مفهوم "الأمن الأسري الرقمي" في الاستراتيجيات الوطنية للأمن الشامل.

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU: “BİLİMİN IŞIĞINDA AİLE”
30–31 EKİM 2025, Siirt
INTERNATIONAL GRADUATE STUDENT SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES: “FAMILY IN THE LIGHT OF
SCIENCE”
OCTOBER 30–31, 2025, Siirt

● اقتراح سياسات تعليمية وتربوية تدعم الأسرة في التكيف مع أدوات الذكاء الاصطناعي ومخاطرها.

● تطوير شراكات مؤسساتية بين الدولة والمجتمع المدني لتعزيز الوعي الرقمي الأسري.

في المجمل، يسعى البحث إلى بلورة رؤية استراتيجية جديدة تعتبر الأسرة فاعلاً وقائياً في الأمن المجتمعي، وليس مجرد وحدة اجتماعية متأثرة بالتحولات الرقمية، بما يعيد التوازن بين البعد الإنساني والتكنولوجي داخل منظومة الأمن الوطني.

Keywords:

الأمن المجتمعي، التحولات الرقمية، الذكاء الاصطناعي، الأمن السيبراني، التهديدات الهجين